LANDINARNAS TRÄNINGSTIPS

Träningsmetoder som fungerar från valp till vuxen hund

Av Anders Landin

Utgåva 3 januari 2004

Om innehållet i träningstipsen

Vad de olika avsnitten handlar om är bland annat träning av den grundläggande lydnad som krävs för att göra samvaron med hunden trevlig och för att hunden ska bli en trivsam kompis. Du hittar även en hel del om apportering och spårträning, som förutom att vara till nytta, även ger hundarna en bra mental stimulans. Många avsnitt riktar sig mest till dem som jobbar med jakthundar, främst då stående fågelhundar.

Avsikten med träningstipsen är att ge konkreta och praktiska råd om hur du kan träna din hund för att under rimlig tid nå ett bra resultat. Jag undviker djuplodande teorier om etologi och vargflockars beteende (etologi är jag dessvärre dålig på och vargar har jag aldrig jobbat med) – du får helt enkelt veta vad du ska göra, hur du ska göra, och när det ska göras. Jag försöker också tydliggöra vikten av att variera träningsmetoder utifrån individen du arbetar med. Den här kunskapen räcker ofta ganska långt, åtminstone har det räckt bra till för mig själv och mina hundar.

För dig som har eller väntar på din första valp rekommenderar jag att läsa avsnittet ”från valp till vuxen” först. Här hittar du lite tips om hur jag själv jobbar med mina valpar och unghundar och vid vilken ålder jag börjar träna de olika momenten.

De träningsmetoder som beskrivs är i de flesta fall inte på något sätt nya eller revolutionerande. Men genom åren har jag, med små förändringar, använt mig av dessa vid träning och tävling med såväl brukshundar som vallhundar och jakthundar. Många års erfarenhet av dressyrkurser på olika nivåer har visat att detta sätt att träna ger ett utmärkt resultat. Att det i skrivandes stund ligger fem vorsteh på golvet bredvid mig, samtliga jaktprovschampions, fyra av dem med förstapris på fullbruksprov, en av dem riksprovsvinnare elitklass och en av dem vinnare av riksprovets unghundsklass, tycker jag visar att mitt sätt att träna även fungerar för en stående fågelhund.

Självklart kan inte en träningsmetod passa alla hundar och inte heller alla hundförare, i många av avsnitten har jag därför försökt ge tips om alternativa sätt att träna. Tänk till lite själv och ta vara på de bitar du tror passar din hund och dig själv. Tänk också efter vad du ska ha din hund till och vad som är väsentligt för dig, att just din hund måste vara duktig på. Glöm inte heller bort, att inte alla hundar är födda till att bli förstapristagare på tävlingar och prov. De kan vara precis lika användbara ”goa” och bra kompisar ändå!

Om mig själv

Under snart 40 års arbete med hundar och dressyr har jag hunnit med att prova på en hel del. Utbildning i Svenska brukshundklubben till lärare i hundtjänst, utbildning till vallhundsinstruktör i Svenska vallhundklubben, kurs på hundskolan för jakthundsinstruktörer.

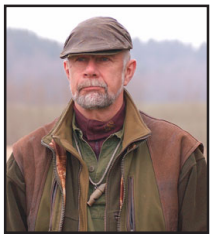

Från mitten av 60-talet har jag tränat och tävlat med brukshundar (spår, sök och skyddshundar), vallhundar och jakthundar. Under min tid på dåvarande Arméns hundskola utbildades jag på minhundar och bevakningshundar. Egna hundar genom åren har varit schäfer, bordercollie, tax, basset, beagle och stövare. Våren 89 införskaffades min första vorsteh, sedan dess har jag ägnat större delen av fritiden till träning, jakt och jaktprov med denna utomordentligt trevliga och användbara ras.

Under åren har jag förutom hundägarutbildning och dressyrkurser åtagit mig träning av hundar för skilda användningsområde. Trots alla år av ”hundjobb” måste jag erkänna att jag inte kan räkna mig till den lilla exklusiva skara dressörer som vet allt och aldrig misslyckas. Inte heller till dem som vet allt om hur hundar tänker. Men å andra sidan kanske det här med att man aldrig blir fullärd är det som gör det så förbaskat roligt att hålla på?

När jag har några nya dressyrtips kommer jag givetvis att dela med mig och uppdatera befintliga tips. Information om detta hittar du som vanligt på vår hemsida **www.landins-hund-katt.se**

En liten varning innan du fortsätter med läsningen - är du allergisk mot misshandel av svenska språket så sluta läs här. Det är hundar och dressyr jag anser mig vara någorlunda duktig på - inte att skriva. Min gamla svensklärare blev tårögd när hon läste mina uppsatser och jag lovar - det var inga glädjetårar.

Trevlig läsning

Anders Landin

Mångfaldigande av innehållet i denna dokumentation, helt eller delvis, är enligt lagen om upphovsrätten av den 30 december 1960 förbjuden utan medgivande av författaren.

Innehåll

Olika träningsmetoder 4
Ledarskap och förbud 5
Koppelträning 7
Frihet 9
Inkallning 9
Vi lär hunden sitta 14
Stanna kvar 15
Linförighet 16
Fritt följ 17
Ligg 17
Stanna är ett suveränt kommando… 20
Apportering 26
Räv och grävling 31
Apportsök 31
Dirigering 33
Träning av fält och fågelarbete 38
Sök och reviering 38
Stånd och avance 43
Tjuvresning 44
Sekundering 44
Trög avance 45
Knallapportering 49
Rapportering 50
Släpspår 51
Vattenarbete 53
Rådjursrenhet 55
Elhalsband 56
Blodspår 58
Bringselrapportering 60
Från valp till vuxen 62
Träningsfåglar 71
Foder 72
Utsättning 72
Hackning 74
Näbbringar 74
Mentalitet 75
Pip och gnällhundar 79
Rymmare 80
Kontaktproblem 82
Förvandla din vorsteh till en spaniel 82
Fundera på att byta kommando 83

Ett starkt ledarskap och ovillkorlig lydnad är nödvändigt. Men det är en väsentlig skillnad på auktoritet och brutalitet!

Olika träningsmetoder

Har du gått några kurser eller läst några böcker om dressyr finner du snart att det finns nästan lika många metoder för inlärning som det finns instruktörer och ”hundskribenter”. Tittar vi lite närmre på de olika metoderna, och plockar bort alla smådetaljer som skiljer dem åt, har vi i princip två metoder kvar. Dels inlärning genom enbart motivation och belöning, där godbitar, beröm och/eller föremålsbelöning är huvudbeståndsdelarna. Dels inlärning som bygger på ledarskap och ovillkorliga krav.

Under senare år har det i vissa kretsar blivit fult att ställa krav på hundarna. Allt ska läras in med godbitar, eller genom att på något annat sätt locka hunden till att utföra vad man begär. Det vore lögn om jag här påstod att det inte fungerar. Jag har sett några få hundar som tränats enbart på detta sätt och med bra resultat. Men jag har sett otroligt många fler, som helt spårat ur då de fått växa upp utan ett fungerande ledarskap. Eller utan att man ställt några krav på dem. Det är en ständigt växande skara hundägare som, efter att ha gått kurser där godis och beröm varit allenarådande, kommer till mig och söker hjälp för att få ordning på hundarna. Och jag har ännu inte sett den hanhund som hellre väljer köttbullen som matte eller husse viftar med, före löptiken på andra sidan gatan. Haren som skuttar upp framför nosen på jakthunden är, konstigt nog, också ofta mer frestande för hunden än köttbullen.

Självfallet ska motivation och beröm användas i massor under träningen, inte minst då vi börjar med den lilla valpen. Godis under träningen är också något som jag själv använder. Alltid då jag jobbar med valpar och unghundar, då och då även till de äldre hundarna. Men detta utesluter givetvis inte, att jag så snart hunden vet vad jag begär med mina kommandon, börjar ställa krav på ovillkorlighet av momentens genomförande.

Föremålsbelöning, som jag nämnde inledningsvis, är det många som jobbar med, inte minst bland ”brukshundfolket”. För dig som har en hund med kamplust och där du ser att det finns möjlighet att jobba upp ett verkligt intresse för en liten slangbit eller gummiboll kan detta helt klart vara värt att prova. Det finns gott om exempel på att denna metod gett suveräna resultat inom bruks, lydnad och agility. Själv har jag för lite erfarenhet av metoden för att gå in på detaljer om hur träningen ska läggas upp.

Att kunna skapa förtroende och tillit är nyckeln till framgång med dressyren

Ledarskap och förbud

Förbud låter alltid tråkigt, dessvärre är det något bland det första vi måste lära våra hundar. Ett fungerande förbudskommando är ett av de väsentligaste målen vid våra kurser. Faktum är att om hundarna hade lärt sig att ovillkorligen lyda ett enda kommando – *”Nej”!* hade de flesta hundägare förmodligen inte behövt gå någon kurs.

Demokrati

Hur gärna vi än skulle vilja det kan vi inte tillämpa demokratiska spelregler i umgänget med hunden. Hunden är ett flockdjur, och med ett flockdjurs behov av en stark ledare. Varken vi eller hundarna tjänar på att vi försöker göra dem till människor

Hur säger hundar nej?

Ett bra exempel fick vi vid en valpkurs för några år sedan. Vår gamla bordercollietik låg lite för sig själv under en fikarast. Valparna sprang runt och lekte. En liten försigkommen valp närmade sig tiken, som ville vara i fred. Hon morrade – sa alltså nej – stopp där. Valpen, som ännu inte lärt sig vad ett nej betydde, fortsatte fram mot tiken. Självfallet accepterade inte tiken detta, utan hon nöp till valpen som gnällande och med svansen mellan benen stack därifrån illa kvickt. En stund senare försökte den lilla tuffingen åter göra bekantskap med tiken. Tiken ville fortfarande vara ifred och lät återigen höra sitt ”nej”. Valpen hade nu, efter en enda rejäl ”tillsägelse”, lärt sig sin läxa och stannade omedelbart på behörigt avstånd. Med hela sin uppsyn, slokande öron och slokande svans, visade valpen hur liten och snäll han var.

Vid matskålen

Motsvarande valpuppfostran har vi också sett flera gånger då vi serverar maten till våra egna hundar. De i familjen nytillkomna valparna eller unghundarna lär sig ganska snart, och på samma sätt som jag beskrev här ovan, att inte gå fram till de äldre hundarnas matskålar. Trots denna hårda väg att lära sig vad som gäller i flocken, går inte våra hundar omkring och är rädda för varandra, om någon nu trodde det. Tvärtom, hundarna söker varandras sällskap, sover ihop och leker ihop.

Vårt allra mest bestämda “NEJ”

Vårt nej ska, då situationen kräver det, vara precis lika effektivt som tikens morrande och framkalla precis samma reaktion hos hunden. Däremot ska vi inte gå riktigt lika snabbt fram som hundarna själva gör. På ”normalhunden”, om det nu finns någon sådan, skulle detta säkert gå alldeles utmärkt. Detta förutsatt att vi vet precis hur vi ska göra, och gör allting rätt och i exakt rätt ögonblick. Hundar är som sagts tidigare olika, både som individer och som ras. Du förstår säkert själv, att det inte passar att tillämpa lika tuffa tag på en mjuk och försynt hund som på en robust och hård hund. Men i de allra flesta fall är inlärningsprincipen i stort sett lika.

Ett nejkommando ska omedelbart avbryta en förbjuden handling!

Rätt tillfälle

Tillfälle att använda ett förbudskommando behöver vi inte leta efter. Några vanliga tillfällen att prova, kan exempelvis vara då hunden är på väg att hoppa upp i bästa soffan, eller kanske försöker norpa smörgåsen ur handen på oss då vi sitter och fikar. Vi ska undvika att försöka lära in förbudskommando i stresssituationer som till exempel då hunden skapar sig galen och vill kasta sig över grannens katt. Så småningom kan vi här tillämpa förbudskommandot. Egentligen behövs ingen speciell situation. Det väsentliga är att lära hunden att det är en väsentlig skillnad på hur du är, när du är förb... och när du är belåten.

Hundar hör bra

Helst ska förbudskommandot komma precis då hunden börjar den förbjudna handlingen. Du behöver inte skrika, hundar hör åtskilliga gånger bättre än vad du själv gör. Spara skrikandet som en extra förstärkning tills det verkigen behövs. Ge kommandot med låg men ändå bestämd röst. Händer inget så upprepa inte kommandot. Gör som hundar gör i stället! Avbryt handlingen omedelbart, med exempelvis ett grepp över nacken eller en liten smälll över nosen på hunden. Första gången relativt mjukt, vad som är mjukt för din hund bör du veta bäst själv. Fortsätter hunden med vad du förbjudit upprepar du kommandot direkt följt av en nu betydligt mer bestämd korrigering. Den korrigering du gör här, är och ska så vara, en förstärkning av din status och auktoritet som flockledare.

Ligger nu jycken och ser glad ut, med viftande svans, fortfarande tuggande på mattan eller kanske rent av på dig, är detta ett tecken på att du inte har varit tillräckligt mycket flockledare. Nu är det hög tid att tala om vem som bestämmer! Upprepa kommandot, kanske något mer bestämt, fortfarande utan att förfalla till skrik, och se nu till att ge en korrigering så att du får signalen ”titta vad jag är liten och snäll”. Det vill säga en något slokande uppsyn med slokande svans. Hur du ger korrigeringen spelar egentligen inte så stor roll. Det är resultatet som räknas.

Det gäller alltså att du hela tiden behåller ditt lugn själv och ger akt på de signaler hunden ger dig! Då hunden avbryter den förbjudna handlingen ska *den snabbt få reda på att den gjort rätt* genom att få beröm. Hur du ska ge berömmet är lite beroende på vilken typ av hund (individ) du har. Ibland fungerar det bäst med ett måttligt och kanske till och med lite barskt avvaktande beröm. Vissa hundar svarar bäst på ett livligt beröm där du med hela kroppen visar hur nöjd du är.

Om det inte fungerar

Som jag sagt tidigare fungerar inte alla hundar enligt regelboken. Men faktum är att om det inte fungerar beror det oftast inte på hunden utan på dig själv. Din konsekvens, eller kanske rättare sagt *din brist på konsekvens*. Kanske även på att du inte kunnat förmå dig till att ta i så mycket som det skulle ha behövts för att få de rätta signalerna från hunden. Ett grepp i nacken är kanske helt otillräckligt för din hund. Fundera då lite på hur hundar gör och ta till något effektivare.

Självklart kan det finnas många andra orsaker, och andra metoder, som kanske passar dig och din hund bättre. Som vanligt blir rådet att du söker hjälp av någon bra tränare i tid, innan förhållandet mellan dig och hunden spårar ur totalt.

Barn och hund

Hund och barn passar bra ihop och barn har ofta lättare att kommunicera med hundar på hundars vis än vad vi vuxna har. Men barnen klarar inte av kampen om ledarskapet med hunden, och ska inte försöka med detta. Här måste vi vuxna vara med, och se till att leken mellan barn och hund inte urartar till kamp.

Tänk dig en situation där valpen har ett ben och morrar och vill försvara benet. Här finns ett alternativ som passar för dem som inte har, eller tror sig ha, möjlighet att snabbt avgöra kampen om vem som ska bestämma. Alternativet är *avledning* och går ut på att du försöker avleda aggressionen genom att vända bort blicken och försöka få hunden intresserad av något annat. ” Titta här, var är bollen”, eller kanske ”kom nu så går vi ut” kan vara ett par exempel som brukar fungera. Ofta fungerar avledning alldeles utmärkt och vi undviker provokation.

Riktigt små barn, som inte lärt sig att ”umgås med hunden på rätt sätt” ska givetvis inte umgås med hunden, utan att någon vuxen är med.

En bra övning till att börja med

Prova gärna den här lilla ”övningen” som jag använder mig av ibland för ekipage som kommer för rådgivning eller privatlektioner. När jag sett hur förare och hund uppträder här har jag ofta fått en bra uppfattning om hur vi ska lägga upp den fortsatta träningen.

Sätt dig på marken, eller golvet om du är inomhus. Lägg hunden på rygg mellan dina ben. Hunden ska ligga avslappnad och lugn utan att du behöver hålla fast den. Beröm och lite mjukt prat när den ligger avslappnad och fint. Ett bestämt nej om den försöker sno runt eller komma upp. Det är förhoppningsvis du som bestämmer. Plocka lite med tassar och trampdynor, behöver klorna klippas kan du passa på att göra detta också.

Gick det bra? Då har du alla förutsättningar att lyckas med den träning du väljer att jobba med. Gick det inte bra…. Ja då är det hög tid att du funderar lite på det här med ledarskap och vem som ska bestämma i din flock.

Ledarskap på hundars vis - Aron har talat om vad som gäller

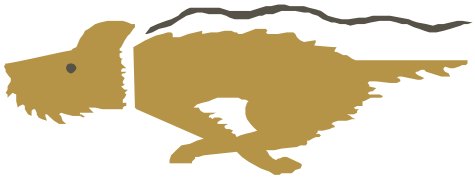

Du måste bestämma dig!

Är det tillåtet eller inte att dra i kopplet?

Koppelträning

Egentligen skulle detta avsnitt aldrig behövt skrivas. Jag har under alla år förundrat mig över varför så många hundägare låter sig bogseras fram genom livet av sina hundar. För hundägaren är det ju inte speciellt trevligt. Än mindre för hundarna som flåsar sig fram, med ett smalt band om halsen, bogserande på husse eller matte.

Hundar är inte intelligenta, åtminstone inte på det sätt vi menar. Hade hundarna varit smarta hade de ganska snart slutat att streta i sitt koppel. Att som många gör, skaffa ett stryphalsband (länkhalsband) medför inte att hundarna drar mindre, det gör bara dragandet mer obehagligt. Vad vi i stället ska göra är givetvis att lära hundarna att inte dra i kopplet. Detta ska göras tidigt. Det är inte några som helst svårigheter att lära en tre månaders valp att inte dra i kopplet. Däremot kan det för den oerfarne hundägaren vålla rejäla problem att få en tung och kampglad ettåring att sluta dra i kopplet.

Varför använder vi koppel?

En dum fråga tycker du säkert. De allra flesta av oss bor i en sådan miljö att koppel är nödvändigt i stort sett från första dagen vi tar ut valpen utanför huset. Detta bland annat för att förhindra att valpen springer ut i trafiken eller kanske agerar som en inte helt önskvärd trädgårdsmästare åt grannen. Men behöver vi koppel på hunden av någon annan anledning? Visst finns det kanske tillfällen då det är praktiskt med koppel. Men sedan ganska många år använder jag sällan eller aldrig koppel på mina egna hundar, framför allt inte under träningen. Bortsett då från de tillfällen jag vistas i stadsmiljö eller på platser med koppeltvång. Efter erfarenhet från min egen träning och från några träningsgrupper där vi i stort sett hela tiden tränat helt utan koppel är jag helt övertygad att om fler anammade denna form av träning skulle vi få både lydigare hundar och bättre kontakt med hundarna. Men mer om detta i kommande avsnitt.

När ska vi börja med träningen?

Som för så många andra moment gäller här så tidigt som möjligt. Givetvis ska hunden ha ”vuxit in” i familjen under någon vecka och dessutom hunnit få koppelvana. Det vill säga vant sig vid att ha koppel och halsband på, utan att tycka detta är otrevligt. De första promenaderna med valpen i koppel gäller det bara att hänga med och göra promenaden så lätt och trevlig som möjligt.

Konsekvens

Då koppelvanan är avklarad, ska vi först och främst bestämma oss för att från och med nu ska hunden aldrig få dra i kopplet, och därefter *tillämpa detta konsekvent*. Med dra i kopplet, menar jag ett besvärande dragande. Självklart ska kopplet kunna sträckas utan att vi kallar det dra i kopplet. Just den där gränsen, vad som är dragande och vad som är ett sträckt koppel, kan ofta vålla lite problem. Men helt klart är det är synd om de hundar som ena dagen tillåts streta och dra hur som helst, för att nästa dag får en massa obehag för att de gör samma sak, som var fullt tillåtet dagen före.

Ja och nej

Träningen är enkel. Vi plockar fram vårt förbudskommando ”nej” lite snärtigt och bestämt, men utan att skruva upp röstvolymen. Kommandot ska komma precis då hunden börjar streta iväg mot någon intressant doft, eller attraktiv lyktstolpe. Har vi ett fungerande ”nejkommando” slutar hunden att dra och tittar till på oss. Omedelbart kommer då berömmet ”ja

bra så, inte dra”. Blir det ingen reaktion på nej, måste vi på något sätt förstärka kommandot. Hur du gör spelar inte så stor roll. Det vanligaste är att använda kopplet, och omedelbart efter kommandot göra ett ryck i kopplet. Det ska då vara ett ryck! Det ger ingen som helst inlärning att, gång efter gång, hala in hunden med kopplet. Naturligtvis ska koppelkorrigeringen anpassas efter den individ du har i kopplet. Får du ingen reaktion alls på ditt kommando och din korrigering upprepar du kommandot, fortfarande utan att öka röstvolymen (hundar hör bra). Denna gången med en kraftigare korrigering med kopplet.

Du lär dig snart hur hård korrigeringen ska vara för att ge effekt. Återigen, nu gäller det att vara konsekvent. Beroende på hur hård eller vek hund du jobbar med kommer du att ganska snart få upprepa ditt ”nej” och din koppelkorrigering. Men jag lovar - gör du rätt, slösar med berömmet och är konsekvent, har du inom en vecka en hund som inte drar längre. Du har samtidigt ett bättre fungerande ”nejkommando”.

Om det är så lätt...

Varför är det då så många som har ”dragiga” hundar? En förklaring kan vara att det för de flesta av oss upplevs som jobbigt att behöva ta i så mycket som det ofta behövs, så det verkligen blir en korrigering som ger effekt. Det är motbjudande att rycka till i halsbandet på en liten valp. Men, som jag ser det, så är det bättre att vid några tillfällen utsätta hunden för detta obehag, än att både du och valpen får det otrevligt under ett tiotal år framåt. Ofta får jag höra – ”det går så bra när min man är ute och rastar hunden, då drar den inte”. Kan det vara så att vi gubbar ofta är lite mindre pjåskiga och kräver lite bättre uppförande?

Inte fot

Att kunna gå i koppel utan att dra är inte, och ska inte vara, samma som att hunden ska gå ”fot”. Detta kommer vi till i ett senare avsnitt. Även en liten valp kan visserligen korta stunder gå i kort koppel vid din sida, men ska däremellan ha full koppellängd och få ”läsa tidningen” på sitt sätt. Alltså gå och nosa på lite fräscha doftfläckar då och då.

Den vuxna hunden

Inlärningen går till på samma sätt för den vuxna hunden som kanske har varit en inbiten “koppeldragare” något år. Oftast krävs kraftigare korrigeringar, kanske ett bestämt tag i nackskinnet, då du talar om vem som är chef från och med nu.

Om du vill undvika koppelryck

Ett alternativ för dig som inte kan förmå dig att rycka i kopplet, eller korrigera på annat sätt kan vara följande. När hunden drar så stannar du helt enkelt. Så fort dragandet i kopplet slutar ger du beröm. Fortsätt promenaden och så fort dragandet börjar så stannar du omedelbart igen osv. osv. Som alltid gäller det även här att vara konsekvent och inte minst gäller det att ha tålamod om du provar denna metod. Helt klart så finns det hundägare som nått fullt acceptabelt resultat på detta sättet, så varför inte prova.

Fördelar med att jobba utan koppel

Lydigare hund

Snabbare inlärning

Uppmärksammare hund

Mindre gnäll och pip

Frihet

Innan vi går vidare måste vi komma in på frihetskommandot. Det är ju så här, att har du väl gett hunden ett kommando, exempelvis ”sitt”, är det detta som gäller, och inget annat, tills något annat meddelas! Med andra ord, ger du inget annat kommando ska hunden förbli sittande. Allt annat den tar sig för är bristande lydnad.

”Hopp och lek” är ett vedertaget kommando, som betyder att nu är du fri att göra vad du vill. Vad du ger för kommando spelar ingen roll bara du, och hunden, vet vad du menar, och att du menar samma sak varje gång. Det är heller inget krav att hunden ska kopplas loss, om du nu tränar med kopplad hund. Huvudsaken är att hunden vet att han får lämna din sida och pyssla med lite egna bestyr. Jobbar du med en stående fågelhund så använd gärna ”JA” (ditt blivande avancekomanndo), med ett snärtigt tonfall, när hunden får ge sig iväg okopplad.

Ett fel, som jag tycker många förare gör, är att konsekvent och direkt sätta igång att spralla upp och leka med hunden varje gång en övning avbryts för frihet. Eller, ännu värre, låta ”hopp och lek” betyda lek med andra hundar. Att i stället försöka göra övningen av de olika momenten till den roligaste delen av träningen brukar ge en effektivare och snabbare inlärning.

Korta träningspass

Innan vi går vidare med träningen ska vi slå fast en sak. Det är korta, intensiva övningar som ger resultat. Några minuters övning åt gången, och frihetskommando däremellan. Försök att sluta varje enskild övning med att hunden lyckas med momentet.

Inkallning

Inkallningsproblem är helt klart den största anledningen till att hundägare söker sig till dressyrkurser. Att vi kan kalla in hunden är en förutsättning om vi överhuvudtaget ska kunna låta den slippa kopplet och springa lös. Att kunna springa lös så ofta som möjligt ser jag som ett måste om hunden ska ha ett bra liv!

Av alla kursdeltagare jag mött genom åren vågar jag nog säga att 90 procent har sagt ”bara den kommer när jag ropar är jag nöjd”. Många har haft mindre dragande i koppel som högsta önskan, men det är en annan historia. Självfallet måste vi ha hundar som kommer då vi kallar. Det är vår förbaskade skyldighet mot övriga människor och hundar i vår omgivning, såväl till vardags som under tävlingar och prov.

Målsättning

Då hunden är inom hörhåll ska den komma direkt (åtminstone nästan) i alla tänkbara, och otänkbara situationer. Då din lydnadschampion i fullt sken drar i väg efter haren på kvällspromenaden trots att du skriker ”hiiiit” tills du blir blå i ansiktet har den förmodligen inte plötsligt blivit döv. Den har inte heller som många säger blivit ”blockerad”. Det är helt enkelt fråga om ren och skär olydnad, inkallningskommandot är helt enkelt inte tillräckligt befäst (många föredrar att kalla det självständighet eller stor jaktlust). Kraven på en direkt och ovillkorlig inkallning är inte orimliga. Det finns ägare av drivande hundar som med en hornsignal kallar in sin hund mitt under pågående drev. Många älghundsförare kan kalla in sin hund då den ställt älg på fel mark eller har ställt inte skjutbara djur. För vallhundsföraren är det ett måste att kunna stoppa och kalla in hunden om det bär iväg åt fel håll med kvigorna eller fåren. Visst - jag vet att det finns hundar som är oerhört svåra att jobba med. Dels beroende på mentala egenskaper hos hunden men även i många fall beroende på att misstag, som är svåra att rätta till, har gjorts under valpens första månader.

När ska vi börja träna?

Svaret är enkelt – Ju förr dess bättre. Egentligen är det aldrig för tidigt att börja, själv börjar jag redan vid ca tio veckors ålder. Självfallet ska valpen ha hunnit till ro i familjen och börjat känna sig som en medlem i flocken.

Det är nog inte heller fel att påstå att det med vissa hundar kan vara för sent och att det gamla ordstävet ”man kan aldrig lära gamla hundar att sitta” passar in ibland. När det är för sent och kanske meningslöst att lägga ner något jobb är lite vanskligare att ge ett svar på. Men en hund som under några år tagit sig friheten att rymma då och då, och fått höra hela skalan av inkallningskommandon, utan att matte/husse gjort något annat än skruvat upp röstvolymen kan vara nog så besvärlig att komma tillrätta med – åtminstone för husse och matte. Med professionell hjälp och mycket arbete och tid brukar dock det mesta gå att lösa. Jakthunden som fått ett par säsonger i skogen utan att lydnaden varit med från början, brukar heller inte vara helt lätt att få ordning på.

Kommandon

Hit – är det vedertagna kommandot för inkallning. Med hitkommandot vill jag att hunden omedelbart ska komma till mig och också, vilket är vanligast, sätta sig på min vänstra sida. Vi kanske ibland nöjer oss med att hunden helt enkelt kommer lite närmre oss då den går fritt på promenaden. Då kan vi helt enkelt föra in ett kommando till. Många använder då ”kom igen” eller ”häråt ” som en signal till hunden att hålla sig på rimligt avstånd. Vad vi säger spelar som vanligt ingen större roll. Huvudsaken är att vi kräver samma sak av hunden varje gång vi använder kommandot.

En fråga som brukar dyka upp är om vi ska använda hundens namn före kommandot. Svaret är enkelt, det avgör du helt själv. Har du fler än en hund är det ett måste om du vill kommunicera med en hund i taget.

Tecken

Tecken är en viktig del av kommandot, inte minst under inlärningen. Båda armarna rakt ut från kroppen är den vanligaste inkallningssignalen. Genom att använda kroppsspråket i form av tecken påverkar du ytterligare ett sinne, synsinnet, under träningen. Inlärningen snabbas upp, och då momentet är riktigt genomarbetat brukar det gå lika bra med enbart tecken, som med kommando med rösten.

Tecken är bra vid all träning...

Inte minst för alla oss som sysslar med fågelhundar är det bra att kunna använda enbart tecken. Hundarna jobbar ofta långt ifrån oss och det är många gåneger praktiskt att med enbart tecken kunna kalla på eller styra hunden även om vinden på fält eller fjäll gör det omöjligt att nå fram med rösten eller visselsignaler.

Visselpipa

Till att börja med rekommenderar jag alltid att inlärningen sker med hjälp av rösten. Det är det naturliga sättet för oss att kommunicera. Då blir det i framtiden inte heller någon katastrof om vi glömt visselpipan hemma. Efter att kommandot är befäst är visselpipan ett effektivt hjälpmedel. Busvisslingen då – ja själv har jag i alla år varit avundsjuk på de som kunnat prestera en rejäl busvissling, den glömmer man inte hemma i första taget.

Vi börjar lära in kommandot

Här förutsätter jag att det är en någorlunda oförstörd valp eller unghund som ska tränas. Det första vi då måste göra klart för oss är att hundar inte föds lydiga och inte heller förstår vårt språk. På enklast möjliga sätt och utan någon form av tvång ska vi försöka lära hunden vad vi menar med vårt kommando.

Förmodligen vet du redan hur du kan få din hund att komma till dig, eller åtminstone i vilka situationer det är helt meningslöst att försöka locka in den. Att till exempel springa ifrån valpen brukar vara ett säkert sätt att få den att komma.

Alltnog, så här börjar vi – ropa namnet, och *då hunden tittar till på dig* ger du kommandot hit, *en enda gång*, och springer ifrån den. Givetvis inte fortare än att den kan hinna i fatt dig. Med ett öga över axeln så du ser vad som händer. *Omedelbart då hunden börjar springa efter* dig ska den nås av ett uppmuntrande beröm (ljust glatt och trevligt tonfall). När hunden kommer fram ska du se till att komma ned i nivå med hunden. Ge beröm, och med hela ditt kroppsspråk tala om hur nöjd du är. Godis ska vi inte dela ut i tid och otid. Men just här, vid början av inlärningen, kan det för många hundar vara en bra förstärkning. Övningen ska nu upprepas några gånger om dagen under en eller ett par veckor och med hunden på varierande avstånd från dig. *Men alltid i sådana situationer där du är säker på att hunden kommer* och alltså att övningen lyckas! Nåja, det vet jag också, helt säkra lär vi aldrig kunna vara men vi ska åtminstone vara ganska säkra här.

Själv föredrar jag att göra både ovanstående och kommande *inkallningsövningar med okopplad hund*, men bor du så att det är olämpligt att träna med okopplad hund, eller har en hund som du av någon anledning inte kan ha lös så provar du med koppel eller lång lina på hunden.

Nu kräver vi lydnad

Har vi gjort rätt vid de första övningarna vet hunden vad vi vill med kommandot och det är dags att börja

kräva lydnad. Vi ökar svårighetsgraden i momentet lite försiktigt, men *kom ihåg att det är aldrig är fel att gå tillbaka några steg i övningarna*. Vi börjar kalla in hunden även i sådana situationer då det är mer tveksamt om den kommer direkt. Förslagsvis då den hittat en riktigt intressant luktfläck eller något motsvarande som fångat intresset. Du ska under dessa övningar hålla dig *nära hunden*, fem sex meter kan vara lagom. Det är *störningarna under momentet som successivt ska ökas, inte avståndet till hunden,* det gör vi senare. Du ska också vara *helt klar över hur du ska uppträda* om hunden inte kommer direkt då du kallar.

En metod passar sällan i alla situationer, vi är olika individer och hundarna är definitivt olika individer. Både hundarna och vi har olika förkunskaper. Här nedan beskriver jag några metoder som är användbara i situationer då hunden inte kommer omedelbart då du ger inkallningskommandot. Och vilka hundar gör det innan de blivit tränade.

Men först vill jag varna för vad du absolut inte ska göra – *ge inte flera inkallningskommandon* – och ännu värre öka inte röstvolymen mellan varje kommando! Visst kan en skärpning av rösten och ett högre röstläge ge effekt i svåra situationer, men det är fel att slösa bort detta redan nu.

Att upprepa kommandot ger ingen inlärning utan tvärt om. En massa kommandon, utan åtgärd gör bara att kommandot för hunden betyder mindre och mindre. Möjligen kan det uppfattas som en inbjudan till lek, eftersom dina rörelser förmodligen blir livligare och livligare och ansiktsfärgen högre i takt med att röstvolymen ökar. Till att börja med ställer vi inga som helst krav på att hunden ska sitta ”fot” när den kommer fram till oss. Huvudsaken är att den kommer ända fram, *och stannar kvar där, utan att ge sig iväg*.

Enbart nejkommando

Den här metoden förutsätter ett väl fungerande förbudskommando, och att ledarskapet är någorlunda befäst. Sekunden efter du konstaterat att ditt ”hit” inte framkallat någon reaktion ger du ett skarpt nej kommando. Då hunden nu tittar till på dig, och kanske ser lite ängslig ut, växlar du snabbt tonfall och ett uppmuntrande ”hit - ja bra så”. Många gånger börjar hunden komma till dig på rätt sätt, men något annat fångar intresset på vägen. Det gäller då att *omedelbart* när hunden börjar springa åt fel håll, eller springer förbi dig, klämma i med ett skarpt ”nej” *och lika omedelbart växla* till uppmuntrande ”bra så” när korrigeringen ger effekt. Hunden ska komma ända fram till och intill dig. Se gärna till att sitta på huk i nivå med hunden då du tar emot den.

Kastkedja

Om det är lite si och så med ditt förbudskommando och ledarskap föreslår jag att du provar det här i stället. Förse dig med en handfull grus eller småsten. Med sunt förnuft och kännedom om din hund bör du kunna avgöra vad som är lämplig storlek på vad du väljer. En fullvuxen vorsteh kräver lite grövre doningar än en taxvalp.

Då hunden håller på och nosar i sitt sorkhål, eller vad det nu kan vara, och inte gör en min av att reagera på ditt ”hit” ser du till att kasta gruset *i baken på hunden omedelbart efter hitkommandot*. På samma sätt som tidigare ser du till att då hunden nu tittar till på dig, *snabbt växla tonfall* och ge ett uppmuntrande ”hit – ja bra så”. Ett försök att sticka förbi dig och hitta på något annat bus korrigerar du som vanligt med ett nejkommando. Ha gärna ytterligare en laddning grus i beredskap för att förstärka nejkommandot med.

Självfallet kan du ersätta gruset med en kastkedja i stället. Detta är något som många professionella dressörer använder sig av. En kastkedja är helt enkelt en liten kedjestump, anpassad i storlek och tyngd för de raser och de individer man jobbar med.

Meningen med den här metoden är helt enkelt att hunden ska lära sig att husse kan korrigera även på lite avstånd, och att det kan bli ganska otrevligt om man inte omgående gör som husse säger.

Förstärk ledarskapet

Om det på något sätt spårar ur och hunden helt enkelt springer ifrån dig, trots det rejäla nejkommando du klämt till med, får du helt enkelt lära dig att ta det lugnt och avvakta tills syndaren kommer tillbaka. I detta läge ska du inte se glad ut och ge beröm, *du ska heller inte kalla på hunden när du får syn på den*. Tvärt om, ta på dig den bistra minen och gå emot hunden, se till att ta den i nackskinnet och lägg ned den på backen med några väl valda ord. Visa

Men tecken är också ett kommando...

Och som alltid gäller det att på något sätt, och direkt, göra något om hunden inte bryr sig!

helt enkelt att du är rejält missbelåten. Observera här att ditt mottagande av hunden inte är tänkt som något slag av bestraffning – det är helt enkelt ett sätt att ytterligare förstärka ditt ledarskap.

Låt syndaren ligga ned och se ömklig ut, ligger han och viftar på svansen har du varit för snäll, lägg på lite mer press med rösten. Gå försiktigt några få steg därifrån, hunden ska fortfarande ligga kvar och se olycklig ut. Efter en liten stund kallar du in igen, fortfarande med något missbelåten röst – det är du som flockledare som bestämmer. Låt hunden komma till dig och ge lite lagom beröm. Ge hunden frihet igen, och då den lämnat dig några meter kallar du in. Om hunden tittar till på dig och gör ansats till att komma, ska du *omedelbart se till att ge ett rejält beröm!* Upprepa gärna inkallningen på kort håll ett par gånger till.

Ovanstående kanske låter lite paradoxalt – man ska aldrig ge hunden obehag när den kommer brukar det stå i alla hundböcker. *Utfört på rätt sätt är detta dock en metod som garanterat fungerar, men ger du fel signaler i fel tid kan det snabbt bli fel.*

Förutsättningen för att ovanstående ska fungera är att du är tillräckligt mycket flockledare och kan lägga så mycket press på hunden genom ditt kroppsspråk och din missbelåtna röst att hunden inte vågar försöka fly från dig. Eller åtminstone att du då kan stoppa den genom ett ”stannakommando”.

Flykttendenser i den här situationen ska du var försiktig med. Händer detta så gå tillbaka till godbitarna, träna mer på ditt stannakommando. Vänta inte heller för länge med att söka hjälp hos någon instruktör om du inte inom rimlig tid kommer tillrätta med porblemet. Läs också avsnittet om rymmare längre fram i kompendiet.

Träning i koppel

Att träna i koppel är något jag helst inte vill prata om. Som du vet vid det här laget är det något som jag sällan eller aldrig tillämpar själv. För många kan det kanske trots allt, av olika skäl, vara ett bra komplement till den övriga träningen. Träning med kopplad hund ska självfallet också följa principen att vi börjar kalla in i lugna situationer utan störningar, för att successivt öka svårigheten.

Med koppel och ett lämpligt halsband har du möjlighet att omedelbart, med ett ryck i kopplet efter ditt hitkommando, korrigera hunden om den inte kommer direkt på ditt kommando. Men kom ihåg, det ska vara en korrigering i form av ett kort och bestämt ryck i kopplet! Kopplet ska aldrig användas för att hala in hunden med, det lär den sig inte något av.

Metoden för träning med hjälp av lång lina skulle kräva ett eget avsnitt, men då jag aldrig praktiserar det själv (jag tycker inte det är en särskilt bra metod) lämnar jag detta till någon annan att skriva om.

Oavsett vilken eller vilka metoder du använder måste du alltid se till att det kommando du ger är ovillkorligt, det vill säga i alla lägen ska hunden komma annars måste du på något sätt korrigera för att se till att ditt kommando respekteras.

Svårigheterna ökas successivt

När hunden nu kommer till hundra procent i ”normala” situationer måste du öka svårigheterna. Du kallar nu in hunden på allt längre avstånd från dig, men hela tiden gäller att *de första gångerna i riktigt svåra situationer ska du vara nära hunden.* När din hund roar sig med sina fyrbenta kompisar är det ett bra läge att träna inkallning, ofta håller sig hela hundgänget på relativt nära håll. De första gångerna väntar du en stund så det värsta glädjefnattet lagt sig innan du kallar in. Då allt fungerar perfekt kan du någon gång prova med att kalla in nästan direkt efter det att du kopplat loss och gett frihetskommando.

Inlärning med visselpipa

Inlärning av signal med pipa är lätt och brukar ofta gå snabbt. Tänk på vad du väljer för signal, den för fågelhundar vanligtvis använda signalen är två eller flera korta signaler med den ljusa tonen, om du har en pipa med två olika toner. Huvudsaken är att du är konsekvent. Då vi börjar träna ger vi helt enkelt den signal vi vill använda med pipan, omedelbart följt av ett uppfordrande och snärtigt hitkommando – och då jag skriver omedelbart menar jag omedelbart. Det är helt fel att stå och vänta på någon reaktion de första gångerna. Hunden vet ju inte vad det är frågan om, det är något helt nytt vi börjar med. Som vanligt gäller det att börja vid de lätta situationerna. Ganska snart hinner vi inte komma med det vanliga kommandot med rösten utan hunden kommer direkt på signalen från pipan. Belöning och eventuella korrigeringar i vanlig ordning.

Vi måste alltid, före vi ger kommandot, veta hur vi ska göra om hunden inte lyder!

Riktigt svåra hundar

Det finns hundar där det kanske av en och annan anledning gått snett med träningen. Hundarna kanske visar sig skygga och försök till uppkoppling är mer eller mindre omöjligt. En metod som jag själv använt till svåra hundar är träning i hägn. Detta ger enligt min erfarenhet betydligt bättre resultat än träning i lina. Här har man alla möjligheter att stävja flykttendenser i tid.

Men vi måste också tänka på orsaken till att hunden är jobbig - beror det på hundens uppväxtmiljö och eller felaktig träning av en tidigare ägare? Ja, då kan du säkert ha god hjälp av ett hägn. Beror det på att du själv ”hamnat snett” i ditt förhållande till din hund så kan inget hägn i värden hjälpa dig. På något sätt måste du ta reda på vad du gör för fel i din träning.

Problemet är givetvis att få tag på bra träningsplatser. Inhägnaden bör för den första träningen vara helst omkring 5000 kvadratmeter och senare i träningen om möjligt betydligt större.

Till sist

I ovanstående har jag försökt att beskriva mitt sätt att träna inkallning. Det finns fler varianter på temat. Välj vad som passar dig och din hund. Fungerar det inte är det oftast inte fel på hunden, utan på ditt sätt att träna. Inkonsekvens, dålig “timing“ mellan kommando, korrigering och beröm samt brister i din förmågan att variera röst och kroppsspråk är de vanligaste felen. Ibland kan det vara svårt att se sina egna fel. Återigen – vänta inte för länge med att rådfråga en rutinerad instruktör om det ser ut att gå snett.

En sak till, visst vet jag att det kommer att spåra ur helt någon gång, trots all träning. Det gör det för oss alla, det är ju hundar vi jobbar med och inga maskiner. Och går det åt hel… så är det som bekant vanligtvis mitt framför publiken på något av de större proven. Men varför inte då försöka glädja dig åt att du förgyller tillvaron för konkurrenter och publik.

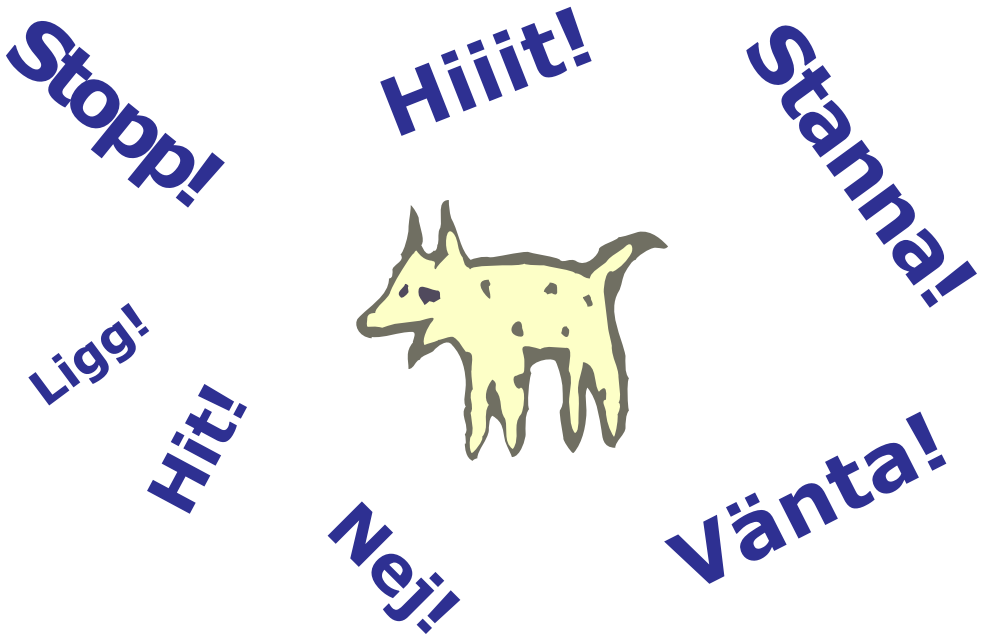

För många kommandon utan åtgärd är kanske det vanligaste felet vid inkallningsträning

Kan du inte få till en omedelbar och ovillkorlig lydnad när du har hunden alldeles intill dig lär du aldrig kunna begära att den ska lyda dig på längre avstånd.

Vi lär hunden sitta

Fortsätt och läs även om du tror att din hund kan detta. Kan du sätta din hund, lös utanför huset, tillsammans med ett tiotal andra hundar, gå in och dricka kaffe och hunden fortfarande sitter kvar då du kommer ut igen, kan du börja med nästa avsnitt.

”Sitt” och ”stanna kvar” är ett par av de grundläggande momenten. Du jobbar hela tiden med hunden nära dig, och kan direkt korrigera ett felaktigt beteende. Under inlärningen tillämpar du också inlärningsprinciper som kommer att gälla under hela träningstiden. Det vill säga sitt är ett bra moment att börja med, och viktigt!

Med måttliga krav kan du börja redan med valpen. Det gäller nu att lägga grunden rätt för hela den kommande dressyren. *Kan du inte få till en omedelbar och ovillkorlig lydnad när du har hunden alldeles intill dig lär du aldrig kunna begära att den ska lyda dig på längre avstånd.*

Två faser under inlärningen

Momentet delas upp i två delar, inlärningsfas och kravfas. I inlärningsfasen lär du hunden kommandots betydelse, dvs. vad du vill att hunden ska göra då du säger sitt. I kravfasen kräver du helt enkelt att hunden i alla lägen rättar sig efter ditt kommando och gör vad den blir tillsagd att göra.

Inlärningsfasen

För att få hunden att sitta håller du helt enkelt upp en godbit framför nosen på den, precis i samma ögonblick som hunden sätter ned baken i marken ger du den godbiten tillsammans med lite lagom beröm. Du upprepar detta vid några tillfällen tills hunden sätter sig så snart din hand gör den nu välbekanta rörelsen. Märker du att den inte vill sätta sig helt ned på marken med baken, belönar du i stället det försök den gör att sätta sig, och låter det bli lite bättre undan för undan. När hunden sätter sig relativt snabbt börjar du att kommendera sitt, just då den ska till att sätta sig.

Godbiten bytes successivt ut mot enbart beröm. När du tränat kombinationen av tecken och sittkommandot en tid, upptäcker du att det räcker med enbart sittkommandot för att hunden ska lyda. Variera gärna och använd ibland enbart tecken. Många gånger är det praktiskt om hunden kan kommenderas även med hjälp av enbart tecken.

Under denna fas kan det vara bra att samtidigt vänja hunden vid sin plats vid din vänstra sida. Locka dit den med godbit och kroppsspråk. Då lägger du samtidigt grunden till kommande övningarna i fritt följ eller linförighet.

Det bästa är att ge eventuella godbitar med vänster hand på ett sådant sätt att du inte tvingar hunden att sätta sig snett och vänta på godbiten från din högerhand. Vänj hunden vid att allt roligt börjar med att den sitter lugnt, vid din vänstra sida.

Kravfasen

Under kravfasen ska du se till att hunden ovillkorligen utför det kommando du gett. Det innebär att om du nu gett kommando sitt, och din lydnadschampion inte med en min visar att han hört vad du säger *måste du se till att agera – och det snabbt.* Redan tidigare har vi lärt oss att en flockledare inte tjatar, alltså inga fler kommandon. Du ska, omedelbart du gett kommandot sitt, se till att hunden sätter sig. Hur du gör detta spelar som vanligt inte så stor roll. Huvudsaken är att du klarar av det snabbt och kvickt, utan att det blir någon form av brottning mellan dig och hunden. Ett snärtigt tryck över baken, samtidigt som du med hjälp av den andra handen trycker lite uppåt under nosen, brukar vara ett bra sätt att få hunden att sätta sig. Om du är det minsta osäker på hur du ska få hunden att rätta sig efter ditt kommando och din eventuella korrigering ska du heller inte ge något kommando. Träna i stället på att på lämpligaste sätt få hunden att utföra vad du vill att den ska göra innan du ger ditt kommando.

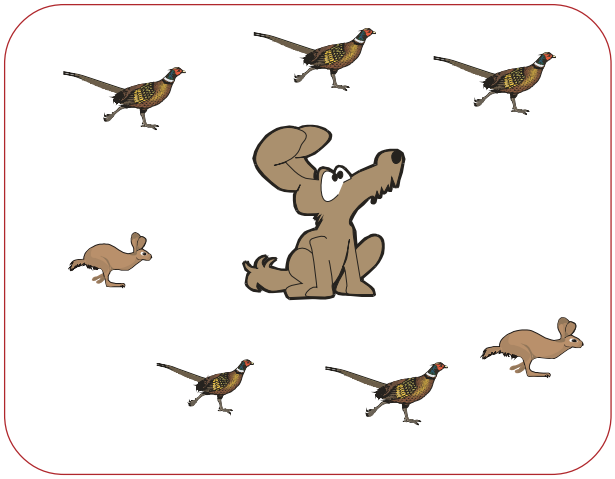

Stanna kvar

Stanna kvar är ett moment som oftast lärs in som en direkt fortsättning på sitt. Kommandot för momentet kan variera. Många använder sitt kvar då utgångsläget för hunden är sittande, och ligg kvar då utgångsläget är en liggande hund. Själv använder jag för enkelhetens skull stanna kvar i alla lägen då jag tänker lämna hunden. Detta oavsett om utgångsläget för hunden är sittande eller liggande. Syftet med momentet är att du ska kunna lämna hunden en stund och veta att den är kvar på platsen då du kommer tillbaka. Att kunna vara utom synhåll för den okopplade hunden i tio minuter eller mer är inget som helst ouppnåeligt mål för träningen. Alltnog, momentet är mycket användbart och tillhör *definitivt en av grundstenarna i lydnaden, med andra ord väl värt att träna.*

Under jakten uppstår ofta situationer då det är skönt att slippa leta reda på ett träd att binda hunden i varje gång man behöver lämna den en stund. Detta är självklart också en av anledningarna till att detta moment är med i SVK:s fullbruksprov.

Träning i bilen

Både valpar och unghundar brukar snabbt lära sig betydelsen av stanna kvar, om du konsekvent använder kommandot vid de tillfällen hunden ändå ska stanna kvar då du lämnar den, exempelvis hemma eller i bilen. Bilen är dessutom en plats som vi aldrig ska låta hunden hoppa ut från utan ett direkt kommando. Många hundar har förolyckats genom att de smitit ut så fort bildörren eller bakluckan öppnats. Så varför inte börja inlärningen här.

Med hunden sittande bak i bilen öppnar du bakluckan lite försiktigt, samtidigt som du kommenderar stanna kvar. Då hunden nu, på hundars vis, kastar sig mot öppningen för att komma ut ger du ett snärtigt (men skrik inte) kommando ”nej – stanna kvar”. Samtidigt som du förhärdar dig och trycker till lite med bakluckan mot syndaren (tänk på klämrisken). Självfallet tar du inte i med full kraft mot din tre månaders taxvalp medan du däremot får ta i ganska så rejält för att din ettåriga vorsteh överhuvudtaget ska märka att någonting är i vägen. Upprepa nu öppningsförsöket några gånger i följd, ta i så mycket du behöver för att nå resultat relativt snabbt. Hunden ska nu kunna sitta kvar i bilen en kort stund med dörr eller baklucka öppen. Var i fortsättningen konsekvent, låt aldrig hunden få dörröppningen som en signal till att hoppa ut, utan låt den sitta kvar, och öka tiden som hunden ska stanna från gång till gång.

På träningsfältet

Börja med hunden i utgångsläge, sittande, kopplad (om du nu använder koppel) vid din vänstra sida. Se till att den har sin uppmärksamhet riktat mot dig. Ge kommandot stanna kvar samtidigt som du med handen ger en stoppsignal mot hunden. Ta ett steg snett åt sidan, var hela tiden beredd att korrigera med ett ”nej - stanna kvar”. Det är viktigt att korrigeringen kommer omedelbart, helst innan hunden hinner resa sig upp. Ge lite lugnt beröm, och nöj dig med kort avstånd och kort tid vid de första övningarna.

Många kursdeltagare ser i denna övning ett lysande tillfälle att demonstrera hur fantastiskt lydiga deras hundar är och kopplar loss, eller släpper kopplet och beger sig ett rejält stycke ifrån sin hund. De är fullt och fast övertygade om att deras stolthet inte rör en fena under tiden – vilket den självfallet gör! Den brukar röra alla fyra fenorna och det med en fart man måste se för att tro på. Efter en vild jakt är det bara att konstatera att hunden nu har lärt sig: Bara husse eller matte hunnit en bit bort kan jag ha skoj en stund. Träningstiden för momentet har förlängts väsentligt!

Det lönar sig här, som alltid i dressyren, att skynda långsamt, öka tid, avstånd och störningar successivt. Så småningom kommer din hund att kunna sitta kvar ensam oavsett om det är skott i närheten, fåglar i luften eller harar som springer förbi.

När du kommer så långt att du börjar träna på att gå utom synhåll för hunden ska du tänka på en sak. Se till att det blir utom synåll för hunden men *se till att du själv ser hunden hela tiden*. Situationen är ny för hunden och det är viktigt att du kan korrigera direkt den försöker lämna platsen. Om inte, skapar du lätt en ögontjänare.

Linförighet

Även om jag numera inte jobbar med linförighet när jag tränar mina egna hundar (mer om detta senare) så är det onekligen ett bra moment. Vi jobbar hela tiden med hunden i koppel och kommandot är det gamla välbekanta fot. Ett vanligt läderkoppel, en och en halv till två meter långt är det bästa valet. Då det gäller halsband brukar det fungera bäst med någon typ av kedjehalsband, med ett undantag, de riktigt smala halsbanden hör inte ihop med hundträning.

Använd kroppsspråket först

Hunden vet nu förhoppningsvis att fot betyder att den ska sitta på din vänstra sida. Det är alltså dags att börja med förflyttningar. Lättast börjar du med att röra dig framåt i en vid båge åt höger. Direkt du börjar gå kommenderar du fot -använd den låga rösten. Försök nu med hjälp av kroppsspråket och kanske med hjälp av en godbit, att vara så inbjudande att hunden vill följa dig utan några andra korrigeringar. Se till att hålla dig i rörelse framåt hela tiden. Om det spårar ur, vilket det säkert gör, tar du fram ditt ”nej”. Direkt då syndaren stoppar upp och undrar vad som är fel, och förhoppningsvis tittar på dig, upprepar du ett vänligt fot. Detta tillsammans med ett inbjudande kroppsspråk bör locka hunden till rätt plats igen. *Omedelbart* när hunden är på rätt plats ska berömmet komma - och slösa med berömmet!

Ögonkontakten med hunden är väsentlig för ett bra resultat

Den allra minsta *ögonkontakt* du får med hunden under träningen av momentet *är otroligt viktigt att uppmuntra med beröm!* Det är följsamhet, med god kontakt och gärna en viftande svans du ska sträva efter.

Inget tjat

Som förare är det också viktigt att du lär dig hålla mun och inte tjata slut på hunden. Du ska inte ösa på med en massa beröm bara för att hunden, kanske helt försjunken i andra tankar, och med nosen i backen, råkar gå vid din sida en stund. Återigen, *det är den verkliga kontakten med hunden som förtjänar beröm*.

Då du stannar försöker du att få hunden att så snabbt som möjligt sätta sig vid din sida. Kommandot kan till att börja med vara ett fot - sitt. Så småningom ska du sluta med först sittkommandot och sedan även fotkommandot då du ska stanna. Målsättningen är att inte behöva ge något kommando alls när du stannar.

Krav och tuffare tag

Innan du börjar med detta ska hunden vara minst åtta till nio månader gammal. Det vill säga detta är inte något som passar för valpträning! Vi börjar på samma sätt med hunden sittande i utgångsläge, ger fotkommando och börjar röra oss framåt. Observera ordningen! *Kommandot ska komma först och aktiviteten direkt efter* - inte tvärtom. Kroppsspråket tar vi självfallet till hjälp. Men då hunden nu försöker lämna sin plats vid sidan förstärker vi nejkommandot med hjälp av en koppelkorrigering. Korrigeringen ska vara ett kort och bestämt ryck i kopplet, inte en segdragning. Hur hårt du behöver ta i är helt upp till vad du har för individ i andra änden av kopplet. Det är som alltid klokt att börja försiktigt, och sedan, om du inte får den reaktion du vill ha, öka snärten i kopplet. Kom ihåg - först nejkommandot och omedelbart därefter, korrigering med kopplet. När du får ögonkontakt blir du direkt vänligare i rösten, kommenderar fot och visar in hunden till sidan.

Då du tänker stanna kommenderar du fot - stannar snabbt och, om det behövs, använder kopplet till ett kort och bestämt ryck för att stoppa hunden. *Ryck inte i onödan*, du måste ge akt på om hunden visar tecken på att stanna själv och då snabbt ge beröm.
Nu riskerar jag att bli tjatig, men här om någonsin gäller korta men intensiva träningspass! Nöj dig med att det går bra några tiotal meter rakt fram och kanske ett par högersvängar. Låt hunden få några minuters frihet i koppel medan du själv tänker efter vad som gick bra, och vad som gick dåligt. Tänk efter hur du själv kanske kan förklara bättre vad du vill i nästa träningspass. Försök att avsluta varje träningspass då det går bra, och både hunden och du har humöret uppe. Det är inte fel att köra några träningspass i följd, tvärtom. Se bara till att göra täta uppehåll och kanske lägga in några andra övningar emellan.

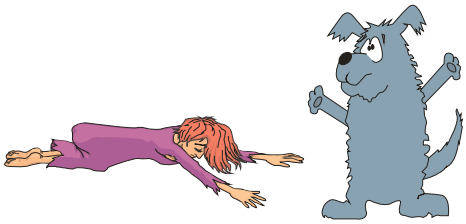

Gör inte träningen av ligg till en kamp, det är inte säkert att du vinner!

Slakt koppel

Under alla övningar i linförighet jobbar du lättast om du håller kopplet i höger hand framför kroppen, strax över midjehöjd. Vänsterhanden är ledig för att ge hunden en uppmuntrande klapp då och då. Kopplet ska vara helt slakt och hänga i en båge, utom vid de tillfällen då du gör en korrigering. Inte en meter ska du förflytta dig med kopplet sträckt och hunden bogserande dig framåt. Detta ger ingen träning utan snarare tvärt om.

Fritt följ

Egentligen ser jag bara linförighet som en god början till det fria följet. Det är betydligt trevligare, och effektivare, att jobba med lösa hundar hela tiden. Inte minst är det enklare. Åtminstone om man som jag ofta har minst ett par hundar med sig, och dessutom kanske ska bära ryggsäck och ”bössa”. Att använda koppel är dessvärre ett måste på många dressyrkurser, med kanske ett tiotal deltagare. Vanligtvis är det också vuxna hundar, mer eller mindre ”helvilda”, som kommer till kurserna.

Väljer du att jobba med hunden lös från början är förutsättningen att ledarskapsträningen är så gott som klar, och att hunden någorlunda vet vad som menas med ja och nej.

Träningen går i stort sett till på samma sätt som träningen i linförighet. Den enda skillnaden är att de korrigeringarna som måste till ges enbart med rösten, kroppsspråk och händer. Korrigera eventuell olydnad med ett grepp i nackskinnet, eller på liknande sätt. För mig ett naturligare och trevligare sätt än koppelrycket. Om man nu kan säga trevligt om att behöva ta sin kompis i nackskinnet.

Du får garanterat ett snabbare resultat och på sikt betydligt bättre lydnad om du hela tiden jobbar med hunden lös. En av orsakerna till detta är givetvis att du tvingas att vara mer aktiv och hela tiden ha rätt ”timing” mellan korrigeringar och beröm.
Läs mer om träning med lös hund i avsnittet ”från valp till vuxen” längre fram i träningstipsen.

Ligg

Ligg är ett användbart moment som när det är ordentligt intränat innebär att hunden på kommando omedelbart, och i alla situationer, snabbt ska lägga sig ned. Många använder ”ligg” som stoppsignal i stället för mitt “stannakommando”. Läggandet ska fungera på långt avstånd och givetvis även då hunden springer i full fart.

Lämplig ålder för träning

Ligg är det lydnadsmoment som jag väntar längst med att lära mina egna hundar (om jag nu bryr mig om detta moment överhuvudtaget). Hunden bör vara tolv till femton månader och ”skolmogen”. Även här finns stora variationer mellan raser och mellan olika individer. Det är bättre att vänta en eller annan månad än att börja för tidigt.

Momentet ställer stora krav på hunden. Att lägga sig ned på kanske kalla och blöta fält är inte alltid helt populärt. Kravfasen i momentet kan innebära ganska tuffa tag om resultatet ska bli hundraprocentigt.

Kommando

Ligg eller plats är vad som brukar användas. Ligg - även med visselsignal är ett måste för dem som jobbar med hunden långt ifrån sig. En kort signal med drillpipan från en tvåtonspipa är kanske den vanligaste signalen. En lång signal med den ljusa tonen förekommer också.

Mer om inlärning med visselsignaler kan du läsa om i avsnittet inkallning. Bestäm dig för ett kommando och var konsekvent i användandet.

Som detta kommando är tänkt att användas är det fel kommando då du vill vara i fred för hunden vid kaffebordet. Lär i stället hunden att ”gå till korgen” eller något liknande där inte kravet på snabbhet och ovillkorlighet ställs lika högt.

Godisligg

Inlärning med godis passar bra om vi vill jobba med valpen och unghunden. Att börja med valpen är helt i

sin ordning bara vi börjar på rätt sätt, utan tjat och felaktiga krav. Vi kan, och ska, även använda godismetoden på den vuxna hunden för att lära in kommandots betydelse. I princip går inlärningen till på precis samma sätt som i inlärningsfasen av sitt. Välj först ut en lämplig plats, torrt och trivsamt ska det vara. Utgångsläget är att hunden sitter och du själv har försett dig med en liten läcker godbit i handen. För du godbiten framåt från hundnosen och ned mot marken brukar hunden snällt följa med. Försöker den resa på bakändan kan du lite försiktigt hålla emot och försöka igen. Så snart hunden kommit ned, eller nästan ned till liggande ställning passar du på att säga ligg (en gång) och låter den få godbiten med ett uppmuntrande ”bra så”. Att kommandot kommer i exakt rätt ögonblick är som alltid avgörande för hur snabbt inlärningen kommer att gå. Prova några gånger och lek gärna upp hunden mellan varven.

Övningen ska hela tiden vara lustbetonad. Tillräckligt med träning på det här sättet, och med allt större fart då du för godbiten mot marken kan leda till mycket goda resultat. Det finns några exempel på förare som nått ett fullt tävlingsmässigt läggande (nu talar jag inte om jakthundar i jaktsituationer) med enbart godisligg. Du kommer också att märka att hunden ganska snabbt kommer att lägga sig enbart på ditt kommando med rösten eller kanske enbart på det tecken du ger med handen mot marken.

Hunden vill inte

Alla är vi inte lyckliga ägare till godisgalna labradorvalpar, och en del hundar vill helt enkelt inte lägga sig trots aldrig så frestande godbitar.

Vi ska också tänka på att det för hunden innebär en signal för undergivenhet att lägga sig ned intill andra hundar (om vi nu tränar i grupp). Detta passar inte alla hundar. Det vill säga, träna helst för dig själv eller åtminstone på tillräckligt avstånd från de andra hundarna. Om du inte med godbiten, eller med något annat för hunden lockande, boll eller liknande, kan locka hunden att lägga sig så håll inne med kommandot. Hunden vet inte vad kommandot betyder. Att gång efter gång, med allt högre röst, upprepa kommandot ger ingen inlärning, det bara gör hunden förvirrad och olustig till mods. Du riskerar att förstöra momentet innan det ens har börjat. Det bästa du kan göra med en hund som vägrar är att låta den bli skolmogen och gå direkt på kravfasen.

Ovillkorligt ligg

Om du inte är säker på att du på något sätt, direkt kan få ned din hund i liggande ställning, kan du sluta läsa här och fortsätta att jobba med godismetoden.

Alltför många hundägare har gjort läggandet till en brottningsmatch mellan sig själv och hunden. Dessvärre en match som ofta hunden vinner. Detta är helt klart att skapa problem som kan hänga med lång tid framöver.

Med hunden sittande vid sidan ger du liggkommando. Direkt efter kommandot - och jag menar direkt - ser du till att hunden lägger sig. Jag vet att det är lättare sagt än gjort många gånger. Vilken metod som är bäst för att få ned hunden kan variera. Du lär dig snart vad som fungerar bäst för dig och din hund. Jobbar du med en kopplad hund tycker jag det fungerar bäst att ge ett ryck i kopplet snett framåt nedåt samtidigt som man med den ena handen bakom skuldran på hunden ger en knuff framåt nedåt. Ett annat sätt som kanske kan passa en och annan försynt förare och hund är att med den högra underarmen bakom hundens framben, trycka fram benen samtidigt som man trycker lätt över skuldran.

Hur du lägger hunden och i vilken ställning den blir liggande spelar mindre roll. Huvudsaken är att den snabbt och utan brottning kommer ned i liggande ställning direkt efter ditt kommando. *Berömmet ska som vanligt komma omedelbart*. Kanske du ska ta det lite lugnt med det riktigt hjärtliga berömmet här, en del hundar vill ”spralla till sig” och rusa upp direkt om det blir alltför mycket omklappningar. Självfallet har du nytta av den tidigare träningen med ”godisligg”. Hunden vet vad det är fråga om och det brukar räcka med en bestämd knuff nedåt för att markera att nu börjar det bli allvar och att husse börjat ställa krav.

Inlärningen blir bäst, och går snabbast, om tryggheten i läggandet är befäst innan du tränar snabbheten i momentet

Ligga kvar

När du lagt hunden är det ligg som gäller, ett försök att sätta sig stoppas omedelbart, innan den hunnit upp, med ett nej - ligg och en bestämd nedtryckning, följt av ett lugnt bra så.

Det är meningslöst att försöka hålla hunden kvar i liggande ställning om den vill upp. En kort och bestämd knuff ska det vara. Till att börja med låter du hunden ligga bara några sekunder innan du kommenderar sitt. Efter hand, då det går bättre och bättre med läggandet, låter du tiden hunden ska ligga kvar bli längre och längre. Fortfarande ska du hålla dig alldeles intill, och gärna med ett uppmuntrande beröm då och då. Hunden ska känna sig trygg då den ligger, och verkligen veta att den gör rätt. Så småningom går du en bit från hunden, men ”ha ögon i nacken” så att en eventuell korrigering kan komma omedelbart. Att efter ett par månaders träning försvinna fem tio minuter från hunden och vara säker på att den ligger kvar är inga problem om träningen gjorts rätt och svårighetsgraden inte ökats för snabbt.

Snabbhet i läggandet

Först då tryggheten i liggandet, alltså att hunden ligger kvar helt lugn och trygg, är befäst är det dags att börja träna dels snabbhet och dels läggande i skiftande situationer. Börja med att lägga hunden under linföringheten, eller fria följet, dvs. då den går vid din sida. Här är det bästa sättet att direkt efter kommandot trycka till ordentligt med en hand strax bakom nacken och en hand på huvudet på hunden - gör detta även om hunden så sakta börjat lägga sig. Meningen är ju att öka på snabbheten och detta gör vi inte om hunden själv får bestämma takten. Du ska helt enkelt inte hinna ned med din hand till hunden, efter ditt kommando, innan den lagt sig.

Givetvis ska du hela tiden anpassa kraften i dina korrigeringar till den hund du har och det mål du har med träningen. Det är heller aldrig fel att prova om din hund svarar bra på träning med enbart belöning.

En metod som jag själv och många av mina kursdeltagare har funnit effektiv är att leka upp hunden rejält, låta den hoppa och busa lite hur som helst - kommendera ligg, korrigera om det behövs och direkt efter den lagt sig kommendera hopp och lek igen. Övningarna upprepas tre fyra gånger direkt efter varandra.

Tryggheten i ”stanna kvar” är viktig - oavsett om hundarna sitter eller ligger

Stanna är ett suveränt kommando…

Stanna, parallellt med inkallning, är det som jag först av allt lär mina egna hundar. Kommandot är lätt att lära in, och alla hundägare har stor nytta av kommandot. Med tidig inlärning och rätt utförd träning är detta kommando osvikligt. Inte minst är det helt suveränt för oss som jagar över stående hund. Det har dessutom visat sig att för många som har en bristfällig inkallning på sina hundar fungerar stannakommandot utmärkt och gör att de får tag på syndaren som vill smita.

Vad jag menar med mitt stanna, är att hunden på kommando (röst eller visselsignal) omedelbart skall stanna – hur, eller i vilken ställning den stannar spelar egentligen ingen större roll. Det väsentliga är att det blir stopp omedelbart. I och för sig lär jag mina hundar att stanna betyder sitt. Att jag föredrar sitt i stället för ligg beror på att jag då kan börja träningen mycket tidigare med valpen. Liggkommandot kräver betydligt mer underkastelse av hunden och är enligt min uppfattning inte lämpligt för den tidiga träningen.

Röst eller visselsignal nämnde jag, men de första månaderna av träningen använder jag alltid enbart rösten. Visselsignal kommer senare och är mycket snabb att lära in. Självklart kan du byta ut stanna mot vad du vill. Det är som vanligt inte vad du säger utan hur du säger det, och hur du lär in betydelsen av vad du säger som är avgörande.

När börjar jag träna

Det fina med mitt sätt att träna stanna är, att du kan och ska börja redan någon vecka efter du fått hem valpen. Det är också fråga om mjuk träning, det vill säga du behöver inte väga 95 Kg för att lyckas. Detta är kanske den väsentligaste skillnaden, jämfört med den konventionella träningen av liggkommandot, som jag inte gärna börjar med före tolv till femton månaders ålder. Självklart kan du börja lära din hund stannakommandot när som helst i livet. Men tveklöst är det tidig inlärning som är lättast och ger det säkraste resultatet för de flesta av oss.

Den första träningen

Med valpen springande lös, och själv försedd med några riktiga godbitar lockar du till dig valpen. Av detta följer att en valp som nyss har ätit sig mätt inte är det bästa objektet att börja med. Omedelbart när valpen kommer fram till dig sträcker du ut din högra arm, med godbiten i handen, rakt framåt över huvudet (nosen) på valpen. Förmodligen kan du nu, och skall du, på något sätt med godbiten till hjälp locka valpen att sätta sig (utan något kommando!). Exakt i samma ögonblick som valpen slår ned baken i marken ger du kommandot stanna och belönar med godbiten och dessutom en massa hjärtligt beröm! Det är helt avgörande för snabbheten i inlärandet att kommando och godbit/beröm kommer i exakt rätt tid! D.v.s. precis då hunden sätter ned baken i marken - inte några sekunder senare! Flera gånger om dagen upprepar du nu momenten enligt ovanstående. Allt eftersom

träningen fortskrider höjer du armen mer och mer rakt uppåt, så det blir mer likt en ”stoppsignal”, samtidigt som du nu kommenderar stanna. Genom att ge både kommando och tecken påverkar du flera sinnen (hörsel och syn) vilket som du säkert vet bidrar till en snabbare och säkrare inlärning. Förutom det positiva i att kunna styra hunden även med tecken. Kommandot med rösten skall vara ”kort, mjukt men samtidigt låta lite bestämt”, d.v.s. inget skrikande. Efter ett par veckor har du nu en nu 11 veckor gammal valp, som kommer snabbt vid inkallning, och sätter sig omedelbart rakt framför dig. Att den skall sitta rakt framför dig har jag kanske inte nämnt tidigare, men så bör det vara.

Nästa steg

När valpen i full fart är på väg mot dig efter inkallningen, tar du ett steg framåt mot valpen, när den är nästan framme hos dig (ett par tre meter ifrån högst). Här ger du kommando - Röst och tecken, alltid samtidigt. Har du nu gjort rätt och tränat tillräckligt ofta kommer valpen att omedelbart stanna någon meter ifrån dig, sätta sig och vänta på godbit och beröm. Om inte, är det bara att gå tillbaka till steg ett igen och fundera till lite på vad som är fel, och varför det inte fungerar. Det är helt klart inte valpen det är fel på!

När du kommit så här långt i träningen kanske det kan vara dags att snåla lite på godbitarna. Åtminstone varannan gång ger du inget godis utan enbart beröm.

Variation

Variation är som vanligt nyckelordet i all träning. Och det är vad som gäller nu, och några veckor framöver. Några gånger varje dag i alla tänkbara och otänkbara situationer, och på de mest skiftande platser, kommenderar du stanna. Alltid när valpen är högst ett par tre meter ifrån dig.

Nu, och i fortsättningen, är det alltså inte bara när valpen kommer mot dig som du skall träna. Prova exempelvis med att låta valpen sitta intill dig och skicka iväg den med ett ”ja” och när den hunnit några meter ifrån dig ger du ditt stoppkommando.

Det är lätt att förfalla till att alltför snabbt prova med ökande avstånd vid träningen, *men det gör mer skada än nytta!* Att jag vill understryka träning i olika situationer, på olika platser och med hunden i under olika aktiviteter, beror helt enkelt på att du skall försöka undvika vad som brukar kallas situationsbetingad lydnad. Det vill säga att lydnaden enbart fungerar bra på en och samma plats, vilket kan bli fallet om man enbart tränar på exempelvis gräsmattan utanför huset.

En variant som är effektiv och kan göra träningen kul för valpen är att du har en tennisboll i handen. När du sträcker upp handen och ger stannakommando så kastar du bollen och kommenderar ja så fort hunden stannat och tittat på dig. Detta är en variant som inte är så dum plocka fram då och då även senare i träningen av den vuxna hunden.

Dags att ställa krav

Nu beror det självfallet på vad det är jag jobbar med för hund. Men om jag pratar om en stabil glad och framåt valp börjar åtminstone jag att ställa lite krav redan nu.

Med krav menar jag att den gång valpen inte stannar omedelbart så ger jag ett nejkommando (se tidigare avsnitt om ledarskap) tar ett par snabba steg framåt, och med handen nerifrån och upp under hakan, ser jag till att det blir stopp omedelbart. Samtidigt med denna korrigering ger jag ytterligare ett stannakommando.

Nu är det bara att fortsätta

Mycket försiktigt ökar jag svårigheterna med såväl situationer som avstånd - hela tiden beredd att backa ett eller flera steg i träningen. *Jag ger från och med nu aldrig efter på kravet om ett omedelbart stopp,* även om det skulle vara aldrig så sköna frestelser för valpen i närheten. Svårigheten är oftast, som vid all dressyr, att få till kombinationen av kommando, ev. korrigering och beröm i exakt rätt ögonblick. Inte minst brukar det för många vara svårt att avväga det där med korrigering. Korrigeringen skall anpassas till hunden jag jobbar med och måste vara så kraftig att det blir omedelbart stopp på eventuella försök att gå helt ur hand - men inte mer! Men som jag tror jag nämnt i några tidigare avsnitt, när några förare får problem brukar det för det mesta bero på att korrigeringarna snarare har uppfattats som en inbjudan till lek och bus för hunden, än som en korrigering.

Du måste lära dig att skilja på situationerna när det är lämpligt att träna ett moment och när det är lämpligt att tillämpa momentet

Hare skall respekteras

Viltkontakter och annat lockande

Successivt har du nu ökat svårigheten vid träningen. Ett stannakommando, på rimligt avstånd, under lek med andra hundar är inte längre några problem. Men det där med oavsiktlig kontakt med harar och annat smått och gott kan vålla problem tidigt i träningen. Egentligen är det inte några större problem bara du inte förfaller till skrikstadiet! Du får helt enkelt lära dig att vara tyst de gånger det händer. Inget annat hjälper och du förstör åtminstone ingenting av träningen om du bara kan låta bli att ge ett kommando som ändå inte fungerar. Självfallet är det bäst att undvika viltkontakterna i början av träningen men det är som bekant inte alltid så lätt.

När valpen hunnit upp i ca fem månaders ålder bör det, om träningen har skötts rätt, inte vålla några problem att få stopp på den i skiftande viltsituationer, förutsatt att avståndet är rimligt. Här är det som vanligt träning som gäller. Du måste helt enkelt se till att skapa situationer med fågel och hare, (eller kanske ren och/eller rådjur) där du har hunden under full frihet men ändå inom rimligt avstånd. Visst är detta många gånger svårt att åstadkomma - men inte omöjligt och mer än väl värt besväret.

Att det brukar fungerar bra…

Beror givetvis på att jag dels utnyttjar den otroliga inlärningskapacitet som en liten valp har, och måste ha för att överleva sitt första halvår i naturen. Men dels också på att jag ser till att få de första fågel - eller viltkontakterna tillräckligt tidigt, innan jaktlusten har blivit för stor. Vid de första fågelkontakterna är det ju egentligen inte en fråga om att träna stannakommando. Vad jag helt enkelt gör är att tillämpa ett kommando som sedan ett par månader är ordentligt befäst. I och med att jaktlusten vid denna tid inte har vuxit till okontrollerad styrka är det sällan som det inte fungerar bra redan från första fågelsituationen. Och för varje fågelsituation i fortsättningen blir det bara säkrare och säkrare.

Tiden man lägger ned på träningen med valpen brukar dessutom betala sig genom betydligt bättre kontakt och samarbete med hunden som vuxen. Det är ju alltid kul om hunden, då den är vuxen och jakten börjar - jagar samma vilt och dessutom i samma socken som husse.

Om det inte fungerar…

Efter att under ett några år ha följt unghundar som tränats i stort sett som jag beskrivit här, men där några inte har lyckats fullt ut ser jag att i stort sett samma fel gjorts under träningstiden.

Förarna har vid upprepade tillfällen gett kommando eller blåst stoppsignal, som hunden inte brytt sig om, utan att korrigera detta direkt. Detta är helt klart en av de vanligaste orsakerna till ett misslyckande. Det krävs inte många gånger att hunden klarar sig från att lyda ett kommando innan det spårar ur. Problemet är kanske störst i de första vilt eller fågelsituationerna där man naturligtvis, åtminstone när det gäller fågel, måste vara lite försiktig för att inte riskera en trög avance. Men har man en hund med tillräcklig jaktlust, och det har man nog om den är svår att hejda, så är jag övertygad om att man måste se till att korrigera en olydnad även i dessa situationer. Men som sagt – försiktigt och på rätt sätt! Hararna är suveräna träningsobjekt här kan, och ska, du korrigera ett eventuellt förföljande så mycket som behövs utan att risk för trög avance. Ser du till att stoppet fungerar på harar när valpen är mellan fem och åtta månader lär du spara mycket bekymmer i framtiden.

Ledarskapet sitter inte tillräckligt, ett skarpt nej kommandot ger ingen effekt på hunden. Här måste hunden visa en viss underkastelse och definitivt inte se glad ut och vifta på svansen.

Förarna har väntat för länge med de första vilt och/eller fågelkontakterna. Jaktlusten har helt enkelt blivit för stor, och hunden har hunnit bli ”tuffare”. Detta hade i och för sig inte varit något större problem om ledarskapet varit tillräckligt befäst. Men kombinationen dåligt ledarskap och en vuxen hund med stor jaktlust kan för många förare vara helt omöjligt att själva komma tillrätta med.

Det går självklart inte att nöja sig med att stoppkommandot på unghunden fungerar för fågel några få gånger. Det gäller att följa upp detta och verkligen befästa ett korrekt uppträdande i fågelsituationerna. Tänk på att det kan vara en himelsvid skillnad i jaktlust mellan sexmånadersvalpen och ettåringen.

Glöm bara inte bort att alltid vara försiktig med att ge stoppkommando för snabbt till unghunden i fågelsituationer! Läs mer om detta i avsnittet ”stånd och avance”.

Men jag då…

Om jag nu redan har en tvååring som hejdlöst förföljer fågel eller hare vad gör jag då? Egentligen är principen den samma. Grundlydnaden och respekten för förbudskommandot måste sitta ordentligt. Givetvis måste du också ha möjlighet att få tillräckligt många fågelkontakter, *där du befinner dig inom någorlunda nära håll till hunden*. Varje tecken hos hunden att förfölja måste omgående resultera i en korrigering värd namnet. Jodå - jag vet att det inte alltid är så lätt som det låter och att du säkert har försökt på precis alla sätt och det fungerar ändå inte. Då är det nog klokt att i tid inse att det är något (kanske bara ett par små detaljer) som du inte får till på rätt sätt. Att avgöra vad som är fel är givetvis omöjligt utan att se dig och hunden jobba tillsammans. Det vill säga mitt råd är som vanligt att du inte skall vänta utan se till att få hjälp, av en bra tränare, innan ett felaktigt beteende biter sig fast alltför hårt.

Fokusera på problemsituationen

Några få hundar har varit hos mig på träning där lydnaden faktiskt har varit på topp i alla lägen och även fungerat på rimligt långa håll. Det vill säga med ett undantag - när det har varit fågel som flyger eller harar som springer iväg framför hunden. I dessa lägen förföljer hundarna hejdlöst och långt.

När jag nu skriver att lydnaden fungerat så menar jag att hunden, vid varje tillfälle, vänder omedelbart på vändsignal, stoppar omedelbart på stoppsignal och kommer på inkallningssignal. Detta även om det är andra hundar med på fältet och avståndet till hunden varit kanske ett hundratal meter.

Är du i den här situationen föreslår jag att du koncentrerar träningen till enbart problemsituationerna. Det är meningslöst att hålla på med träning utan vilt. Hunden lyder fullt tillräckligt i dessa situationer – att då gång efter gång hålla på att kalla på eller blåsa stopp på hunden för inte träningen framåt, snarare tvärt om.

Floget

Några tränare förespråkar träning med hjälp av duvor. Den träning jag sett har gått till så att en grupp med förare och hundar står i ring eller på linje och instruktören går omkring och ”kastar duvor” i närheten av hundarna. Förarna skulle då omgående ge stoppsignal åt de hundar som vill förfölja.

Jag kan, och vill, inte påstå att det inte fungerar - många tränare hävdar att det är en bra övning. Själv är jag likväl lite tveksam. För de hundar jag haft på träning, där problemet varit en trög avance, är förare som jobbat med denna varianten av ”duvträning” helt klart överrepresenterade. Kanske är det inte duvorna det är fel på utan att träningen utförts på fel sätt? En fördel är givetvis att duvor är enkelt och billigt att hålla. Samma duvor kan användas till i stort sett hur många hundar som helts. För dem som bedriver träning professionellt är detta säkert ett tungt vägande skäl att använda duvor i stället för rapphöns och fasan.

Mitt förslag är att du i stället tränar så här, *förutsatt nu att du inte har en hund som både går efter och har en trög avance.*

Använd dig av rapphöns som du sätter ut på lämpliga platser i marken. Välj en plats med så pass lång växtlighet att fågeln säkert blir kvar. Att sätta ut en fågel så den stannar kräver lite träning. Själv brukar jag ”kasta ned den mot marken” lite lagom försiktigt men bestämt. Alternativt kan du prova med en låg buske eller liknande och bara släppa in fågel där, det brukar också fungera. Har du en rapphönsbur ute i markerna där fåglarna brukar sitta i en flock intill buren är det självklart perfekt.

Gå med vinden

Nu är det inte frågan om en fågeltagning i egentlig mening. Det är inte stånd och avance du skall träna. Gå med hunden i koppel eller lina, i *vindriktningen,* mot den plats där du vet att fåglarna finns. *Avsikten är att hunden inte ska ha fågelvittring i näsan innan floget*. När hunden, eller precis lika bra, du själv, kör upp fågel är det dags att agera. När fågel verkligen har kommit på vingarna och hunden kastar sig iväg efter fågel ger du din stoppsignal och korrigerar med hjälp av koppel eller lina. Korrigering som vanligt så mycket som du behöver för just din hund. På vissa ”jaktidioter” kan det bli tal om ganska så hårda tag. Vid denna träning är det *bättre att kommandot kommer någon sekund för sent än för tidigt.* Det är fågel i luften hunden skall respektera, inte fågel som sitter på marken!

Det händer ibland att hunden kommer åt att kasta sig fram och ta fågel innan den hinner lyfta (fågel kanske rör sig lite i gräset eller så). Här korrigerar du inte på något sätt – behandla det som en spontanapportering, tacka och ta emot fågel.

Utan koppel

När du tränat med koppel eller lina tillräckligt många gånger och hunden lärt sig att respektera uppflygande fågel är det dags att koppla loss. Träna på samma sätt, fortfarande går du alltså på fåglarna i medvind. Men när du jobbar med lös hund är detta lite svårare att styra och blir det stånd några gånger så handlar du givetvis som vanligt i en normal fågelsituation.
Träna några gånger på varierande platser och försök att hålla dig nära hunden när det är dags för fågel. Skulle det gå överstyr får du gå tillbaka och köra med koppel igen.

Hare

Det är egenligen ”harträning” du ska börja med. Här riskerar du inte att ställa till något med avance eller annat som kan vara negativt i kommande fågelsituationer. Du tvingas ockå att lära dig anpassa korrigeringar för hunden så det fugerar bra på just din hund. Ser du till att få ett omedelbart stopp när ”jösse” skuttar upp så har du alla förutsättningar att också få stopp i fågelsituationer.

Bortsett från att hararna kanske är svårare att hitta, det beror ju lite på var i landet du bor, så går träningen i princip till på precis samma sätt. Ju fler harar hunden respekterar i koppel eller lina ju större är chansen att det fungerar även när hunden är lös. Men var beredd på att du får ta till kraftiga korrigeringar. Ju äldre hunden är och desto mer jaktlust den har desto mer får du tyvärr som regel ta i. För inte så länge sedan hade jag besök av en norrlänning med en hund som kunde stoppas riktigt hyfsat för hare, men något sämre för fågel. Imponerad av uppvisningen på ”harstoppet” frågade jag hur han hade tränat. Svaret blev - inga som helst problem vi har kaniner hemma. Med andra ord att köpa kaniner till ungarna i julklapp kan också ge resultat.

Tillhör du dem som hävdar att det går att få en vuxen jaktsugen hund, som förföljt hare ett antal gånger, att respektera hare enbart med hjälp av godis och beröm är du välkommen att höra av dig. Jag lovar att betala resa och en bra timpeng om du visar mig hur det går till.

Träning i voljärer

Träning bland fåglarna inne i voljärer är populärt. Detta kanske inte har direkt med stoppkommandot att göra, men avsikten med träningen är ju i slutänden att förarna ska lyckas få stopp på sina hundar när fåglarna flyger upp. Och visst, för dem som inte lyckas fullt ut med lydnaden för stoppkommandot kan detta vara värt att försöka med. Principen är helt enkelt att hundarna ska vänjas vid att ha fågel i närheten. Fåglar som både rör sig på marken och flaxar omkring i luften. Beroende lite på hur stressad hunden är vid åsynen och vittringen av fågel kan det kanske räcka med att hunden de första gångerna får tillbringa en stund utanför voljären. Så småningom tar man in hunden i voljären. Hunden bör vid varje tillfälle vistas på platsen tillräckligt länge för att den ska lugna ner sig och helt koppla av intresset för fåglarna. Att sitta med hunden inne i voljären och ta en fika är ju ett ganska bekvämt sätt att träna. Tillräcklig lång fikarast brukar resultera i att en del hundar lägger sig ned och somnar.

Nog låter detta som ett lättsamt och bra sätt att få stopp på förföljandet av flygande fågel. Men som vanligt är inte livet så lätt, och det gäller även för hundträning. Tänker vi till lite så inser vi snart att om det vore så lätt så hade vi inte haft så många hundar som hejdlöst förföljer fågel.

Har du några huskatter hemma så vet du hur det fungerar. Efter en tid har du lärt hunden att katterna inte ska betraktas som jaktbart vilt eller apporter. Hunden kopplar av katterna helt oavsett hur de rusar omkring i huset. Tro mig jag vet, med en hustru som föder upp raskatter kan jag garantera att mina hundar är helt avslappnade inför katterna i ”voljärmiljö” eller kanske rättare sagt hemmiljö. Men jag vet också att med katter som träffas på ute i markerna är det en helt annan sak. Här gäller lydnad inför stopp-

kommandot och ingenting annat om inte katten skall förvandlas till apportvilt.

Med ovanstående menar jag inte att träning i voljärer är meningslöst. Tvärt om, som ett liten del i träningen är det inte dumt alls. Min vän från norrland hade onekligen haft nytta av sina kaniner. Framförallt är det bra för unghunden att få bekanta sig med fågel under kontrollerade former. Men denna träning kan aldrig på något sätt ersätta den vanliga lydnadsträningen för att få ordning på ”eftergångare”.

Grattis

Har du läst ända hit har du alla förutsättningar att få till ett mycket användbart kommando för din hund. Fortsätt nu träningen och passa på att någon gång då och då, i oväntade situationer, ge ett stannakommando. Som alltid beredd att korrigera omedelbart om det går snett.

Går det snett någon gång, när hunden är för långt ifrån mig, väntar jag helt enkelt tills jag får tag på syndaren och kör momentet ett par tre gånger med hunden alldeles intill mig. Då med ganska så kraftiga korrigeringar vid minsta tecken på olydnad. Efter detta släpper jag omedelbart ut hunden på kanske ett femtiotal meter och ger kommandot igen. När det nu fungerar perfekt blir det så klart massor med beröm!

Det gäller givetvis också att du ser till att behålla den allmänna grundlydnaden du har på hunden. Som en klok ”hundgubbe” nämnde för mig en gång så finns det bara tre sätt att få till en riktigt bra hund -TRÄNA, TRÄNA och TRÄNA.

Lugn i voljär kan vara en bra början

Till sist – en varning!

Kommer du nu ut på dina första jaktprov med en unghund som är lydig och lyhörd för dina kommandon. En hund som söker åt det håll du vill och respekterar fågel som flyger upp, måste du räkna med att få höra en del kritiska röster - jodå, det är faktiskt sant. Det finns fortfarande de som hävdar att det inte är bra med hundar som är ”för lydiga”, lite lagom lydnad skall det vara. Åtminstone är det så på sina håll här i Sverige. Om det här med lagom menas att hunden lyder kommando varannan gång eller så, det har jag ännu inte lyckats få någon riktig klarhet i.

För mina öron låter detta med lagom lydnad lite underligt. Om jag överhuvudtaget ska ge ett kommando till hunden, så ska den lyda. Åtminstone är detta min målsättning. Att jag sällan når riktigt ända fram är en annan sak, och kanske lite av tjusningen med dressyren. Håller vi på och ger kommandon, och accepterar att hunden då och då inte lyder, så bryter vi mot en av de viktigaste reglerna i dressyren - konsekvens - och då tycker åtminstone jag att vi är helt fel ute. Däremot kan det diskuteras hur vi ska tillämpa lydnaden. Här kan det ibland vara lite svårt att avgöra när, och hur mycket, man kan och bör släppa efter på tyglarna för att få den hund man vill ha. Och det där med vilken hund man vill ha måste vi nog få välja själva. Generellt kanske det är så att om du har dina jaktmarker i fjällen eller i storskogen kan du ge hunden betydligt friare tyglar än om du har markerna mellan motorvägen och järnvägen.

Föremålet du ser på bilden kallas svans - 99,9% av träningstiden ska den vifta. Ibland kan du behöva tala om vem som bestämmer, om du och hunden har skilda meningar om detta. Viftar svansen då så ta en funderare på om hunden verkligen förstått vad du menar.

.

Apportering

Med apportering menas att hunden på kommando apport ska gripa och bära, eller kanske vanligast, hämta något åt oss. Det kan vara föremål eller vilt. I förlängningen innebär det ofta att man lär in kommandot leta (sök) apport. Apportering är ett bra moment som de flesta hundägare borde lära sina hundar. För fågeljägarna och ”brukshundfolket” är det ett måste att hundarna kan apportera. Men det är också ett moment som kan ge understimulerade sällskapshundar något vettigt och kul att göra. Inte minst momentet leta apport är kul för hundarna och till nytta för husse och matte.

Kan alla hundar?

Svaret bör nog vara att de allra flesta hundraser kan lära sig apportera. Men det är nog så att för dem som inte absolut vill eller kanske måste ha en apportör, ser jag det inte som meningsfullt att lägga ned jobb och tid. Åtminstone inte på de hundar som inte redan som unghundar (efter en tids träning) spontant visar att det är kul att springa efter, ta tag i och bära ett föremål.

Självklart är det också stor skillnad mellan raserna. Vi har exempelvis retriever där många individer spontant apporterar, och gör det riktigt bra, ofta med en minimal arbetsinsats från husse/matte. Att en vorsteh ska kunna apportera är en självklarhet för oss som valt denna ras.

Olika inlärningsmetoder

Vanligtvis talar man om tre olika metoder för inlärning av apportering

- Spontanapportering (lekapportering)
- Lydnadsapportering (Kombination av tvångs och spontanapportering)
- Tvångsapportering

Spontanapportering

Spontanapportering är vad jag börjar med själv, då jag tränar valpar eller unghundar som visar verklig vilja att springa efter, bära och hämta.

Jag håller på med detta så länge allt fungerar och till den dagen kommer då valpen/unghunden vid några tillfällen inte direkt vill ta den kastade apporten. Då går jag över till lydnadsapportering. Detta förutsatt att valpen hunnit upp i minst sex-sju månaders ålder (mycket beroende på ras och individ).

Vi kan lära oss en del om vår hund och vad apportering egentligen är om vi gör följande lilla experiment med en valp eller en vuxen, i apportering, helt oträ-nad hund. Håll hunden intill dig, på ett sådant sätt att du snabbt kan skicka iväg den. Lek upp hunden lite med exempelvis en dummy (träningsapport). När du ser att hunden är riktigt sugen på att komma åt dummyn, kastar du den ett tiotal meter, väntar ett par sekunder, och släpper lös hunden - inget som helst apportkommando.

Ett vanligt beteende är då att hunden springer fram till dummyn, som för hunden inte är annat än ett litet bytesdjur. Tar dummyn i munnen och skakar den, det vill säga avlivar bytet. Därefter kommer hunden förmodligen att bära iväg dummyn en kortare eller längre sträcka och lägga sig och bita på den. Helt naturligt, vad den gör är ju att ta med bytet till en lämplig plats för att i lugn och ro äta middag.

Tänker vi till lite nu så förstår vi att de flesta hundar från början kan det där med att springa efter och bära ett föremål. Vad som återstår för oss är egentligen bara att lära hunden att komma till oss med bytet, i stället för att äta upp det.

När och hur

Spontanapportering är lämpligt att börja med redan då valpen är i tre månaders ålder. Går det inte bra är det bara att vänta ett par veckor och prova igen. Som ”valpapport” brukar jag använda en liten hopknuten trasa, som är så där lite lagom trevlig att bära. Billigt och fungerar alldeles utmärkt. Lika bra går det med en mjuk dummy, om man tar bort kasthandtaget som brukar hänga med i ett snöre (lätt att göra illa en liten valp med under leken)

De första övningarna

Börja med att jobba upp ett intresse för dummyn. Beroende på vilken hund du har kan detta ta allt ifrån någon minut till några dagar. Använd din fantasi för att få dummyn att vara rolig och lockande för hunden. Tänk på att det är ett byte du ska efterlikna. Ett bytesdjur hoppar *inte mot hunden,* det rör sig från hunden. Ibland kan man se förare som mer eller mindre skrämmer slag på sina valpar med felaktig hantering av apportföremålen. Använd till att börja med samma föremål hela tiden under träningen. Föremålet ska enbart användas vid träning och *inte fungera som leksak åt hunden*.

Ställ dig nu på knä, eller sätt dig på marken och håll om valpen, se till så den blir intresserad av att försöka få tag på dummyn. Kasta ett tiotal meter, och vänta ett par sekunder innan du med ett glatt ”ja!” släpper hunden. Observera att du *inte ska använda kommandot apport*, detta sparar vi till senare. Nu håller du tyst hela tiden tills, förhoppningsvis, hunden tar tag i dummyn. Då ska det vara rejält med beröm och ett bra - kom hit. Under tiden hunden är på väg mot dig kan du gärna fortsätta prata lite uppmuntrande till den.

Hur mycket stöd vi behöver ge är självklart beroende av vad vi jobbar med för hund. Men jag tycker det är bättre att ge för mycket stöd och beröm, än för lite. När hunden kommer fram till dig ska du *inte direkt ta tag i dummyn.* I stället försöker du, under tiden du berömmer, klappa hunden lite lugnt på sidorna av halsen och under käken. Låt den hålla dummyn några sekunder, varefter du med ett ”loss” tar ut den ur munnen. Skulle du konsekvent ta tag direkt i föremålet när hunden kommer får du snart en hund som antingen ”spottar” direkt den kommer fram eller också börjar kampa med föremålet. Är hunden ovillig att släppa tar du bara ett lite snabbt och bestämt grepp om över - eller underkäken och lossar greppet

Bytesmedvetna hundar

När du längre fram börjar jobba med vilt kan en och annan extremt bytesmedveten hund vålla problem. Den kan helt enkelt vägra att lämna från sig exempelvis kaninen den kommer med. Att försöka bända isär käkarna brukar då vara meningslöst. Den kanske till och med försöker bita dig om du försöker. Själv gör jag då som mina hundar skulle göra om någon försöker sno bytet från dem - jag hugger till. Eller kanske rättare sagt jag ger dem en smäll över nosen. Tillräckligt hård för att de skall släppa omedelbart men inte mer. *Ett mjukare alternativ är att försöka med byteshandel* dvs. prova att ge dem nå-

Några vanliga apportföremål

got annat lockande att hålla, men om du har en bytesmedveten vorsteh så bli inte förvånad om den inte vill byta med dig.

Om hunden inte vill ta apporten...

Håll absolut inte på att tjata och upprepa några kommandon! Det enda du kan försöka med är att få föremålet att verka lite roligare. Du kan exempelvis binda det i ett snöre och dra det lite efter marken som en kattleksak, eller du kan skapa lite kamp kring föremålet och köra ”försök att ta den först leken”. Lyckas du inte efter några övningar är det bara att vänta ett tag och sedan gå direkt på lydnadsapportering. Eller kanske prova godisvarianten.

Godis

För det mesta undviker jag att belöna med godis under apporteringen. Motivationen brukar räcka väl till ändå för raserna jag jobbar med. Det finns dessutom en liten risk att hundarna släpper apportföremålet om de förväntar sig godis varje gång de kommer med föremålet. Å andra sidan finns det hundar där belöning med en godbit kan göra underverk för att få till apporteringen. Som alltid gäller det då att belöna i exakt rätt ögonblick. Har du en hund som inte är speciellt intresserad av att greppa eller hålla ett föremål så varför inte prova. Belöna då till att börja med så fort hunden bara nosar på föremålet. Håller du inne med godbiten lite längre tid undan för undan, så ska du se att hunden snart kommer på att när den greppar så blir det belöning.

Om hunden tar apporten men inte vill komma...

Att träna inkallning i samband med apporteringen är mindre lyckat. Ett nej då hunden springer åt fel håll kan, av hunden, tolkas som det är förbjudet att ha något i munnen. Då är det stor risk att det går snett från början. Det vill säga, har du inte en hyfsad in-

kallning så vänta hellre ett par veckor och se till att få inkallningen befäst.

Öka svårigheterna

Successivt ökar du svårigheterna i övningarna, men är hela tiden beredd att omedelbart gå tillbaka till en enklare nivå om det inte fungerar. Kastavståndet kan ökas ganska snabbt. Du kan också öka tiden från kastet tills du skickar hunden. När allt fungerar och du har en glad hund som villigt apporterar är det dags att lära den att okopplad och lugn sitta kvar tills du ger kommando. Använd sitt kvar eller stanna kvar.

Har du en riktigt apportsugen hund som har svårt att behärska sig, låt den då inte apportera vid varje kast. Hämta själv några gånger, och vänj hunden med att det kan ”flyga” några apporter i luften utan att detta betyder att den får apportera. Ett bra tips är att se till att hunden tittar på dig först, innan den får lov att apportera. Det vill säga genom ögonkontakt frågar hunden om lov innan den får ge sig iväg. Nu , och om hunden verkligen tar apporten varje gång, kan du också börja använda kommandot apport.

Burk med morkullevingar, ett bra hjälpmedel vid tuggning

Växla föremål och miljö

Hitills har vi använt ett och samma föremål vid all träning. Nu är det dags att prova på lite annat. Även om jag senare kommer att använda hunden enbart till apportering av vilt brukar jag först se till att hunden är riktigt säker på olika typer av apportbockar och dummies. Variera tyngd och form, låt hunden bekanta sig lite med varje ny grej innan det är dags att apportera. Vad du däremot inte ska göra är att vänja hunden vid att hämta ”skogspinnar” som du kastar.

Billiga och bra apporter

Tänker du använda din hund som viltaportör tillverkar du lätt själv billiga och bra apporter. Använd en rundstav i lagom storlek. På detta fäster du ett par mås eller gåsvingar med hjälp av spännband i plast eller ett par ståltrådar.

Om hunden tuggar

Detta skiljer sig en hel del mellan olika individer. Vissa hundar visar aldrig några tendenser till att tugga på apporterna och vissa kan vara helt hopplösa. Försök att åtgärda detta så fort som möjligt. I de flesta fall brukar det räcka med ett nej med den grova rösten, och kanske en liten ”klapp” under hakan på hunden direkt då tuggandet börjar. Det kräver självfallet att du inte kastar för långt utan har hunden inom räckhåll. Träna gärna genom att hunden bara får hålla apporten medan den sitter eller går vid din sida.

En variant som jag provat, med viss framgång, är att använda tomma ölburkar. På burkarna tejpade jag fast ett par fågelvingar av lämplig storlek, morkullevingar var perfekt. Vitsen med burken var att jag hörde så fort hunden började tugga, eller använde ett för hårt grepp, och kunde korrigera omgående. När full säkerhet har uppnåtts med olika apporter, och inga tendenser till tuggande finns, kan det vara dags för de första övningarna med vilt.

Vilt

Kanin eller mås brukar vara lämpliga förstagångsobjekt. Se till så att viltet är fräscht och fint. Skadat och blodigt vilt betraktas gärna som måltid. Har grunderna tränats in på rätt sätt brukar sällan viltapporteringen, vålla problem. Undantaget då apporteringen av tyngre vilt som räv och grävling, men detta återkommer jag till. Ett problem som brukar dyka upp med en del hundar i samband med apportering av vilt är att de vill stå och nosa en stund på viltet, och kanske småtugga lite innan de greppar. Enklast brukar detta lösas genom att man några gånger låta dem apportera i koppel eller lina och börja ”hala in” så fort de har fått chansen att ta viltet. Viljan att ta bytet brukar då ge som resultat att greppet kommer snabbt och tveklöst, och då ska självklart ditt beröm komma lika tveklöst!

Lydnadsapportering

Har du en äldre hund, eller en hund som inte har det riktiga intresset att bära och hämta är det lydnadsapportering som gäller. Har du själv rätt motivation och är beredd att lägga ned tillräckligt med tid och har tålamod, är detta en osviklig metod att få en bra apportör. Du får också en hund som inte vägrar apportera, även om det börjar bli is på kanterna i sjön under andjakten.

Apportbocken ska "komma osynlig och överaskande" för hunden, och får inte förknipas med obehag

Nackdelar med lydnadsapportering

För dig som inte är så noga med att allt ska fungera och kanske inte är beredd att lägga ned allt jobb som krävs för en perfekt apportering. Det vill säga du ser apporteringen mer som en kul grej och en lek för hunden. Då rekommenderar jag inte lydnadsapportering. Det händer ofta att hundarna under de första övningarna tycker det är ganska tråkigt. Några kan visa sig rädda och tycka apportering är "pest". Detta är inga som helst problem, *förutsatt att du fullföljer hela träningen!* Skulle du sluta när det går som sämst, och allt kanske verkar hopplöst, riskerar du att försämra den vilja till spontanapportering du tidigare haft hos hunden. Visst går det att bygga upp igen men det brukar bli några veckors jobb.

Ålder och förutsättningar

Det är stor skillnad mellan raser och individer men har du jobbat rätt med valpen från början kan sex till sju månader vara ett riktmärke för att börja med lydnadsapportering. Ledarskapet ska vara befäst och det ska inte vara något snack om vem som bestämmer i flocken. Du bör dessutom ha en bra grundlydnad på hunden. Nejkommandot ska sitta där, inkallning och sitt kvar bör fungera innan du börjar. Hunden bör helst vara kopplad under övningarna och du använder en apportbock av trä eller plast.

Principen för träningen

Metoden går ut på att inlärningen sker i fyra moment, som lärs in ett i taget. Varje moment ska fungera till 100 % innan man börjar med nästa. De fyra momenten är: hålla, bära, gripa och hämta. Hålla och bära är moment där du använder krav och ovillkorlighet. Gripa och hämta lär du in i stort sett på samma sätt som då du jobbar med spontanapportering.

Hålla

Sätt hunden vid sidan av dig, håll i halsbandet samtidigt som du, från sidan av käken, lugnt stoppar in apportbocken i munnen på hunden med ett vänligt kommando apport. Se till att apporten placeras bakom hörntänderna. Lugnt beröm *direkt hunden har apporten i munnen*. Det är viktigt att hunden själv, under den första övningen, förmås att hålla apporten några sekunder. Försöker den spotta ger du omedelbart ett nejkommando och stoppar in apporten på plats igen. Du kanske måste hjälpa till med att stödja lite under käken på hunden. Prova gärna också med att smeka den lite lugnt på halsen upp mot käken. Principen är alltså - trivsamt och mycket beröm så länge den har apporten i munnen och ett lagom skarpt nej om den spottar. *Kommando, beröm respektive nej i exakt rätt ögonblick är nyckeln till framgång*. Var nöjd om hunden håller apporten i några sekunder, tag sedan ut apporten med ett loss, och direkt slut på berömmet. Vi berömmer ju som bekant inte för att hunden varit duktig utan för att den är duktig!

Nu kommer träningsflit och tålamod att sättas på prov. Den övning jag beskrivit här ska upprepas, helst några gånger om dagen, varje dag. Tiden som hunden ska hålla apporten i munnen ökas successivt tills hunden med säkerhet kan hålla apporten i munnen tills du kommenderar loss. Hunden ska också tåla att du rör lite vid apporten utan att vilja spotta. Ett bra tips är att så småningom förtydliga losskommandot för hunden. Detta gör jag genom att med ena handen ta tag i apporten och därefter lägga den andra handen över nosryggen samtidigt som jag kommenderar loss. Detta för att undvika att hunden, som vi kan se många gånger, släpper sin apport så fort föraren för fram handen mot apporten. Hur lång tid det tar att lära in hållamomentet varierar kraftigt, beroende på individ och träningsmängd. Från någon vecka till kanske upp till tre till fyra veckor kan vi kanske kalla normalt. Men ha förtröstan, under alla år har jag sett ytterst få förare som misslyckats. Självklart under förutsättning att de har lagt ned tillräckligt med tid och tålamod på momentet.

Håll fast

Ett helt onödigt kommando som gärna används under apporteringsträningen är håll fast. Man kan fråga sig varför - vi har ju redan ett kommando - apport som betyder att hunden ska ha något i munnen och hålla fast tills vi säger något annat. Med andra ord strunta i att lägga till ett helt onödigt kommando i träningen.

Bära

Bäramomentet är oftast enkelt och snabbt genomfört. Från att ha hunden sittande med apporten i munnen ska du locka hunden med dig på en liten promenad. Ibland går det lättare om du ställer dig några meter framför hunden och lockar den till dig, för att då hunden kommer mot dig vända ryggen till, kommendera fot, och fortsätta gå. Alternativt låta hunden sätta sig framför dig och lämna från sig apporten. Huvudsaken är att den bär apporten några meter.

Det kritiska är ofta i själva startögonblicket då hundarna ofta vill släppa apporten. Som under övningarna i hållamomentet ger du då omedelbart ett nej kommando. Lite tuffare och skarpare nu, hunden ska kunna hålla. S*nabbt fram och in med apporten i munnen på hunden igen*. Glöm inte kommando apport exakt då hunden får apporten i munnen, och *beröm omedelbart* då det fungerar. Du fortsätter nu och ökar svårigheterna genom att successivt förlänga promenaderna. Du försöker också få hunden att sätta sig efter promenaden, innan du tar apportbocken. Locka den till sitt, inga ”hårda” kommando, då riskerar du att den släpper apporten. Hela tiden uppmuntrar du självklart med beröm då hunden gör ett bra jobb. Du fortsätter att träna inkallning, än så länge i koppel. Utgångsläge är sittande med apport i munnen och då hunden kommer fram till dig ska den sätta sig och lämna av apporten. I vilket läge den ska sätta sig, framför dig eller vid din vänstra sida, avgör du själv. För dig som ska använda hunden under jakt rekommenderar jag att du vänjer hunden vid att sätta sig rakt framför dig.

Detta är viktigt

Innan du går till nästa moment ska du verkligen veta att hunden kan ”hålla och bära” och dessutom tycker det är roligt. Den ska kunna bära utan att lägga ned, ha ett stadigt grepp om apporten och tåla att du tar i apporten utan att släppa greppet. Har du en ”tuff” hund kan det vara nödvändigt med ganska så kraftiga korrigeringar i samband med nejkommandot om den medvetet släpper eller lägger ned apporten. Att slarva med hålla och bära kommer osökt att leda till problem längre fram.

Gripa

Nu börjar det roliga, du ska lära in gripa-momentet med enbart motivation och beröm. Lek upp hunden och se till att apportbocken blir åtråvärd, låt gärna hunden hoppa efter apporten några gånger utan att komma åt den. När intresset är på topp ser du till att hunden får tag i apporten. Exakt då hunden griper ger du kommandot apport, följt av massor av beröm då hunden har apporten. Låt hunden bära en kort stund, under upprepat beröm, kalla in, och ta apporten. Upprepa som vanligt övningen några gånger tills allt fungerar. Successivt minskas leken tills hunden apporterar direkt då du håller fram apporten och kommenderar apport.

Ta apporten från marken

Genom att hålla apporten allt längre från hunden och ned mot marken under övningarna lär sig snart hunden att på kommando ta apporten direkt från marken. Så långt det är möjligt försöker vi utföra övningarna med bara lek och beröm. Skulle hunden trots allt någon gång vägra att ta apporten måste det till ett skarpt nej och snabbt in med apporten i munnen på hunden igen. På en hund som ”kan momentet” men någon gång skulle vägra att ta apporten ser jag till att förstärka mitt nej - och apportkommando genom att upprepa ”apport” en gång till samtidigt som jag korrigerar. Jag ser helt enkelt till att det blir lite otrevligt för hunden att inte ha något i munnen, genom exempelvis ett grepp över överkäken. Skulle jag inte åtgärda en

Stoppa in apporten från sidan av käken, bakom hörntänderna

vägran direkt är jag snart i det läget att hunden kommer att vägra lite när den vill. Men återigen se till att du anpassar korrigeringen efter hunden du jobbar med. Här gäller också att verkligen se till att kommando - korrigering - och beröm kommer i rätt tid. Gör du fel här har du snart en hund som fungerar dåligt.

Hämta

Hämta är det sista delmomentet innan det grundläggande apporteringsmomentet är klart, och innebär självklart att hunden ska leta rätt på och hämta ett kastat föremål, eller nedskjutet vilt. Med ett rätt genomfört förarbete brukar inte detta ge några problem. Tvärtom det är nu vi brukar se den där riktiga glädjen och arbetsviljan komma fram.

Tvångsapportering

Tvångsapporteringen fungerar utmärkt för ”proffsen” som snabbt behöver lära in en säker apportering, men förutsätter att dressören vet vad han gör och gör exakt rätt i varje ögonblick. Under åren har jag sett många exempel på vad en misslyckad tvångsapportering kan ställa till med, och hur mycket jobb som krävs för att komma rätt igen. Det vill säga för de allra flesta vanliga hundägare rekommenderar jag inte denna metod i första hand.

Metoden går ut på att hunden utsätts för ett obehag om den inte ser till att ha något i munnen då den får kommandot apport. Då den har en apport i munnen ska allt vara trevligt. Det gamla klassiska sättet är att med ett kedjehalsband på hunden vrida om detta tills hunden öppnar munnen och då snabbt, och överaskande för hunden, stoppa in apporten i med kommando apport. Omedelbart då hunden känner apporten i munnen ska obehaget upphöra och berömmet sättas in. Några dressörer nyper hunden i örat för att uppnå samma effekt som med att vrida om halsbandet. Själv brukar jag använda, och rekommendera, ett bestämt grepp över överkäken på hunden i stället. Detta räcker väl till för att få de flesta hundar att förstå vad det är som gäller.

Räv och grävling

Dessa vilt förtjänar några egna rader. Har vi nu lärt in apportering efter alla konstens regler borde väl jycken plocka med sig även dessa vilt. Det gör många hundar också men vissa hundar har onekligen uppenbara problem, och då är det i de flesta fall, tyngden som är problemet. Mycket är vunnet om man inte går direkt från kaninen till en räv på sex till sju Kg. Börja i stället med allt tyngre och tyngre dummies. Med lite fantasi, knep och knåp går det alldeles utmärkt att få till en sandsäck eller liknande där du kan öka tyngden allt eftersom träningen fortskrider. Enligt min erfarenhet fungerar det bäst om man jobbar sig fram mot målet med hjälp av lek, kamp och konkurrens. Detta oavsett om hunden är tvångsapporterad eller ej från början. Visst har det fungerat på en och annan hund genom att tvinga den att ta räven, men klart bättre och säkrare resultat har jag fått på annat sätt.

En del hundar har visat sig mycket villigare att ta räven om de får följa ett kort släpspår först, finna och ta räven utan att föraren är inom synhåll.

Sedan är det ju inte helt fel att låta hunden prova på verkligheten. Att skjuta några ungrävar och låta hunden hämta direkt brukar öka på intresset betydligt.

Apportsök

Apportsök innebär att hunden på kommando (vanligtvis sök apport eller leta apport) självständigt ska söka igenom ett begränsat terrängavsnitt, eller ett vassområde i en sjö, och hämta in ett eller flera nedskjutna vilt eller föremål. När hunden lärt sig ett självständigt sök brukar man dessutom lära in dirigering, det vill säga man ska med tecken och/eller kommando kunna styra hunden mot ett visst område där dummyn eller viltet förväntas ligga.

Förutsättningar

Du bör ha en hund som fullt ut behärskar den grundläggande apporteringen och utför momentet med fart och glädje. Använd en dummy som hunden inte kan uppfatta som alltför avvikande mot markvegetationen. det är ju genom vindburen vittring från föremålet som hunden ska finna det, inte med hjälp av synen. Var noga med vindriktningen, framför allt de första veckorna under träningen. Hunden ska så långt som möjligt jobba i motvind.

Här kan det vara på sin plats med en liten varning. Du som även ska lära din hund att spåra, åtminstone om du tänker gå in för lite vanskligare spårträning, på ett seriöst sätt, kanske ska vänta med sökträningen tills spåret är avklarat. Det har visat sig att flertalet hundar prioriterar den vindburna vittringen framför spårvittringen. Det vill säga att det kan ibland ta lite längre tid att träna spår med en hund som först lärt sig ett sökbeteende (att med hög nos utnyttja vinden).

Kasta ut dummyn

Det första steget är, att med hunden sittande vid sidan, kasta ut dummyn i högt gräs eller på ett hygge. Dummyn ska hamna osynligt för hunden. Vänta en stund och skicka ut hunden som vanligt att hämta. *Lär dig att hålla tyst under tiden som hunden jobbar* med att leta efter dummyn. Beröm direkt du ser att den griper efter föremålet, precis på samma sätt som under den vanliga apporteringen. Skulle hunden av någon anledning inte finna dummyn, så ska du inte gå fram och visa var den ligger! Gör du detta har du

snart en hund som letar en liten stund och sedan kommer fram till dig och vill ha hjälp. Finner inte hunden så gör du helt enkelt om övningen, kanske kastar du lite kortare och i lättare terräng. Eller du kanske kan passa på och kasta ut en dummy till, så inte hunden ser det. På så sätt ser du till att den alltid lyckas under de första övningarna.

Lägg ut dummyn

När de första övningarna fungerar bra är det dags att öka svårigheterna. Gör detta genom att öka avståndet och genom att inte låta hunden sitta intill dig då du kastar dummyn. En sak att tänka på - du måste först valla av terrängen som hunden ska söka av. Med detta menas att du, och gärna hunden, går några gånger kors och tvärs över träningsområdet omedelbart före träningen börjar. Avsikten är att lägga ut lite förvillande spår och alltså lära hunden att hitta dummyn med hjälp av luftvittringen och inte genom att följa dina spår.

Sätt hunden och kommendera stanna kvar, det bör den kunna nu. Vifta lite med dummyn, för att fånga hundens intresse, och spring ut i terrängen. Kryssa lite åt sidorna och kasta dummyn upp i luften några gånger så hunden ser det. Efter kanske ca 20-30 meter, beroende på hund och terräng, kastar du den upp i luften och låter den falla till marken. Gå direkt tillbaka till hunden, koppla loss, och skicka hunden. Använd både handtecken, visa tydligt rakt mot dummyn, och kommando sök apport. Upprepa övningen under några veckor och successivt lägger du ut dummyn längre och längre bort.

Om hunden letar lite trögt och kanske lägger av utan att hitta så prova med att lägga ut ett tiotal apporter. Lägg dessa på en linje med några meters mellanrum. Det vill säga hunden kommer att lyckas med en gång och få en massa beröm. Successivt minskar du antalet apporter så det krävs lite mer jobb för att lyckas.

Öka svårigheterna och skapa variation

Om allt går bra är det dags att öka tiden från du har lagt ut dummyn tills du skickar hunden. Till att börja med tar du en kort promenad med hunden innan du skickar ut den. Du kan även minska retningen med dummyn. När du kommer ut i terrängen släpper du dummyn utan att hunden ser det. Variera också avståndet, ibland 20 meter och ibland 50 meter. Men fortfarande gäller att du ska skicka hunden rakt ut mot dummyn. Undan för undan ökar du tiden från utlägg av dummyn tills du skickar hunden. Målet är givetvis att hunden inte ska se alls när du lägger ut. Hunden är nu van att hitta apporterna i den riktning du skickar den, så nu är det dags att prova med att lägga ut ett föremål rakt åt vänster och ett rakt åt höger. Du skickar hunden först att hämta det ena föremålet och därefter vänder du helt om och skickar hunden att hämta det andra.

Varierar du träningen på detta sättet har du snart en hund som effektivt och självständigt söker igenom ett terrängavsnitt. Använd din fantasi för att göra träningen rolig, träna också med olika föremål. Vad du använder för föremål är det bara din fantasi som begränsar. Är du jägare använder du givetvis lämpligt vilt då och då under träningen. Tänk också på att byta terräng, träna inte alltid på samma plats.

Markering

Något som också bör tränas är markering. Med markering menas att hunden ser ett antal fåglar som fälls (eller föremål som kastas) och var dessa hamnar. Det vill säga hunden ska inte börja söka direkt , utan först i närheten av platsen där fågeln tagit mark.

Prova genom att låta en kompis ställa sig 30-50 meter framför dig och hunden och kasta ett par vilt eller dummies åt olika håll. Har du tränat apportering en del så blir det kanske inga större problem. Hunden ”noterar” nedslagsplatserna och springer dit, letar rätt på och kommer med föremålen. Ökar du till tre föremål blir det ofta betydligt svårare för hunden att komma ihåg var de ligger.

Framförallt retrieverraserna är duktiga på att hålla ordning på många vilt. Men förmågan att markera ett antal vilt är något som till viss del går att träna upp. Hur många apporter en hund kan tränas att hålla räkning på är upp till individ och ras - men träna på så får du se var gränsen för din hunds förmåga går.

Glöm inte bort

1. Övningarna ska göras mot vinden, till att börja med.
2. Håll inte på att tjata på hunden under sökarbetet.
3. Påvisa inte apporterna om hunden inte hittar, upprepa övningen på ett lite enklare sätt i stället. Ett tips, för jägaren, kan vara att droppa lite färskt blod på apporterna då och då för att förstärka vittringen och ge ”rätt” vittring.
4. Försök inte dirigera hunden, detta lär vi den först då den är duktig på ett självständigt sök. Och som jag nog nämnt tidigare är ett *ihärdigt och självständigt sök oerhört viktigt* - det är detta du kommer att ha mest användning för.

Dirigering spar tid, inte minst vid vattenarbete

Dirigering

Dirigering förtjänar ett eget avsnitt, men är egentligen bara ytterligare ett moment där det visar sig hur väl du har lagt grunden under lydnadsträningen. Men visst är det ett och annat nytt kommando som måste läras in och visst krävs det massor av träning om du ska lyckas bra med dirigering. Det finns många sätt att träna, och jag vill som vanligt på intet sätt påstå att mitt sätt är det enda, eller det bästa sättet, även om det fungerat bra för mig.

För vem?

Det klassiska är kanske jägaren vid sjökanten, som skjutit ned en and som landat i vassen och där hunden inte observerat fallet. Att enbart skicka ut hunden med apportkommando fungerar dåligt. Vassen kanske sträcker sig hur långt som helst i alla riktningar. Det betyder att apporteringen, om den lyckas, tar onödigt lång tid. I kallt vatten på senhösten är långa tider i vattnet inte precis vad man vill utsätta hunden för. Chansen att lyckas, och det betydligt snabbare, ökar väsentligt om du med kommandon kan styra hunden till rätt plats.

Om du inte jagar kanske du har med dig hund och pulka i skidspåret. Även här är det ganska bekvämt om du med ett höger eller vänster kan få hunden att välja samma riktning som du själv tänker åka i.

När ska vi börja?

När det gäller träning av dirigering i täckt terräng mot ”blinda” apporter väntar jag gärna några månader. Med blinda apporter menas sådana som inte hunden sett kastas. Hunden måste först ha hunnit bli riktigt duktig på ett självständigt apportsök. Du hittar mer om detta i avsnittet apportsök. Det självständiga apportsöket är som sagt definitivt det viktigaste och det du har mest användning för. Mina hundar är vanligtvis ett och ett halvt till två år innan den egentliga träningen av dirigering börjar.

Höger och vänster börjar jag däremot att träna så smått betydligt tidigare (mer om detta längre fram). Tränar du kommando och tecken för höger/vänster på rätt sätt och på rätt plats och inte försöker styra hunden vid träningen av apportsöket så har du vunnit mycket då träningen av dirigering börjar.

Kommandon

Ut, vänster och höger är vad jag själv använder. Alltid, där det är möjligt, kombinerat med tecken! Tecken för vänster och höger är ganska självklart en arm ut åt det håll jag vill att hunden ska gå. För ”ut” använder jag mig av den ena, eller båda, armarna rakt fram från kroppen och handflatorna vända mot hunden.

När det gäller kommando vänster/höger så tänk på att vara konsekvent. För mina hundarna är det vänster och höger från hundens sida sett som gäller. För mig känns det rätt på detta sättet, och det var också så jag jobbade när jag höll på med vallhundarna. Många bryr sig inte om denna detaljen och får det att fungera alldeles utmärkt ändå - men konsekvent ska du vara hur du än gör!

Det viktigaste innan du börjar

Lydnad och åter lydnad, nej, stanna, hit och ”ja rätt så” är kommandon som ovillkorligen måste fungera. Att apporteringen sitter och att hunden är arbetsvillig och tycker apportering är kul är ett måste för ett lyckat resultat.

Gång efter gång ser jag förare som kommer med hundar de inte ens kan handskas med utan koppel, eller där inkallningen är bristfällig, och vill ha hjälp med träning av dirigering. Tänk till lite - hur stora är

möjligheterna att hunden ska lyda på ett avstånd av 60-70 meter om den inte ens är lydig då avståndet till föraren är ett par meter?

Faran med att börja med en olydig hund är kanske framför allt det där med habituering (bortlärning av kommandon). Det vill säga att du helt enkelt lär hunden att dina kommando och tecken är något man inte behöver bry sig om. Det kan inte nog upprepas hur viktigt det är, att aldrig ge ett kommando, där man inte korrigerar eventuell olydnad eller felbeteende.

På jaktproven, under domarnas övervakande ögon är det inte så mycket du kan göra. Proven är ju inte till för att träna hundarna, utan för att visa vad de kan, eller rättare sagt, vad vi trodde att de kunde när vi, fyllda av förhoppningar, åkte iväg på provet. På träningen däremot är det en annan sak.

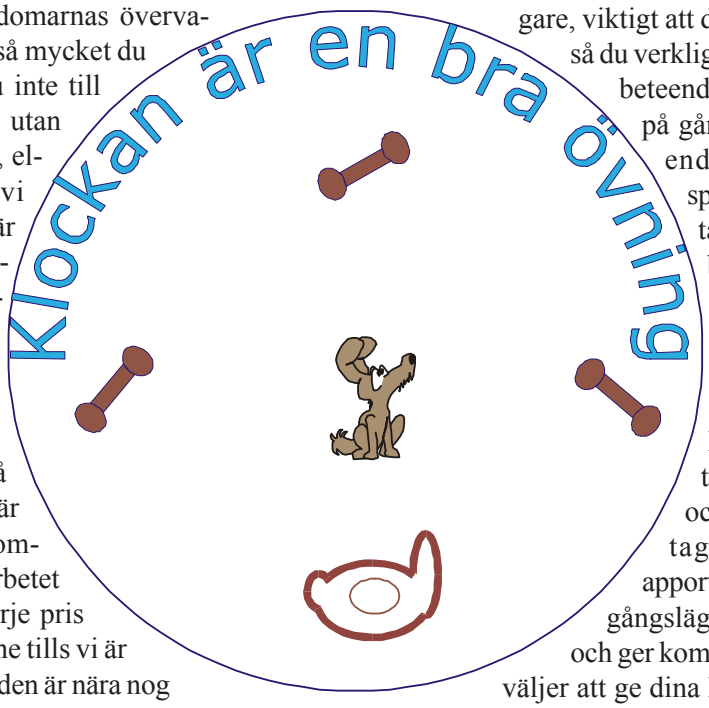

Tänker vi till lite igen, så inser vi snart att det här med att ge hunden kommandon under vattenarbetet är något som vi till varje pris ska undvika. Åtminstone tills vi är riktig säkra på att lydnaden är nära nog hundraprocentig på land. Men min hund fungerar på land men inte i vattenarbetet säger många nu. Det är många hussar och mattar till ”träningshundar” som sagt så. Men ytterst få har då haft hundar som varit tillräckligt genomarbetade och väl fungerande på land. Undantag finns, men vad vi gör åt dessa får bli ett avsnitt för sig. Med andra ord startar vi alltid träningen på land, även om målet är en bra dirigering i vatten.

Klockan

Klockan är en enkel övning där vi kan börja redan med unghunden, så snart lydnaden och apporteringen sitter. Övningen har dessutom den fördelen att du har hunden på relativt nära håll och kan putsa till lite extra på både lydnad och apportering.

En vanlig gräsmatta är en bra plats att träna på. Meningen är att hunden *hela tiden ska se apporterna* under de första övningarna. Tre apporter går åt för övningen. Sätt hunden framför dig, vänd mot dig. Gå bakåt en liten bit rakt från hunden och kasta den första apporten så den hamnar ca trettio meter bakom hunden. Den andra kastar du ut på samma avstånd men 90 grader till vänster och den tredje 90 grader till höger om hunden. Hunden ska klart och tydligt se var samtliga apporter hamnar. Apporterna ska ligga synliga för hunden. Börja nu med att skicka hunden mot den först utkastade apporten. Ge tydligt tecken med armen åt det håll du tänker skicka. *Hunden får inte gå på enbart tecknet.* Därefter kommando ut. De första gångerna vill hunden säkert springa mot den sist kastade apporten, men detta korrigerar du direkt genom ett snärtigt nejkommando eller, om så behövs, ett stanna. Här är det, som jag nämnde tidigare, viktigt att du har tillräcklig lydnad så du verkligen kan förhindra ett felbeteende. Lyckas hunden gång på gång få sin apport oberoende av vilket håll den springer åt kommer resultatet att ta längre tid och bli betydligt osäkrare.

Om nu hunden likväl tar ”fel” apport är det inte mycket att göra. Låt den lämna av, repetera lydnadsmomenten, och börja om igen. När du tagit emot den första apporten sätter du hunden i utgångsläge, ger tecken åt vänster, och ger kommando höger (om du nu väljer att ge dina kommando vänster/höger ur hundens synvinkel) . Samma sak upprepas med den sista apporten.
Fortare än du tror kommer övningen att gå hur lätt som helst. Du har en uppmärksam hund som så fort du ger tecknet vänster eller höger tittar åt det håll du pekar, och går rätt på apporten då kommandot kommer.

Öka svårigheten

Hur du vill göra är lite beroende på vilket mål du har satt upp för träningen, och givetvis hur mycket tid du vill eller kan lägga ned. Vill du ha en hund som fungerar på enbart kommando (utan tecken) fortsätter du att jobba med hunden nära dig. Minska successivt dina tecken med armarna för att så småningom enbart vrida huvudet och titta åt det håll apporten ligger, och ge kommando. Så här långt brukar det inte vara några svårigheter. Att få det att fungera bra med enbart röstkommando kräver mer tid, men med en genomarbetad hund är det fullt möjligt.

Den praktiska nyttan av den här finputsen kan däremot diskuteras. Själv brukar jag nöja mig med att det

fungerar acceptabelt med tecken och röstkommando.

När allt fungerar då du står nära hunden är självklart nästa steg att du ökar avståndet mellan dig och hunden. Öka successivt till åtminstone ett femtiotal meter. Avståndet till apporterna bör också varieras men fortfarande gäller *att apporterna är synliga under övningen* och hela tiden ligger rakt ut eller i 90 graders vinkel från hunden. Glöm inte heller bort att då och då köra någon övning med fritt apportsök i täckt terräng.

Dolda apporter rakt ut

Med risk att återigen bli tjatig upprepar jag än en gång att innan du börjar måste hunden glatt, villigt och outtröttligt klara av ett *självständigt apportsök*. Nåväl, att få hunden att gå rakt ut i en anvisad riktning är inte helt lätt, men ganska väsentligt. Börja alltså att vänja hunden vid att det är i riktning, rakt ut från dig, som gäller och inget annat. Det är där apporten finns. Vad som än händer i de kommande övningarna försök inte använda kommando höger eller vänster!

Ett perfekt ställe för de första övningarna på ”utkommandot”

Lättast tycker jag är att börja när man är ute på en liten bevuxen skogsväg och promenerar. Släpp helt enkelt ned en dummy bakom ryggen, gärna vid den sida av vägen som ligger mot vindriktningen. De första gångerna kan du låta hunden märka vad du gör, men sedan ska det göras utan att hunden ser det. Fortsätt ett trettiotal meter, vänd om och sätt dig på huk bredvid hunden. Visa tydligt med din vänstra arm utsträckt i riktning mot apporten. När du ser att hunden har huvud och blick i rätt riktning - inte tidigare, ger du kommandot ut - apport. Försöker hunden avvika från vägen (den angivna riktningen) korrigerar du, snabbt som vanligt, med ett nej (eller stanna). Visst kanske detta verkar lite överdrivet petigt, men som sagt det hela beror på vad du har för mål.

En häck eller stenmur

Nu ska vi göra det lite svårare men i princip är det samma övning som vid skogsvägen enda skillnaden är att du nu har ”stöd” för hunden på bara den ena sidan. Dummyn är i förväg utplacerad (kastad) någon meter vid sidan av muren, givetvis utan att hunden har chans att ta något spår som leder fram till dummyn. Du ställer upp med hunden på lagom avstånd och skickar längs med muren på samma sätt som du tidigare gjorde på skogsvägen.

Tänk på att skicka hunden ett par meter vid sidan av dummyn, i rätt vind. Det blir lätt fel, eller åtminstone svårare, om hunden kommer på fel sida så här i början. Tränar du så här en tid, varierar avstånden och ser till att hunden är uppmärksam på ditt tecken är det dags att byta mark igen.

Hygge eller omställningsmark

När allt fungerar perfekt längs med häcken eller muren letar du upp ett hygge eller annan lämplig mark. Samma övning igen, men nu utan att du har något ”stöd” som styr hunden i rätt linje. Glöm inte vindriktningen! Ett tips är också att du verkligen vet var placerar dummyn (märk ut). Det är så lätt att missta sig på platsen och sedan stå och skälla på hunden för att han inte hittar något dit den blivit skickad (tro mig jag vet). Bli inte besviken om det som förut har gått så bra blir väsentligt svårare när du skickar över helt öppna ytor. Ge inte upp, har du lagt grunden ordentligt i de föregående övningarna så kommer det snart att fungera även här.

Vänster och höger

Innan du börjar träna kommando vänster och höger så kör du ett par övningar med fritt sök, det har du självklart, klok som du är, varvat med hela tiden. Repetera också ”klockan” ett par gånger för att verkligen kolla att kommandon och tecken sitter. *Förfall inte till att blanda ihop det fria söket med dirigering! Antingen det ena eller det andra.*

Gå nu tillbaka till häcken eller stenmuren, hunden har du gömt i skogen någonstans. Valla av området så du eliminerar möjligheten till spårarbete. Märk ut en plats vid sidan av muren och exakt i 90 graders vinkel från denna plats, trettio till fyrtio meter åt sidan, placerar

du dummyn. Ställ upp vid sidan av muren som vid de första övningarna, se bara till när du tar dig dit att inte hunden får vittring av dummyn. Se ocká till att hunden får jobba mot vinden.

Skicka hunden på vanligt sätt rakt ut längs med muren. Några meter framför den plats som du märkt ut blåser du en stoppsignal. Låt hunden sätta sig och lugna ned sig ett par sekunder. Ge ett tydligt armtecken åt det håll dummyn ligger och kommendera vänster, eller om det nu blir höger. Har du nu haft koll på vinden och var du placerat dummyn kommer hunden att, som du listigt nog räknat ut, hitta dummyn direkt. Fortsätt med dummyn än på vänster sida och än på höger sida. Då och då givetvis rakt ut. Hela tiden gäller det att hunden verkligen går åt det håll du ger anvisning om. På samma sätt som tidigare går vi sedan ut på hyggen och omställningsmarker och gör samma sak.

Vi väntar med vatten tills det fungerar på land

Husse och matte kan man lita på

Exakt - det var hit vi ville komma. Har du gjort övningarna lagom lätta och inte tagit allt för stora steg så har du en uppmärksam hund som väl vet att dit föraren pekar där ligger det som jag så gärna vill ha. När vi nått hit, men definitivt inte förr, är det dags att tillämpa dirigering under vattenarbetet. Notera att jag skrev tillämpa inte träna. Det tar så mycket längre tid att korrigera ett felbeteende när hunden ligger och simmar ute i vassen. Kallare och blötare är det också. Se alltså till att allt verkligen fungerar på land först. Att hunden gillar att bada och klarar av att självständigt söka igenom och hämta ett vilt från en lätt vass på varierande avstånd från land är givetvis också ett måste. Det förutsätter jag att de som orkat så här långt i texten redan lärt sina hundar.

Ett par vassruggar

Hittar du en plats med ett par vassruggar ett tjugotal meter ut från land och på ett avstånd av kanske tjugo till trettio meter från varandra är det en lämplig plats att börja på. Jodå, jag inser att det inte är helt lätt att på vissa platser i landet hitta lämpliga vassruggar. Kanske en och annan norrlänning slutar läsa här. Men vem har sagt att det är lätt. Lugn – det kommer tips om hur vi tränar på blankvatten också.

Rak motvind vill vi ha i denna övning. Till att börja med kör vi ett par lätta apporteringar genom att skicka hunden rakt ut mot en i förväg utlagd mås i den ena vassen. Börja gärna genom att sätta dig på huk intill hunden och visa en tydlig riktning med armen, som du gjorde i de grundläggande övningarna. Ta nu en fika och låt hunden vila lite. Under tiden lägger du ut en mås i den vassrugge där hunden inte har jobbat. Lämpligt är också att du samlar ihop en näve småsten och stoppar i fickan, om du nu tvekar det allra minsta på att du har en lydig hund. Skicka nu hunden igen, rakt ut mot samma vass som den hittade måsen i tidigare. Då den hunnit tio till femton meter ut från land blåser du stoppsignalen med pipan. När hunden tittar förvånat på dig ger du tecken och kommando åt den sida måsen ligger, självklart direkt följt av beröm då hunden viker av åt rätt håll. Är de tidigare övningarna tillräckligt repeterade bör det fungera. Hunden kommer snart i rätt i vind för måsen och har lärt sig att det än en gång lönade sig att lita på dig. Skulle det vara så illa att hundeländet fortsätter att simma rakt fram kommer ditt nejkommando omgående, kanske förstärkt med en näve småsten i baken på hunden (hoppas du anpassat storlek och mängd på stenen efter mentaliteten på din hund).

Blankvatten

Blankvatten är kanske rentav bättre för träningen de första gångerna. Men lite småvågor på ytan vill jag nog ha, annars syns apporterna alltför tydligt. Här använder jag ett par små ”vedträn” som försetts med mörka fågelvingar. De ska nätt och jämt flyta över ytan. För övrigt körs övningen på samma sätt som tidigare. Först rakt ut och sedan varierar du med höger och vänster. Viktigast är till att börja med att avstånden inte blir för långa utan att du har hunden i hand hela tiden.

Ibland går det inte så bra

Det är bara att konstatera att det här med dirigering är ganska lätt – åtminstone när man skriver om det. Som vanligt är det träning och åter träning som ger resultat. En viss stimulans till att träna lydnad och dirigering fick jag på ett prov i eftersöksgrenarna för många år sedan. Min gamla tik, Claesbon's Jessie, försvann då, under ett jaktprov i Vänerns vass och behagade inte komma tillbaka förrän hela vassen var genomsökt och alla levande ankor kommit på vingarna, det tog åtminstone en dryg halvtimma. Övriga provdeltagare som väntade på sin tur var måttligt förtjusta.

Fläskpannkaka

Nejdå, detta är inte början på ett avsnitt om matlagning. Men jag vet att alla inte har hundar som tycker apportering är så där jättekul och då kan det bli problem att få till en bra dirigering under apportarbetet. I stället för att försöka tvinga hunden att jobba, vilket förmodligen ändå kommer att misslyckas, kan det aldrig skada att försöka jobba som jag själv gjorde med Kassandra. Kassandra var i och för sig någorlunda duktig på apportering men då jag kom till dirigeringsträningen tröttnade hon helt enkelt, eller också jobbade jag på fel sätt. Alltnog, något måste jag hitta på för att lösa problemet. Tokig i mat hade hon alltid varit så lösningen låg nära till hands.

I kylskåpet fanns resterna av gårdagens middag, i detta fall fläskpannkaka. Bakom en prydnadsbuske i trädgården placerades en rejäl bit pannkaka och med hunden vid sidan och placerad bara ett tiotal meter från busken kommenderade jag ut. Jag mer eller mindre tvingade henne att röra sig framåt, vilket hon gjorde medan allt i hennes kroppsspråk visade på protest och hur fruktansvärt trist detta var. Väl framkommen till busken, där vinden bjöd på doften av fläskpannkaka, ändrades kroppsspråket till glädje och arbetsvilja. Med lite successiv ökning av avståndet lovar jag att det inte tog lång tid innan jag hade en hund som på kommando ut med full fart och viftande svans sprang 100 meter rakt ut och åt pannkaka – eller hämtade en apport. Att fläskpannkakan undan för undan byttes ut mot en dummie eller en fågel tyckets inte bekymra Kassandra. Samma sak när vi tränade höger och vänster, pannkaka till att börja med sedan dummies och fågel.

Att de riktiga jägarna med hår på bröstet rynkar på näsan åt det här sättet att träna med mutor åt hunden bekymrar mig föga. Jag får trösta mig med alla 10: or Kassandra fick på jaktprovens vattenarbete och alla fåglar jag fick hem i säcken.

Träna mer på kommando ut

Som en avslutning på avsnittet om dirigering vill jag återkomma lite till utkommandot. Självklart har du glädje av att kunna dirigera din hund åt höger och vänster, men tveklöst är det utkommandot du kommer att ha störst nytta av både under jakt och på eventuella jaktprov. Själv vill jag att mina hundar ska kunna dirigeras rakt ut åtminstone 150-200 meter, gärna längre. Till vilken nytta frågar sig många. Visst räcker jaktprovens sextiometers apportering under vattenarbetet för det mesta till även under jakten. Men då och då krävs det onekligen att du kan få hunden att jobba längre ifrån dig om du skall få hem en påskjuten fågel. Det är inte alla gånger du själv kan ta dig till nedslagsplatsen.

Men för mig som är lite lat och dessutom börjar bli gammal och trött i benen är det kanske främst under fältarbetet både på fält och på fjäll jag tycker det är perfekt med ett väl fungerande utkommando. När jag ser det där intressanta terrängavsnittet som ligger lite längre bort än hundens normala sökområde sparar det både tid och trötta ben om jag kan stoppa hunden och få den att gå ut ytterligare ett hundratal meter. Kanske det till och med kan bli en och annan fågel extra i säcken tack vare detta.

Som sagt - ibland får man resultat på ett trevligt och lättsamt sätt om man tar en titt i kylskåpet innan träningen

När lydnadsgrunden är lagd börjar det riktigt roliga både för hundarna och för oss själva.

Träning av fält och fågelarbete

Här kommer vi in på den egentliga dressyren av hunden som stående fågelhund. Till att börja med kanske jag ska tala om att stående fågelhund här ska läsas som vorsteh.Det är vorsteh jag jobbat mest med, och åtminstone har börjat lära mig något om.

Nu är det säkert så att det i allt väsentligt inte skiljer så mycket mellan träningen av olika raser, och visst har jag tränat andra raser. Men inte så mycket att jag vill eller kan gå in på specifika detaljer om dessa. När du läser vidare, tänk också då på att min träning bygger på de förutsättningar jag själv har när det gäller marker - jordbruksbygd med gräsmark och stubbåkrar omgivna av mestadels tät skog.

Sök och reviering

Hur vill jag använda hunden

Innan vi börjar träningen kanske vi måste göra klart för oss själva vad vi ska ha vår hund till. Självklart vill vi jaga med hunden - men vad och var? Ska vi jaga enbart på en typ av mark eller på alla typer av mark? Har vi både fasan och rapphöns på markerna? Tänker vi starta hunden på jaktprov? Själv vill jag gärna ha hundar som fungerar överallt, och gärna tar ett och annat pris på jaktprov. Därför börjar jag relativt tidigt att anpassa träningen till det mål jag satt upp för den färdiga hunden.

En bra reviering är något som jag prioriterar på mina egna hundar - ett måste för en bra fågelhund och en njutning för ögat enligt min uppfattning. Dessvärre ser vi alltför sällan hundar som har en reviering värd namnet på våra jaktprov inom SVK. Orsaken till detta kan man spekulera över. Men helt klart är att så länge våra domare på jaktproven fortsätter att dela ut höga betyg till hundar som i stort sett saknar reviering och enbart letar fågel i dikeskanterna och kanske gör något enstaka sticksök då och då, ja då lär vi inte se många vorsteh i Sverige med en bra reviering. Nu är jag i och för sig övertygad om att detta kommer att förändra sig. Vi ser ett ökat internationellt utbyte på våra jaktprov och detta medför nog att fler inser att om vi ska kunna hävda oss ute i Europa krävs mer än att hitta fasaner bland buskar och diken.

För dem som enbart vill jaga med hunden på sina hemmamarker bör söket inte vålla några problem. Hundarna lär sig snart att utnyttja vinden, och var på marken det finns fågel. Denna kategori jägare kan alltså göra det lätt för sig och i stort sett bara se till att fungera som kontaktperson och vägvisare till det område de vill jaga på. Men med kanske enbart fasan i markerna, lär sig hundarna snart att hagmarker med kort gräs eller stubbåkrarna är totalt meningslösa att springa sig trött på. Det blir en hund som sticksöker, springer än hit och än dit till dikeskanter och märgelgravar. Visst blir det en effektiv hund på hemmamarkerna, men långt ifrån den bild man måhända gjort sig av en vorsteh som sveper fram över fälten i regelbundna slag. I norra delarna av landet är

det en annan sak. Där är det jakt på fjället eller i skogen som gäller. Här är det säkert så att unghunden bör få lite friare tyglar och genom erfarenhet lära sig hur det lönar sig att lägga upp ett effektivt sök. Mina hundar, som jag tränat dem, fungerar visserligen alldeles utmärkt även på fjäll och i skog. Men hade jag haft min huvudsakliga jakt här skulle jag säkert gjort det lite lättare för mig under injagningen och låtit hundarna tidigt utveckla ett ändamålsenligt biotopsök. Mer om detta längre fram.

Valpen fram till fem sex månader

Här tränar jag inget som har med söket att göra. Det är kontakt med valpen och grundlydnad som gäller. Jag ser gärna att valpen är tillsammans med mig så mycket som möjligt. Vid den dagliga utfodringen av fåglarna blir det ofrånkomligt en och annan kontakt med de fåglar som springer omkring utanför voljärerna. De fågelsituationer som uppstår får valpen sköta själv, utan inblandning från min sida. Det är bara att betrakta och njuta av de episoder som uppstår. Ansmygningar, stötar och eftergångar.

När jaktlusten vaknat

Vid mellan sex och sju månaders ålder brukar hundarna ha fått upp intresset för att mer medvetet söka efter fågel. Då vill åtminstone jag börja träna lite mera målinriktat. Visst kan jag vänta ett halvår till - men som alla vet vid det är laget, tycker jag det är kul med valpträning. Dessutom är det nu tämligen lätt att få till det här med stoppkommandot utan att behöva ta till storsläggan. *En liten varning kan vara på sin plats, det är lätt att lära valpar och unghundar att göra rätt, men det är lika lätt att lära dem att göra fel. Med andra ord gäller det att tänka till, läsa sin hund, och veta vad man gör.*

Att utnyttja vinden och finna fåglarna

Att utnyttja vinden är det viktigaste för unghunden att lära sig. Träningen blir ganska bekväm och trivsam för mig som förare. Vad jag gör är helt enkelt att gå omkring på marker, där det finns fågel, och låta hunden i stort sett sköta sig själv. I möjligaste mån väljer jag att gå mot vinden. När hunden får jobba i bra vind ser man ganska snart hur mycket naturlig reviering den har fått med sig i bagaget och hur mycket jobb man kan räkna med att få lägga ned innan man nått målet.

Det är nog också så, att för den hund som mer eller mindre saknar naturlig reviering, måste man vara beredd att sätta målet något lägre än för den hund som från början visar fina anlag. Det primära målet jag har så här tidigt, är att valpen med glädje och full fart ska ut och söka fågel så fort ”jobbhalsbandet” kommer på, och den får tillåtelse att söka ut. I övrigt lägger jag mig inte i vad valpen har för sig. Försvinner den ur synhåll så får den göra det, jag följer inte med. Har jag en alltför självständig hund gör jag snarare tvärt om. Det vill säga går åt andra hållet. På ett eller annat sätt vill jag göra klart att det är tillsammans vi ska jaga.

Om, eller rättare sagt när, valpen får en fågel på vingarna ger jag självklart inga som helst kommandon för att den “stöter”. Den har ju faktiskt hittat en fågel och det var ju liksom det som var meningen. Däremot, och under förutsättning att situationen uppstår relativt nära mig, och jag tror mig veta att jag har full kontroll, ger jag ett stannakommando för att avbryta förföljandet av fågel. *Notera att jag inte ger detta kommando omedelbart då fågel går upp*! Föst när valpen sprungit några meter efter fågeln som flyger stoppar jag den. *Valpen får inte uppfatta kommandot som något negativt för att den råkat få en fågel på vingarna.*

Halsband nämnde jag tidigare, vad jag menar är ett elastiskt rött eller vitt band som gör att jag ser hunden lättare, men framför allt utgör en signal för att hunden ska ut och jobba. För mig som för det mesta har fler hundar lösa vid sidan när jag jagar, är det praktiskt att hundarna lärt sig att enbart den eller de hundar som får halsbandet får söka ut och jaga. Övriga får snällt gå vid sidan. eller bakom. Desto äldre hundarna blir desto mindre betyder givetvis halsbanden som arbetssignal. De äldre hundarna vet ändå vad husse väntar sig av dem.

Om jag nu haft hyfsat med fågel för valpen har jag efter relativt kort tid en hund som skälver av iver när jag plockar fram halsbandet ur fickan. Valpen har nu kanske hunnit upp till mellan sju och nio månaders ålder och det är dags för nästa steg i utvecklingen. Men - det räcker inte med en jaktsugen hund för att fortsätta till nästa steg i träningen. Lydnaden måste vara ordentligt befäst, och jag måste kunna läsa min hund, för att kunna avgöra när jag måste strama åt eller släppa på tyglarna. Helst vill jag så långt som möjligt undvika att träna lydnad under fältarbetet.

Valp efter Landinarnas Albin, full fart i söket

Grunden till en bra reviering

En förutsättning tror jag är, att unghunden får chansen att finna fågel på alla typer av mark, och att det finns tillräckligt med fågel på marken. Visst, jag vet att de allra flesta har dåligt med träningsmark, och inte minst mark med naturlig fågeltillgång. Men den som inte kan låna ihop lite mark, och inte vill ha jobbet med att hålla med lite träningsfågel får nog acceptera att resultatet blir därefter.

Förberedelser

Det är mot vinden som gäller hela tiden. Jag letar upp ett fält som är lagom brett för den hund jag jobbar med. Med lagom brett menar jag att hunden har kapacitet att gå från kant till kant. Måste jag sätta ut fåglar låter jag några andra hundar söka av fältet först. Anledningen till detta är att om jag på ett "orört fält" går direkt ut och gömmer ett par fåglar finner hunden mina spår. Följer spåret och finner fågel. Det är inte riktigt den erfarenheten jag vill ge hunden.

Eftersom de första erfarenheter mina valpar tidigare fått av fågel, oftast är fasaner i diken eller skogskanter, ser jag nu till att sätta ut ett par fåglar mitt ute på fältet. Fåglarna lägger jag så långt bort att hunden får jobba en stund innan den träffar på fågel. Ett annat alternativ är att ha en bur med några rapphöns stående på en bilsläpkärra som är lätt att flytta omkring till lämpliga fält. De höns jag släpper ut har bra skydd under kärran. Då jag skrämmer iväg dem före träningen brukar de, åtminstone de första veckorna, sprida ut sig bra på fältet.

När det nu äntligen är dags att släppa unghunden, har jag egentligen bara tre krav.

- Den får inte springa bakom mig
- Jag släpper den inte mer än ca 30-40 meter framför mig
- Den får inte försvinna in i skogen vid sidan av fältet.

Om fältet är för brett för hunden så den inte vill gå ända ut till båda kanterna, ser jag till att hålla mig närmre den ena kanten så jag alltid får med mig en kant. En sak till - förhoppningsvis vet hunden nu att det är färsk fågelvittring som gäller, *skulle det blir för mycket rotande i sorkhål, harlegor eller gamla löpor efter fågel avbryter jag detta omgående*. Min uppfattning är helt klart att om jag gör detta konsekvent från början med unghunden minskar risken väsentligt att jag får en hund som rotar sig fast i markvittring i tid och otid. En sak är värd att upprepa. Det gäller att hålla koll på vinden! Vid minsta osäkerhet på vindriktningen, eller om det är en sådan där dag

"utan vind", är det fel att stoppa hunden om den vill gå längre ut än de 30-40 meter jag talade om. I medvind vill jag ju så småningom att den ska gå ut ordentligt framför mig.

Stoppa hunden var det ja, eller rättare sagt förhindra att den går för långt ut (att slagen blir för djupa). Detta kan vara värt att tänka till lite extra på. Det finns åtminstone två, kanske tre, varianter man kan välja på, om hunden inte går ut åt sidorna utan mer eller mindre går rakt fram på fätet. Beroende på vad man väljer kan resultatet på sikt bli lite olika. Kanske passar den ena varianten bättre för vissa hundar (och förare)?

1. Ett stoppkommando, och efter det att hunden har stannat ge tecken att söka ut åt vänster eller höger.
2. Ett inkallningskommando och då den kommer närmre dig skicka den åt sidan.
3. Du kan ge ett förbudskommando "nej", och tecken åt sidan direkt då hunden saktar in och tittar på dig.

För mina hundar, Landinarnas Aron och Albin, valde jag att använda inkallningskommando. Resultatet blev att de nu under revieringen ville komma in ganska nära mig och ta kontakt. En del domare på jaktproven ger kritik för detta och andra inte. Rent praktiskt är jag själv ganska nöjd . Inte minst när jag jagar i täckt terräng, vill jag hellre ha för mycket kontakt än för lite. För Landinarnas Cissi och Dagny provade jag med nejkommando då djupet i slagen vill bli för stort, det vill säga då de fortsätte att springa för långt längs kanterna. Resultatet blev det förväntade – Cissi och Dagny kommer inte in på samma sätt som Aron och Albin, men har inte heller lika mycket uppmärksam-

het på husse vilket ibland är en nackdel. Nu är det upp till dig att fundera på hur du vill ha det och vad du tror passar för din hund.

Går hunden ut till kanten av fältet, vänder upp mot vinden, och följer kanten framåt väntar jag tills hunden hunnit ett trettiotal meter och sedan blåser jag en vändsignal (mer om detta längre fram). Vänder den då ut på fätet igen blir det omgående beröm, om inte kommer snabbt det gamla vanliga nej-kommandot.

Släpptider

Som alltid beror det lite på vilken hund jag har, men generellt så vill jag nog inte att unghunden ska få gå mer än tio till femton minuter i sträck. Då och då blir släppen längre och jag lär mig snart vad som passar den hund jag jobbar med. Vad jag vill är att det ska vara full fart från det jag släpper och tills jag "kopplar". Att gå med en unghund lös i timma efter timma ser jag inte som meningsfullt. En trött hund som promenerar omkring i markerna lär sig inte mycket, och är inte speciellt kul att se på heller.

Kommando och signaler

Det finns många som hävdar att det här med reviering det lär sig hundarna bäst själva genom erfarenhet. Hur jag ser på detta behandlade jag inledningsvis.

Många hävdar också att om man måste styra hunden ska man gå i sicksack på fältet för att på så sätt visa hunden åt vilket håll den skall springa. Detta är i och för sig bra, men de gånger jag vill visa hunden riktningen gör jag det också med armtecken, och kommando eller visselsignal. En lång signal med den ljusa tonen är för mina hundar en vändsignal. Självklart strävar jag efter att successivt minska ned så mycket som möjligt på kommando och tecken.

Signallydnad

Lydnad har det handlat mycket om tidigare, och alla vet säkert att konsekvens är otroligt viktigt. Men av någon anledning verkar det som många hundförare inte bryr sig så mycket om det här med lydnaden inför visselsignalerna. Åtminstone inte när det väl är dags för fält och fågelträning. Har jag gett ett kommando, eller en signal, så gäller det att se till att hunden lyder!

Du kommer aldrig att få fram en topphund om du från början slarvar med lydnaden inför dina inkallnings - vänd - eller stoppsignaler på fältet!

Svårigheten här kanske snarare är att lära sig när man ska låta bli att ge kommando eller tecken. Du bör känna din hund så väl att du vet när sannolikheten för att den ska lyda är minimal - håll då inne med dina kommandon och signaler.

Att lära känna sin hund

Att kunna läsa sin hund är ett måste. Tränar man som jag beskrivit blir det onekligen en hel del kommandon den första tiden. Skulle det då visa sig de minsta tecken på att hunden reagerar negativt genom att tappa lusten att söka måste vi som vanligt gå tillbaka ett eller flera steg i träningen, släppa efter på tyglarna, och sedan så småningom hämta igen detta. Alla hundar har inte samma "motor", och alla är inte heller skapta för att bli riksprovsvinnare.

Högt ställda mål är visserligen bra, men ett mål anpassat till den hund man jobbar med är betydligt bättre.

Öka vidden

När vi har en hund som med iver och full fart söker av marken framför oss är det dags att titta på vidden i söket. Med de allra flesta hundar kommer förmodligen vidden att öka då hunden blir lite äldre.

Men själv börjar jag, om det behövs, relativt tidigt att försöka få hunden att ta med båda kanterna på rimligt stora fält.

Vad är då tillräcklig vidd i söket? En bra fråga, som jag inte har fått något bra svar på själv. Tittar vi återigen på våra jaktprov på fält så kan vi se exempel där hundar med en ytterst medioker vidd i söket kan få bra kritik och höga fältbetyg.

Självklart är det här med tillräcklig vidd i söket beroende av den mark vi jagar på, men för min del vill jag att mina hundar hellre går lite för långt ut åt sidorna än för lite. Åtminstone är det detta jag har som mål under träningen.

Visst - hundarna kan gå ur hand som det heter. Ytterligare en sak som är ytterst subjektiv. Vad är ur hand? Utom hörhåll - ja då blir det inte långt ifrån mig i betblast eller hård vind. Utom synhåll - nej, så kan det inte heller vara, det händer ju titt som tätt även i slättlandskapet på kuperade fält. Som jag ser är den hund i förarens hand som regelbundet tar kontakt med föraren. Detta är åtminstone vad jag är nöjd med. Med hundar som jobbar långt ifrån oss minskar givetvis våra chanser att kunna kontrollera inte önskvärda situationer.

Olydnaden verkar som bekant tendera att öka med kvadraten på avståndet - men lite olydnad då och då ger ju bara stimulans för mer träning (eller hur?)Var det någon som blev klokare på vad en bra vidd är?

Alltnog, för att öka vidden i söket, hos de hundar där det behövs, ser jag helt enkelt till att jag successivt försöker välja allt bredare träningsfält. När hunden vill vända, kanske ett femtiotal meter före fältkanten ger jag ett nejkommando alternativt stoppsignal (lite beroende på vilken hund jag jobbar med) och därefter tecken och kommando “längre ut” eller “kanten”. *Omedelbart när hunden nått kanten av fältet blir det givetvis beröm.* Med konsekvent träning och en hund med tillräcklig “motor” går det i de flesta fall att få en fullt acceptabel vidd i söket på detta sätt.

Självständighet

Under träningen blir det ofrånkomligt lite väl mycket kommandon och signaler. Det gäller därför att då och då lägga in jakt och träningspass där *allt vad kommandon och signaler är bannlysta*. Några heldagar där man då låter hunden sköta sitt jobb helt utan inblandning gör underverk för att återställa självständigheten hos hunden om du styrt upp den alltför hårt.

Skiftande vindförhållanden

Hitintills har jag bara talat om att gå mot vinden – och det är vad jag försöker hålla mig till på träningen Men under jakt och jaktprov blir det ibland både sidvind och medvind.

Givetvis går jag då och då med hundarna även under träningen i varierande vind. Men sällan eller aldrig försöker jag då påverka eller styra hundarna.

Medvind

Det ideala är att hunden tar en kant på fältet och springer rakt ut några hundra meter för att sedan i väl avpassade slag kryssa sig tillbaka mot mig. Jodå , jag har sett mina hundar göra det helt perfekt vid några ytterst få tillfällen. Men riktigt så idealiskt sök i medvind är det sällan man ser (åtminstone inte jag). Oftast blir det för få slag på tillbakavägen, och ofta också otillräckligt i vidd i slagen.

Det enda jag själv gör då jag låter hundarna jobba i medvind är att *ta det riktigt lugnt*. Ger jag hundarna tillräcklig tid att jobba på fältet ser jag ofta hur söket successivt förbättras och fälten blir riktigt hyfsat avsökta även i medvind. Självklart kan du hjälpa hunden på traven om du, när du ser att den missar en del av fältet, rör dig mot de områden du vill ha genomsökt.

Sidvind

Då vinden kommer från sidan är det betydligt lättare, verkar åtminstone mina hundar tycka. Men även här gäller att ta det riktigt lugnt och ge hunden chansen att jobba ut slagen på rätt sätt. Här kan, och ska, du också som förare se till att underlätta det för hunden genom att *hålla dig på den sida av fältet som ligger längst bort från vindriktningen*. Hunden vill ju helst jobba i motvind och det blir betydligt lättare för den, vilket visar sig i ett väsentligt bättre sökmönster, om du går på rätt sida av fältet. Från denna sida har du också klart bättre möjligheter att styra upp söket om du skulle behöva.

Här har jag sidvind från höger sida av fältet. Jag håller mig på vänstersidan, vilket underlättar för hunden att lägga upp ett bra sidvindssök

Stånd och avance

Avance är ett kommando för att hunden ska lösa sitt stånd och få fågel på vingarna. Normalt kanske inte något man behöver lägga ned så mycket jobb på. Men visst kan det bli problem och visst ser jag själv till att förbereda valpen för vad som komma skall.

Detta gör jag på så sätt att *jag ger mitt blivande avancekommando - ja - i olika situationer, då förväntan hos valpen eller unghunden att få göra något är hög.* Det kan handla om allt från att springa fram och ta en kastad godbit, springa efter en boll eller att få jaga ikapp grannens katt etc (obs. det där med katten menade jag inte). Under den här träningen vill jag att hundarna ska kasta sig framåt med full fart på mitt kommando.

Desto mer jag jobbar med träning av fågelhundar av olika raser desto viktigare inser jag att den här träningen är. Alltför många förare har tagit för lätt på detta och senare fått problem med en trist och trög avance. Detta är alltså något jag varmt rekommenderar att du lägger ned tid på.

De första fågelsituationerna

Ståndet är kanske inte så mycket att säga om – hur det brukar börja kan du läsa om i avsnittet ”från valp till vuxen”. Men en sak förtjänas att upprepas. Man bör normalt inte berömma eller prata fast en unghund på ståndet. Än så länge vet du inte vad det är för hund du jobbar med. Vissa hundar kan från början tendera att stå lite väl fast, och att i det läget berömma eller rent av kommendera fast hunden kan ställa till problem. Du kanske dessutom inte till hundra procent vet att det ligger någon fågel där hunden står. Att då berömma eller kommendera fast hunden är så klart inte bra.

När väl hunden står fast och tryggt går jag upp snett bakom hunden. Själv brukar jag ställa mig ett par meter snett bakom, detta för att hunden skall ha möjlighet att se mig och för att undvika att ”trycka fram” hunden. Kommando - ja - ger jag relativt tyst och utan att lägga krav i rösten. Kommandot är nu välkänt för hunden, men när det kommer i fågelsituationen kan unghundar uppträda på lite olika sätt. En del hundar springer blixtsnabbt framåt och reser fågel. Andra hundar smyger sakta och kanske etappvis mot fågel. Med andra ord kan vad som helst hända. Som förare ser jag till att följa med efter hunden när den börjar röra sig framåt. Skulle hunden vara lite tveksam ger jag direkt uppmuntrande beröm.

När fågel kommer på vingarna låter jag gärna hunden förfölja några meter med ett berömmande ”så var bra”. Först därefter kommer mitt stoppkommando. Detta förutsätter givetvis att ditt stoppkommando sitter till hundra procent. *Var alltid försiktig med att ge stoppkommando för snabbt på unghunden!* Hunden skall så småningom lära sig förstå att det är rätt att ”försöka ta” fågel som sitter eller springer undan på marken men att det är förbjudet att följa efter fågel som flyger. Ett kommando som kommer alltför snabbt och hårt kan skapa lite konflikt och osäkerhet på vad som egentligen är tillåtet.

Variation

Vad jag varierar i fågelsituationerna är främst avstånd till hunden och var jag står i förhållande till hunden när jag ger avancekommando. Successivt ökar jag avståndet från hunden upp till åtminstone ett tiotal meter. Det kan ibland också var praktiskt att låta hunden resa då du står mitt framför hunden, det vill säga med fågel mellan dig och hunden. Alltnog, ofta ger sig det där med variation av sig själv. Fåglarna brukar ju som bekant ha en tendens att trycka på de mest otänkbara och otillgängliga platser.

Tjuvresning

Att valpen eller unghunden reser fågel på eget bevåg bryr jag mig inte om. Tids nog brukar den stå ordentligt. Men har hunden fått tillräckligt med chanser på fågel och fortfarande inte står fast när den är sju till åtta månader gör jag något åt det. Av olika orsaker kan också äldre hundar börja tjuvresa, eller gå för nära fåglarna och peta iväg dem. När jag själv varit ute för detta har det oftast gått till så att hundarna fått vara ute för mycket, eller för långt ifrån mig, och jaga på egen hand. Speciellt om jag då har fåglar ute i markerna som flyger dåligt är det lätt hänt att få problem. Hundarna lär sig att det lönar sig att kasta sig över den fågel de funnit och stått en stund för och att det faktiskt kan vara riktigt kul att jaga själv. Felaktiga beteende i fågelsituationer kan givetvis också bero på något ”fel på näsan” typ noskvalster eller annat som sätter ned förmågan att känna vittring. Självklart får du försäkra dig om att det inte är något sånt här som är felet innan du börjar åtgärda tjuvresningar.

Det är inte svårt att komma tillrätta med tjuvresningar. Vad som krävs är ett *tillräckligt antal kontrollerade fågelsituationer*. Att avvakta på lite håll och ge ett skarpt nejkommando i rätt tid skapar osäkerhet hos hunden, och detta är vad som brukar behövas. Ofta räcker det att göra så här vid ett par tillfällen för att hunden skall hejda sig och stå för fågel. Om jaktlusten är stor och hunden hård kan det behövas lite mer handfasta korrigeringar – men som alltid i samband med fågel med viss försiktighet.

För de hundar som stoppar upp och sedan smyger allt närmre och närmre mot fågel har jag nått de bästa resultaten genom att inte på något sätt ingripa innan fågel ger sig iväg. Det vill säga *inget beröm när hunden står, inget nejkommando då hunden smyger.* Kommandot kommer först då fågel böjar flyga. Nu gör jag alltså något som jag varnat för tidigare, men fungerat har det gjort för *dessa hundar och i dessa situationer.*

Risker

När du nu ger nejkommando direkt när fågel flyger riskerar du givetvis att bromsa avancen. Men de flesta hundar där jag jobbat med tjuvresning har haft så stor jaktlust att detta inte varit något problem. Och i de få fall jag märkt tendenser till dålig avance har det inte varit några problem att lösa detta. Tomstånd har jag däremot fått på hundarna. Inte så konstigt, vad jag gör är ju att göra hunden osäker och försiktigare inför fågelvittringen. Men inte heller tomstånden har vållat problem på längre sikt. Hundarna har snart lärt sig vad som gäller. Och hur som helst med en hund som tjuvreser lär du inte få skjuta någon fågel så något måste du göra. Vänta kan du inte göra hur länge som helst.

Sekundering

En önskvärd egenskap hos våra stående fågelhundar är sekundering. Med sekundering menas att hunden fattar stånd, utan att känna någon fågelvittring, enbart på synintrycket av partnern som står. Anlagen till sekundering skiljer en hel del mellan olika hundar. Vissa sekunderar stadigt på långt håll, vissa mera tveksamt och vissa saknar helt tendenser till att sekundera.

Jagar man med hundarna i parsläpp är det mer eller mindre nödvändigt att hundarna sekunderar. Om inte måste man åtminstone kunna blåsa stopp på sin hund när den är på väg fram mot en partner som står. Kan man inte detta kommer hunden förmodligen att gå upp vid sidan av, eller rent av förbi partnern. Genom detta ökar konkurrensen mellan hundarna och risken är stor att de glider fram och pressar upp fågel på vingarna.

Träna på sekundering

Nu är jag ute på lite svag is, det här med att träna sekundering har jag inte sysslat med i någon större utsträckning. På de flesta av mina hundar har sekundering följt med så att säga på köpet. Det är egentligen bara Landinarnas Albin som inte har sekunderat från början. Albin, som är en konkurrensmedveten herre snarare ökade farten när han såg att en annan hund hade hittat fågel och fattat stånd. Nåväl, för det mesta var han lydig och stoppade på min signal så på så sätt hankade vi oss fram genom jaktproven.

Så småningom började jag träna lite mer medvetet på att få Albin att sekundera. Jag lät en annan av mina hundar finna och stå för fågel och sedan släppte jag Albin. Så snart jag såg att Albin fått syn på hunden som stod, och ändrade riktning åt det hållet tog jag till med ett rejält nejkommando följt av stoppsignal om detta behövdes. Efter ett tag så blev det helt klart en förbättring och Albin sekunderar numera riktigt hyfsat.

Något att tänka på om man har en hund som inte sekunderar är kanske att inte gå med hunden i koppel fram mot en hund som står. Så fort man ser att hunden observerat den hund som står är det dags att ta till med ett stannakommando. Upprepas detta tillräcklig ofta är jag övertygad om att man lägger en bra grund till sekundering.

Några ”hundgubbar” jag talat med säger att det underlättar om den hund som står har ett signaltäcke, gärna ett vitt sådant, när man håller på med att träna sekundering. Och visst låter detta vettigt och värt att prova.

Här är det knappast fråga om sekundering. Båda står för synintryck av haren.

Trög avance

Att orsaken oftast är något fel i dressyren är de flesta överens om. Att det dessutom skiljer mellan olika hundar hur fasta ståndanlagen är från början håller också många med om. Själv lyckades, eller rättare sagt misslyckades jag, med min första vorsteh, som från början hade en riktigt bra avance. Efter en tid blev det en riktigt trög och ledsam avance. Orsaken var, är jag ganska övertygad om, att jag tidigt och konsekvent tog till ett rejält stannakommando så fort fåglarna började röra på vingarna. Inte nog med det - den nu tröga avancen försökte jag sedan korrigera genom att hjälpa fram hunden men en “fot i baken,” alla goda råd är inte bra. Tala om helt fast stånd och blinkare. Detta är länge sedan och förhoppningsvis preskriberat nu.

Nåväl, om vi nu står där med en hund som är helt låst och vägrar att resa fågel så finns det flera saker vi kan prova med.

.

Konkurrens

Jag går helt enkelt upp med en annan hund strax bakom den hund som står, och låter denna hund gå förbi och resa fågel. Det räcker givetvis inte att man gör detta en gång - men efter tio till tjugo gånger har det för det mesta löst sig. Blir det sedan några tillfällen då hunden får ta några fåglar, både fåglar som hunden ser och sådana som trycker, brukar det väsentligt öka på farten i avancen. De enda du behöver tänka på är att du kan förstöra eventuella anlag till sekundering hos den hund du använder till att låta gå förbi och resa. Men nog bör du kunna hitta en hund där detta inte spelar någon roll. I stort sett kan ju vilken hund som helst användas.

Ytterligare ett par metoder

Ett par varianter som används ibland och kan vara värda att prova tar jag med här.

- När hunden står går du fram försiktigt och kopplar hunden - leder tillbaka den några meter och skickar den igen. En variant på detta är att du bär tillbaka hunden och sedan skickar den.

- Du kan använda dig av en utplacerad fågel i en liten bur, till att börja med synlig för hunden. När hunden står tar du tillbaka den och kastar en dummy en bra bit vid sidan om buren. Har du en väl inlärd apportering ska hunden inte ha några problem med att apportera i detta läge. Du stegrar svårighetsgraden successivt till att kunna hämta en apport som kastats över buren. När detta fungerar döljer du buren med lite ris och låter hunden söka ut. När den finner fågel och står är det dags att kasta dummyn igen och köra en apportering över buren. Efter några gånger bör avancen fungera om du ger bara ett apportkommando vid fågelsituationerna. Det låter enkelt - och kan vara värt att prova.

Att utnyttja konkurrens kan vara ett sätt att lösa problem med trög avance

In i bilen

In i hundgården

Krav på full fart och ovillkorlighet

Tät gräsridå

Svårare och svårare vattenigångar

En ny metod att lösa trög avance

Rubriken kanske inte stämmer med verkligheten, men själv har jag inte läst om eller sett någon som tränat på detta sätt. I utgåva två av träningstipsen skrev jag att jag höll på med ett ”nytt sätt” att jobba med trög avance. Det började med att jag fick hand om en hund som var helt låst och där ingen av de vanliga metoderna hjälpte. Efter att den hunden och nu ytterligare ett antal, mer eller mindre helt låsta hundar, av olika ras har en riktigt bra avance ska jag försöka beskriva hur jag lagt upp träningen.

Tänk efter…

Glöm det där med fåglar en stund och tänk efter vad det egentligen är att du vill hunden ska göra på ditt kommando. Exakt – den skall rusa iväg med full fart rakt fram. Svårare moment har du säkert lärt din hund. Vad du alltså ska göra är att lära din hund att kommandot ja, eller vad du nu vill ha för kommando, betyder att den *i alla situationer ovillkorligt, och med bra fart, måste kasta sig iväg rakt fram,* oavsett om det ligger en fågel framför nosen eller inte. Tidigare har ju egentligen avancekommandot betytt att ”Ja – nu får du göra vad du vill”

Poängen är främst att när du ska träna helt utan fågel kan, och ska, du direkt ställa krav om ovillkorlighet i momentet. När du korrigerar eventuell olydnad inför kommandot riskerar du inte att något obehag förknippas med fågel.

Börja med att fundera på i vilka situationer din hund är lite tveksam eller långsam att utföra ett kommando. Men samtidigt situationer där du känner att du lätt kan påverka just din hund att göra det snabbare. Några exempel kan vara: vattenigång, hoppa in i bilen, gå in i hundgården, springa fram mot en apport, gå in eller ut genom dörren etc. etc.

Notera att det är väsentligt att verkligen hitta situationer där hunden är lite tveksam och långsam. Det vill säga situationer där du behöver ställa krav och korrigera hunden för att det ska bli en förbättring. Självklart väljer du inte vattenigång till en hund som är livrädd för vatten, eller springa fram mot en apport för en hund där inte själva apporteringsmomentet är befäst och så vidare.

Ha inte bråttom

Att lösa en ordentligt låst avance tar tid om du ska lyckas med att få ett bra, och bestående, resultat. Tränar du dagligen, gärna några gånger om dagen, så rekommenderar jag att du lägger ned *åtminstone två till tre veckor på grundträningen – helt utan fågel.* Har du för bråttom och slarvar med grunderna får du garanterat bakslag och ett än värre jobb. Träningen ska helt enkelt bli lite av en ”hjärntvätt” precis som när du tränar stannakommandot på rätt sätt.

När jag skriver utan fågel menar jag att du absolut inte skall försöka prova med att få hunden att resa fågel under denna tid. Själv har jag jobbat så att hundarna gärna fått följa med till voljärerna och se fågel. Har det inträffat att hunden fattat stånd för någon fågel ute i markerna har jag bara gått fram och kopplat och gått därifrån utan att göra någon affär av det.

Mjukstart

Se först till så hunden får massor med positiva upplevelser av avancekommandot. *Använd kommandot i alla lägen då hunden vill iväg på något kul.* Du har förmodligen gjort detta tidigare, men repetition och intensivträning kan behövas. Att låta hunden, med ett - ja - gå direkt i kastet av några dummies eller kastade godbitar är en övning som brukar fungera bra. Mot matskålen är en självklarhet etc, etc.

Den första övningen

Vi tar gå in i hundgården som ett exempel. Det är ju inte ovanligt med hundar som tvekar eller drar benen efter sig när det är dags att bli instängd. Hunden vet vad det är frågan om när du, i koppel, går fram med den mot hundgården och öppnar dörren. Sätt hunden kopplad någon meter framför dörren. Skapa förväntan hos hunden på att något skall hända genom ditt kroppsspråk och ditt sätt att agera. Vänta några sekunder och sedan kommenderar du ”ja!”. Vänta inte på att hunden ska promenera in i gården utan bråkdelen av en sekund efter kommandot ger du ett lagom anpassat ryck framåt i kopplet. Hunden ”åker in” i gården och som vanligt berömmer du efter en korrigering! Ta ut hunden igen och upprepa samma sak ett par tre gånger. Har du gjort rätt så kommer hunden redan efter några få gånger att sitta ”lite löst” framför dörren och kasta sig in i gården så fort den får kommandot. Fortsätt med samma procedur under några dagar.

Kastkedjan kommer fram

Att du skulle använda koppel i första övningen var helt enkelt för att hunden inte skulle ha minsta chans att kunna smita undan kommandot. Detta är väsentligt för att du ska lyckas i fortsättningen. Men först en liten repetition - en kastkedja är helt enkelt en liten kedjestump (typ kedjehalsband) anpassad i storlek och tyngd efter den hund du jobbar med.

Du gör nu om samma övning som tidigare vid hundgårdsdörren, men nu med okopplad hund.Om hunden, nu när den märker att kopplet inte är på, tvekar vid kommandot så kommer kastkedjan i baken på den. Det behöver inte, och ska inte vara något hårt kast. Det fungerar bra ändå, som en liten påminnelse. Hunden får helt enkelt lära sig att oavsett koppel eller inte så måste den reagera snabbt efter avancekommandot.

Växla moment och korrigeringar

När allt går som tåget och hunden kastar sig in i hundgården på ditt kommando växlar du plats och träningssituation. Som jag sa tidigare du bör själv veta vad som kan passa. Men försök ta det stegvis, och spara det du tror kan vara svårast till sist (då menar jag inte avancen mot fågel). I princip jobbar du hela tiden på samma sätt som vid hundgården. Det väsentliga är att du är beredd att blixtsnabbt korrigera om hunden inte utför vad den ska tillräckligt snabbt.

Var inte rädd för att öka på kraften i korrigeringarna om det behövs. Växla gärna metod för korrigeringarna, använd din fantasi. *Hunden ska inte kunna se på dig eller på ditt kroppsspråk vad du tänker*

När det på ”JA” blir full fart in i en tät gran kan det snart vara dags att prova på fågel

använda! Kastkedjan är bra, ofta räcker det med en påminnelse i form av ett litet rasslande med kedjan för att det skall bli action. Men som sagt, *att byta metod då och då är viktigt.*

Vattenigång

Har jag en hund som går i vatten lite trögt kanske detta kan vara ett bra moment att avsluta grundträningen med. Här gäller det att tänka på att stranden du tränar vid inte är långgrund eller dyig. Vitsen är ju att du måste se till att hunden kommer i, och får sitt beröm, direkt efter kommandot. Men visst, vill du vada iväg efter hunden i en dyhåla så är det ok för mig.

En liten låg kant med djupt vatten nästan direkt tycker jag själv är det bästa. Vid vattnet kan det ibland vara bra att börja med kopplad hund, läs lite mer om detta i avsnittet vattenarbete. Behöver du, så kasta en dummie först. Men du använder inte apportkommandot, självklart är det avancekommando som gäller även här när det är dags att skicka i hunden.

Har du börjat träningen med att kasta en dummie så växlar du efter några gånger till att skicka i hunden utan kast. Men direkt hunden kommer i och har simmat några meter kastar du en dummie som belöning i samband med berömmet. Om du nu tillhör dem som startar din hund på jaktprov så har du på köpet fått en hund som har vattenpassion. Åtminstone verkar det på mig som om egenskapen vattenpassion ibland enbart betygsätts efter hur snabbt hunden kommer i vattnet.

Granen och busken

Examensprovet, och en otroligt bra övning, innan du låter hunden komma för fågel ordnar du så här. En stor tät gran, med grenar ända ned till marken bör du väl kunna hitta i markerna. Nåja, bor du på Öland

kanske det inte är så lätt. Byt då ut granen mot ett tätt buskage. Ställ upp med hunden vid sidan en knapp meter från granen, eller busken. Har du nu tränat som du ska kommer hunden att på jakommandot rusa rätt in bland grenverket - om inte är det hög tid att du talar om vem som bestämmer. Lite uppmuntran i den här övningen kan du fixa genom att i förväg se till att det inne i ”tätingen” ligger en apport som belöning. Gärna en smaskig sådan, med vingar som luktar gott och som är trevlig att ”bita i”. Men se till, om du lägger ut en apport att du kör övningen i medvind, annars blir det för lätt och gör inte avsedd verkan.

Nu till verkligheten

Har det gått några veckor, och allt fungerar som det ska, utan att du behöver korrigera, är det dags att ta med fågelvittring i bilden. Det vill säga nu måste du ha en hund som på ditt kommando kastar sig fram utan tvekan i alla läge där det förut har gått lite trögt.

Landinarnas Elsa med en välförtjänt fasan

De första fågelsituationerna bör du ha full kontroll över. Med det menar jag att du ska veta var fågel finns, och att det är en fågel kvar som inte sprungit iväg som ett rådjur när den märker att hunden är i närheten. En rapphöna som du sätter ut på en plats med lagom vegetation brukar fungera fint. Släpp hunden, i rätt vind, en bit från fågel. När hunden sedan står för fågel ser du till att vara beredd med kastkedjan, eller den korrigeringsmetod du tycker fungerar bäst. Troligtvis behöver du inte ta till någon korrigering. Förmodligen kommer du i stället att bli glatt överraskad av hur bra det fungerar nu. Och glöm inte – *när fågel kommer på vingarna skall det komma ett beröm värt namnet, innan du kommenderar stanna*. Hunden skall verkligen känna att den gjort rätt när fågel lyfter!

Om det trots allt skulle behövas en korrigering får du inte tveka! Det nu inga som helst problem att korrigera. Du har ju under lång tid vant hunden vid att kommandot är ovillkorligt och att olydnad inte lönar sig. Hunden är helt enkelt van vid att det kommer en korrigering i en situation där den inte lyder avancekommandot. Skulle du förfalla till att stå där och återigen upprepa en vädjan om att hunden skall vara så snäll och resa fågel åt dig är det kört.

En variant

Med all säkerhet behöver du inte använda dig av detta, men vill du vara säker på att ha den första situationen med fågelvittring under kontroll förvandlar du helt enkelt fågeln till en apport. Skaffa ett plaströr, typ avloppsrör, lagom i storlek så att det rymmer en liten rapphöna. Vira en tunn lina eller något annat utanpå röret så det blir behagligt att apportera. Använd gärna detta som apport några gånger när du tränar avancekommandot. När det så är dags för fågelvittring placerar du rapphönan i röret och stänger till ändarna med lite mjukt nät (så inte fågel far illa). Du gör nu precis på samma sätt som jag beskrev med den ”riktiga fågel”. Men självklart ser du till att snabbt vara framme hos hunden och ta apporten. Det är ju inte fågelplågeri vi ska syssla med. Detta brukar fungera bra, bortsett från att en del hundar är lite för smarta och inte vill fatta stånd. De behandlar det hela som en apport och spontanapporterar i stället för att stå.

Väl använd tid

Som jag nämnde inledningsvis tar träningen tid, och måste så också göra för att resultatet ska bli bra. Men enligt min uppfattning är det uppnådda resultatet väl värt tiden. På de hundar jag själv tränat samt ett par hundar som vänner till mig (mina försökskaniner) tränat med denna metod har resultatet hitintills varit 100% lyckat.

Fasanlöpor

När hunden står för fågelvittringen på en löpa, kan det många gånger vara bättre att kommendera ett lite lugnt och försiktigt sök ut i stället för ”JA!”. Chansen ökar då att hunden tar sig an löpan i ett lagom tempo i stället för att rusa rakt fram och missa både fågel och löpa. Åtminstone har detta fungerat bra på många hundar som jag själv tränat.

Bättre att göra rätt från början

Trög avance är som sagt en styggelse och som alltid är det bäst att försöka förebygga problemen innan de uppstår. Förebygg alltså ge nom att undvika att bråka med hunden i fågelsituationer - dessa skall alltid vara positiva. Har du problem med eftergångar och eller “knallapporter” så lös detta genom att förbättra ledarskap och lydnad på annat sätt än i fågelsituationer. Lägg också ned tid på den grundläggande träningen för en bra avance på det sätt som jag beskrev tidigare i detta avsnitt.

Först helt lugn i träningssituationerna

Knallapportering

Med knallapportering avses vanligtvis att hunden ger sig iväg och apporterar direkt efter skottet. En och annan hund väntar någon sekund och ger sig iväg då fågel dimper i backen. Fallapportering kanske man kan kalla detta. Alltnog, du som har problem med knallapporter vet vad som menas. Problem och problem, det finns ju de som hävdar att knallapport inte är något större problem. Det är i och för sig inte många som tycker så, de allra flesta vill nog ha en hund som väntar på kommando innan den ger sig iväg. När hunden ger sig iväg för att apportera direkt efter skottet, och samtidigt springer upp de fåglar som fortfarande trycker i riset känns det inte så där jättetrevligt, särskilt inte om det är den enda kullen du hittar den dagen.

Förebygg

Det är alltid lätt att säga att man ska göra rätt från början, men onekligen slipper du ifrån många problem om du tänker lite framåt när du jobbar med din valp eller unghund. Ta med ett par dummies på promenaderna med unghunden och lär den att inte på eget bevåg springa efter dummies som du kastar. Börja med att träna när hunden sitter vid din sida och som nästa steg när den går vid sidan eller håller till en bit ifrån dig. När unghunden är skottvan lägger du givetvis till skott då och då i samband med kastet.

Samma träning kör du givetvis med den äldre hunden om du inte är säker på att det fungerar till 100 %. Förvånansvärt många relativt rutinerade hundar som jag sett har svårt att lugnt titta på när det smäller ett skott och några dummies flyger i luften. Inte minst kan man se detta under fullbruksprovens sträckjaktsmoment. Helt onödigt egentligen, tillräcklig träning med gammal hederlig passivitetsträning bör kunna råda bot på detta. Givetvis under förutsättning att hundens mentalitet inte är helt uppåt väggarna.

Riktiga fåglar

Kan du inte hålla hunden lugn när det är dummies som ”flyger i luften” blir det så klart betydligt svårare när det är fågel som flyger. Som vanligt ser du alltså till att allt fungerar bra innan du går vidare. Nästa steg i träningen blir att du tränar på samma sätt som jag beskrev tidigare men med lite olika fåglar i stället för dummies. En frysbox med apportvilt har du givetvis därhemma.

Träning i jaktsituationer

En bra träning som jag använder mycket själv är att jag under fågelträningen har med mig en död fågel i bakfickan på västen. En ripa är perfekt den både håller länge och syns bra. När hunden stått för fågel och jag låter den resa kastar jag den medhavda fågeln i samband med skottet. Är det knallapport som är problemet, och det var ju det jag skulle berätta om här, så gör jag kastet ganska kort och givetvis så hunden ser fågeln och blir frestad. Går hunden i skottet har jag den på nära håll och kan göra en snabb korrigering. Sitter hunden kvar i skottet är det ett bra tillfälle att vänja den vid att det inte är apportering som gäller varje gång det smäller. Alltså går jag och hämtar fågeln själv då och då.

Ytterligare en stor fördel med att lägga ned lite jobb på att ha med sig en fågel, även för hundar som inte knallapporterar, är just apporteringsmomentet. För dessa hundar kastar jag fågeln åt motsatt håll i förhållande till den riktning den resta fågeln flugit. När jag då vänder mig om och kommenderar apport vill gärna hundarna de första gångerna ge sig iväg åt samma håll de har sett fågel flyga. Men ganska så snart, om jag nu tränar flitigt, lär de sig att när apportkommandot och tecknet åt vilket håll de ska leta kommer så är det där fågel ligger. Med andra ord, som vanligt lönar det sig att lita på husse - en nog så viktig lärdom.

Kanske en tur till ”ankdammen” med hunden nära dig

Hunden står för fågel - men var?

Rapportering

Med rapportering menas att hunden efter en stund lämnar sitt stånd, letar rätt på husse och sedan går tillbaka och ställer sig för fågelvittringen igen. Vissa hundar rapporterar spontant, utan att man behöver lära dem. Självklart är det suveränt med en hund som rapporterar. Det är nästan ett måste om du jagar skogsfågel. Men förr eller senare, även om du jagar på fjäll och fält, hamnar du i läget att hunden är spårlöst försvunnen men med all säkerhet står för fågel någonstans.

SVK: s jaktprovsregler från år 2002 säger dessutom att om en hund ska kunna få fältbetyg åtta eller högre på skogsproven *bör* hunden kunna visa rapportering. Men notera då att som rapportering räknas även inkallning från stånd. Det är detta jag föredrar att träna på mina hundar och vad jag kommer att berätta lite om här.

Inget för unghunden

Minst ett par år vill jag att hunden ska vara innan jag börjar jobba med inkallning från stånd. Egentligen kanske det är mer en fråga om hur långt hunden kommit i erfarenhet och lydnad än åldern på hunden som är avgörande. Men för mina hundar stämmer nog en tvåårsgräns ganska bra.

Inte bara lydnad

Inkallning från stånd låter kanske inte så mycket märkvärdigare än all annan inkallning, och visst är det så. Har vi tillräckligt lydnad kommer hunden att lämna ståndet. Men innan den lämnar ståndet är sannolikheten stor för att den reser fågel först. Hur mycket glädje har vi av rapporteringen då? Det är alltså kanske främst här vi måste sätta in träningen. Självklart vet jag också att hur bra inkallning vi än anser oss ha så krävs det lite extra för att få hunden att bryta ett stånd.

På nära håll

De första inkallningarna brukar jag börja med då hunden står för fåglarna i utsättningsburar eller voljärer. Här kan inte så mycket gå snett, och här kallar jag även in unghundarna då och då. Så småningom lär de sig ändå att fågel i bur inte är något att bry sig om. Skulle hunden inte lyda kan jag lätt korrigera om det behövs.

En sak är helt klar. Kan du inte kalla in hunden i detta läge, när du kanske bara står ett par meter från hunden - ja då är det hög tid att bättra på ledarskap och grundlydnad!

Givetvis är förutsättningen för att gå vidare till nästa steg att hunden kommer på pipan någorlunda bra under dessa övningar. Under kommande träning använder jag inte fågel i bur.

Kontrollerbara situationer

Som vid all inkallningsträning, då jag inte är hundra procent säker på lydnaden, måste jag ha hunden inom synhåll då jag ger kommandot. Som du säkert vet vid det här laget är lydnaden snabbt förstörd om hunden vid några tillfällen får kommandot utan att behöva lyda (habituering). Med andra ord väntar jag tills jag har en fågelsituation, där hunden står fast och bra, och jag själv befinner mig relativt nära, men gömd för hunden.

Här har jag också ett bra tillfälle att studera hur hunden beter sig inför fågel då den tror att inte husse kan se det. En och annan gång händer det att mina små ögontjänare försöker fånga pippin på egen hand. Nåväl - efter några gånger vet jag förhoppningsvis att de står tryggt för fågel.

Inkallningen

Hur länge jag väntar innan inkallningen är beroende lite på hunden jag jobbar med. Ett bra råd är nog att hellre vänta lite för länge än att kalla in för snabbt. När hunden börjar slappna av och vrida på huvudet bör kommandot (signalen) komma.

Kommer hunden är allt väl - jag väntar till den hittar mig och ger då beröm och ett lite uppmuntrande "var har du pippin" eller "sök ut." De första gångerna bryr jag mig inte om ifall det går för fort när hunden springer tillbaka till ståndet. Att dämpa hastigheten, om det nu skulle behövas kommer senare.

Om hunden, vilket har hänt mig några gånger, reser fågel i stället för att komma direkt till mig när jag kallar - då blir det givetvis ett snärtigt nejkommando. Har jag hunnit så långt i träningen att jag börjar träna

inkallning från stånd ska det räcka med nejkommandot ett par gånger för att den snart ska fatta vad som gäller.

Om ingenting händer är det ju frågan om ren olydnad på en inkallningssignal. Jag tar till ett nejkommando, och kompletterar med ett skarpt HIT! Händer det fortfarande inget så undviker jag att bråka med hunden just här. I stället kopplar jag och tar med den ett femtiotal meter bort från fågeln. Här - med hunden i koppel, ser jag till att påminna den om vad som gäller då jag blåser inkallningssignal i pipan. Ganska omgående släpper jag hunden mot fågel igen - men redan efter några meter kallar jag in. Detta för att dels se att det fungerar och dels, kanske det viktigaste, för att få möjlighet att ge beröm när det fungerar. När jag släpper igen får den gå fram och stå för fågel en stund innan jag kallar in. Nu ska det fungera – och det brukar det göra. Efter en massa beröm skickar jag fram hunden ännu en gång - och låter den resa fågel.

Fortsatt träning

Under den fortsatta träningen ser jag framför allt till att jag inte har för bråttom med att öka avståndet till hunden i de fågelsituationer då jag tänker kalla in. Jag vill dessutom att hunden har ett antal "vanliga" fågelsituationer, alltså där jag inte kallar in. I dessa situationer varierar jag tiden innan jag går fram, låter hunden resa, och förhoppningsvis fäller jag fågel.

På relativt kort tid har momentet fungerat för mina hundar (nåja för Cissi som ligger åt det hårdare hållet tog det lite längre tid) - ibland rapporterar hundarna spontant om jag väntat för länge med att kalla in. Någon gång har det hänt att de lämnat ståndet lite väl snabbt. Dvs. det är kanske husse som kallat in lite väl snabbt och kanske lite väl ofta - något att fundera på kanske?

Du sparar pengar

Alternativet till inkallning från stånd, eller rapportering är att investera i en "beeper" eller en ståndindikator. För den oinvigde kan jag berätta att detta är elektronikprylar (dyra sådana) som tutar lite då och då när hunden springer. Alternativt låter som sirenen på en liten brandbil när hunden står för fågel. På så sätt kan de som inte har inkallning på hundarna ändå finna hund och fågel. Om utvecklingen går "framåt" kanske elektronikfantasterna om några år får små behändiga elektroniska fågelfinnare att sätta i bältet. Då skulle man ju helt slippa ifrån det betungande jobbet med hundträning. Förlåt, bli inte arg nu - jag vet att det inte alltid är så lätt och att en ståndindikator kan vara riktigt bra att ha.

Eftersöksgrenarna är väsentliga, inte minst för en vorsteh

Släpspår

Släpspår är färska spår och bör betraktas mer som ett förlängt apportarbete än som ett spår i egentlig mening. Avsikten är att hunden snabbt ska spåra upp ett påskjutet, skadat eller dött vilt, och hämta hem det till föraren. Alltså inte att jämföras med blodspår eller personspår som ofta kan vara många timmar gamla och kräver ett betydligt långsammare och noggrannare spårsätt av hunden.

Den första träningen

För hunden är det inga problem att följa ett färskt spår av ett släpat vilt. Mås, kanin, mink och räv är de vilt som är vanligast på träning och jaktprov. Om du provar med en liten valp kan du se hur lätt den hittar, och följer spåret, efter en släpad kanin på gräsmattan. Det vill säga det brukar inte vålla några som helst problem att få hunden att följa det spår du har lagt.

När jag själv börjar träningen med mina hundar är mer beroende av hur långt jag hunnit med träningen av apportering än med åldern på hunden. Att börja träna släpspår med en hund som inte är säker på apportering är att göra det onödigt svårt för sig. Det kan dessutom ställa till skada för den fortsatta träningen om jag behöver bråka med hunden för att få den att apportera viltet i spårslutet.

Spårlina

Unghunden låter jag för det mesta spåra i lina. Orsaken är att jag vill ha kontroll över hunden och se till att det blir ett spårarbete och inte ett fritt sök. Mer om detta längre fram. Spårselen som hängt med i många år har jag nu bytt ut mot ett brett halsband i stället. Halsbandet är snabbare att sätta på och ger mindre risk för att fastna i grenar och ris. Halsbandet kan jag med fördel även använda till att fästa ett bringsel i när detta behövs.

Halsbandet använder jag till hunden även när den dagen kommer då jag släpper den lös på spåret. Det fungerar då som en liten extra signal att det är spårarbete som förväntas.

Det första spåret

Här låter jag hunden se på vid förberedelserna av spåret. Hur jag gör ett litet "uppspark" i marken, lägger ned kaninen och drar iväg med den i ett snöre. Spåret gör jag bara ett femtiotal meter innan jag går tillbaka och låter hunden starta jobbet. Vinden är som alltid något att tänka på. *Spåren lägger jag i medvind*. Åtminstone ser jag till att lägga viltet så att hunden inte på långt håll får luftvittring av viltet och springer direkt dit.

Om det går för fort

Ett problem med släpspåret är att spåret oftast är för lätt för hunden. Ett spår brukar definieras som en serie av periodiskt återkommande luktfläckar. Men när det gäller så här färska spår är det snarare en bred gata av lukter som hunden springer i. Detta inbjuder ofta till att hundarna vill rusa iväg lite väl snabbt. Med vind, som i skogsterräng kan blåsa lite hur som helst, är det då inte så konstigt om hunden kryssar fram och tillbaka över spåret. Snabbt spårarbete vill vi ha, men det får inte urarta till fritt sök med hög näsa.

Så länge jag spårar i lina är det inga större problem. Det är ju bara att bromsa med linan. Men när hunden spårar säkert i lina och apporterar bra är det dags att släppa den lös på spåret. Vill hunden då rusa iväg på något som mer liknar ett fritt sök finns ett par saker att göra.

Du kan fortsätta med lina ett tag till, bromsa lite mer bestämt i linan samtidigt som du gör spåren svårare med mer vinklar. Med vissa hundar fungerar detta. Själv gör jag i stället så här. När jag lägger spåret gör jag redan 10-20 meter efter spårets början en 90 graders vinkel. När jag sedan släpper på hunden springer den ofelbart förbi vinkeln. När den hunnit några meter fel ger jag ett kraftigt nejkommando. Har jag ett nejkommando värt namnet har jag nu gjort hunden osäker och dämpat ned den ganska ordentligt. När jag direkt låter den starta om från spårets början blir det ofta lite tveksamt (lite uppmuntran kan behövas) men oftast också med större noggrannhet. Då jag gjort så här några gånger, och med vinklarna på varierande ställe, brukar det fungera riktigt bra. Givetvis ska man veta vad det är för hund man jobbar med. Med en alltför vek hund kan det bli fel.

Variation

Allt från tät skog till hyggen och öppna fält vill jag ha under träningen. Spårlängden varierar jag givetvis också, men sällan blir mina släpspår längre än 100 till 200 meter. Jag har många hundar och min egen kondition räcker inte hur långt som helst.

Variation i träningen skapar som alltid en användbar hund

Skog, Öppna fält, Kyla, Värme, Regn, Torka, Vägar, Blåst, Plöjsel, Hyggen, Sankmark

En sak som också kan vara värt att tänka på är att variera utgångsriktningen på spåret. Ofta börjar man vid en liten väg eller stig. Drar man spåret varje gång i 90 grader från vägen och rakt in i skogen får man lätt en hund som med full fart startar rakt fram. Lägger man i stället då och då ett spår som går nästan parallellt med vägen ökar chansen att man får en hund som "tänker sig för lite" vid spårets början. Vädret behöver vi inte variera, det varierar sig alldeles av sig själv i detta landet - men att träna i alla väder bör vi nog göra lite oftare än vi gör.

En medhjälpare

En kompis som hjälper till att lägga spåret är nästan ett måste när du kommit en bit på väg. Det spår hunden följer är ju inte enbart lukten av viltet. Det är en kombination av dofter från vilt, spårläggare, och söndertrampat markvegetation. Man kan ibland se en viss tveksamhet hos unghundar som går sitt första spår där någon annan än du själv lagt spåret. Detta är inga problem och försvinner snabbt, men visar att vi bör byta spårläggare ibland.

Vad som däremot kan ställa till problem, åtminstone på jaktproven, är att hunden kan bli rädd för spårläggaren som står gömd i skogen. Detta kan hända när hunden förspringer sig vid viltet och följer spårläggarens spår en bit. Risken för detta ökar självfallet om vi har ovana spårläggare som trampar omkring på samma plats som viltet har släpats, eller lagts ned. Med andra ord, om du tänker starta på jaktprov,

kan det vara bra att under träning se till att hunden vänjer sig vid att det kan stå människor, mer eller mindre dolda, i närheten av viltet. Hunden bör också vänja sig att den kan möta människor på sin väg tillbaka med viltet - en del av våra kära domare har ju för vana att springa runt i skogen under spårarbetet.

Beröm och korrigering

När det gäller all spårträning är det ett bra råd att vara sparsam med både beröm och korrigeringar. Du vet ju helt enkelt inte vad hunden har för doft i näsan under spårarbetet. Även om du har snitslat spåret och allt ser rätt ut kan du inte vara säker på att det verkligen är rätt doft hunden följer. Det vill säga en grundregel är att spara berömmet tills hunden apporterat viltet.

Bra träning för både vattenvana och kondition

Vattenarbete

Har vi sagt apport så är det detta som gäller, även om viltet ligger i vattnet. En del om träning i vatten har jag också berört i avsnitten apportering och dirigering. Här kommer dock lite tips om den mer grundläggande vattenträningen för unghunden.

De första vattenkontakterna

Det vanligaste, och bästa, är att hunden följer med till sjön och själv får upptäcka hur fint det kan vara med lite plask i vattnet och kanske en simtur. Har jag några fler hundar, där några redan är vattenfantaster, brukar dessa snart locka i unghunden.

I brist på andra hundar får jag själv bada benen och locka med mig hunden i vattnet. Hur som helst vill jag helst ha de första kontakterna med vattnet positiva. Först när jag har en hund som någorlunda villigt går i vatten och simmar på ett korrekt sätt går jag vidare med träningen.

Den första apporteringen

Här är det lätt att göra fel - och här har jag sett många lägga grunden till framtida problem. Vill jag testa lite kan jag gärna kasta i en dummy eller liknande, *men då utan apportkommando.* Och utan att på något sätt försöka tvinga eller locka hunden att simma ut. Visar den ingen vilja att simma ut går jag bara därifrån, eller kanske skickar ut en annan hund att hämta. Samma sak om detn simmar ut några meter och vänder utan apporten.

En självklarhet är att hunden behärskar apporteringen fullt ut på land innan jag börjar i vatten. De första riktiga apportjobbet låter jag sedan hunden göra med en dummy som kastats precis i vattenkanten. Avsikten är att vänja hunden att ta en apport som ligger i vatten. Här ger jag ett ett apportkommando och skulle hunden visa tvekan att ta apporten är det lätt, *och nödvändigt, att snabbt korrigera.* Det väsentliga är att befästa ovillkorligheten i kommandot - apport är apport oavsett om apporten ligger i vatten.

Snabbt i vattnet

Många hundar tvekar, och vill i stället springa efter land, just när de ska gå i vattnet. Här som alltid är det bättre att från början undvika ett felbeteende. När jag ska skicka hunden mot en apport en bit ut i vattnet ser jag till att ställa mig nära vattenbrynet de första gångerna. Om hunden, när kommandot kommer, inte omedelbart går i vattnet *ser jag på något sätt till att den kommer i - och detta snabbt!*

Tvekar du om att kunna stoppa hunden om den försöker smita kan det vara ett bra sätt att ha den kopplad. Tvekar den att gå i gör du ett kort ryck framåt med kopplet och låter kopplet släpa efter hunden i vattnet. Det väsentliga är att hunden aldrig får en chans att springa iväg och på så sätt klara sig från sitt kommando. Att gång efter gång upprepa kommandot och på så sätt försöka pressa hunden ut i vattnet bäddar bara för senare misslyckande.

Allt är inte krav här i livet

En lite långsam och tråkig vattenigång ser man ofta hos de lite äldre hundarna. Speciellt när man tränar genom att skicka ut dem i vattnet mot redan utlagda apporter. Visst kan man få hundarna att kasta sig i vattnet genom att träna med krav och tvång - men varför inte variera lite ibland. *En del hundar svarar klart bättre på lite positiv träning.*

Prova genom att skicka ut hunden som vanligt. När den masat sig i vattnet och kommit ut ett par meter kastar du med ett glatt ”JA” en fågel några meter ifrån den. Efter att ha gjort så här några gånger får

man ofta en betydligt trevligare vattenigång. En och annan hund svarar bättre på om man kastar en rejäl bit bröd som belöning då den kommer i vattnet. Nåväl, hursomhelst så skadar det aldrig att använda sin fantasi och göra övningarna lite roliga ibland.

Starta aldrig på jaktprov

Undvik att starta på prov med en hund som du är tveksam på i vattenarbetet. På proven har du inga möjligheter att korrigera ett felbeteende. Vägrar hunden att gå i vatten, eller springer runt på land en stund, trots dina kommando har du skaffat dig problem. Hunden har lärt sig att just i provsituationen händer det inte så mycket om den har lite kul i stället för att gå ut i det kalla våta. Med andra ord kan vi snart få vad vi kan kalla en situationsbetingad olydnad. Ett inte alltför ovanligt fenomen.

Sjöstränder

De finns lika många stränder som det finns sjöar. Vi behöver kanske inte träna vid alla, men ju fler alternativ hunden tränats på ju större är chansen att slippa en vägran då det gäller. Allt från dybottnar till steniga stränder är bra att prova på någon gång. Det är heller inte alltid vi kan komma alldeles intill vattnet då vi ska skicka ut hunden. Alltså träna gärna genom att någon gång då och då stå åtminstone ett tiotal meter från vattnet då du skickar hunden.

Som lite kuriosa kan jag förtälja när startplatsen för vattnet på ett prov låg alldeles intill en brygga. Jag kan lova att det var mer än en hund som sprang ut på bryggan i stället för att gå direkt i vattnet. Som sagt - vill man få bra resultat på proven gäller det att tänka på allt. Och gudarna ska veta att ibland hjälper inte ens detta!

Ta det försiktigt med avstånden i början. Att det är kul att hämta i vatten är det väsentligaste

Rådjursrenhet

Rådjur står det i rubriken, men givetvis kan du träna på ungefär samma sätt för att ta bort intresset för annat vilt än rådjur. Att få hunden rådjursren är inte svårt. Åtminstone inte om vi pratar om unghundar, eller hundar som inte redan skaffat sig ovanan att förfölja otillåtet vilt. Det svåraste är kanske att få tillräckligt med rådjurskontakter.

Som alltid underlättar det att ha bra kontakt med hunden, och ett fungerande förbudskommmando (nejkommando) är en förutsättning innan du börjar träningen.

Synintryck

Jobba först bort lusten att förfölja på synintryck. Då du ser att hunden får syn på rådjuren, *och visar intresse av att springa efte*r, ger du omedelbart ett kraftigt nejkommando. Behöver du förstärka med en korrigering så gör detta omgående.

Som vanligt är det bra att titta på svansen när du gett en korrigering. Viftar svansen är det dags att snabbt öka på kraften i korrigeringen. Lika självklart ger du beröm och kanske en godbit direkt efter korrigeringen då hunden ger upp försöket att förfölja och lugnt förblir passiv. Nu ska du se till att ha en glad hund med viftande svans som uppfattat ditt beröm och att du nu är nöjd och belåten.

Upprepa träningen tills hunden inte visar något som helst intresse för betande eller flyende rådjur. Med intresse menar jag då att hunden inte ska visa tecken på att vilja springa mot eller förfölja djuren. Med andra ord, vanlig hederlig passivitetsträning.

Spår

Om hunden har intresse av att dra iväg efter rådjursspår gör du enklast så här. När du ser betande djur på ett fält, kopplar du upp hunden vid något träd (hunden ska inte se djuren). Gå ensam fram mot djuren tills de försvinner i skogen. Observera noga vilken väg djuren tar. Det brukar alltid finnas en buske eller någonting att ha som riktmärke.

Hämta hunden och gå med hunden kopplad, i vindriktningen. Hunden ska inte gå fot, utan får gå som den vill. Du går mot den plats där du nu vet att spåret är. Försök att uppträda som vanligt, så du inte med ditt kroppsspråk visar att det är något på gång.

Om nu hunden, när du korsar spåret visar ett klart intresse av att dra iväg efter spåret blir det som tidigare ett kraftigt nej eventuellt följt av korrigering och därefter springer du med hunden bort från "den otäcka platsen". Givetvis måste du vara helt säker på att hunden visar intresse av, och vill följa spåret, innan du kommenderar nej. Att den nosar på marken, och i spåren, är ju bara naturligt och ingen anledning till korrigering.

Ger du hunden nejkommando och obehag vid fel tillfälle kan du ställa till det och göra hunden allmänt osäker. Efter några upprepningar kommer hunden garanterat att tycka det är otäckt med rådjurslukten och inte visa några tecken på att vilja följa spåren.

Lös hund

Har du tillräcklig lydnad på hunden (det bör du givetvis ha om resultatet skall bli bra), upprepar du övningarna med lös hund. Både för synintryck och spårvittringen av rådjur. En på detta sätt genomtränad hund brukar vara helt ointresserad av rådjur och rådjursspår. Hur lång tid detta tar är självklart mycket beroende av hur intensivt rådjursintresset är från början, och hur hård respektive vek hund du har.

Till sist en förklaring varför du ska gå i vindriktningen. Skulle du gå mot vinden kommer hunden att känna rådjursvittringen på långt håll, och du har svårt att "läsa på hunden" när kommando och korrigering ska sättas in. I och med att du går i vindriktningen kommer doftintrycket från spåret precis när du passerar och du får en tydligare signal från hunden.

Ström är bra till lampor och datorer, men det finns bättre sätt att dressera hundar.

Elhalsband

Dressyr med hjälp av elhalsband är fortfarande ett ganska kontroversiellt ämne som jag inte tänker fördjupa mig i här. Jag skrev dessutom så här i utgåva två av träningstipsen ”*Frågan är hur länge eldressyr kommer att vara tillåten för gemene man. Jag är övertygad om att den dagen inte är allt för avlägsen då ett förbud kommer”*

Nu har förbudet kommit (förbud sedan april 2003), men då jag vet att många, trots förbud, kommer att använda elhalsbanden låter jag det här avsnittet vara kvar även i denna utgåva av träningstipsen.

Inget för mina hundar

Till mina egna hundar har jag aldrig använt mig av elhalsband. Jag vill nog också påstå att detta aldrig kommer att inträffa. Den hund som jag inte under rimlig tid kan dressera utan ström, kommer med stor sannolikhet inte att få stanna kvar i familjen eller användas som avelshund hos oss på Landinarnas kennel. Det finns ”dressörer” där användning av eldressyr är (eller åtminstone har varit) mer regel än undantag. Jag vet faktiskt inte om det beror på att hundarna de jobbat med har en sådan mentalitet att eldressyr är nödvändigt, eller om det beror på oförmåga hos föraren att dressera en hund på konventionellt sätt. Visst – tidsbesparing kan också vara ett skäl, och tränar man hundar professionellt åt kunder som ska betala för tiden man lägger ned på hunden kan man kanske inte bortse från detta.

Elhalsband kan vara bra…

I de allra flesta fall har elhalsbanden, här i landet, använts enbart till att förhindra att hundarna jagar vilt, eller tamboskap. Här är elhalsbanden effektiva. Dressyren *utförd på rätt sätt* ger på kort tid och med relativt liten arbetsinsats ett utmärkt resultat.

Äldre hundar som under en tid fått vanan att jaga otillåtet vilt (eller tamdjur), och kanske lyckats ta något djur också, kan vara näst intill hopplösa att få ordning på med konventionell dressyr. Men å andra sidan kanske inte ens eldressyr hjälper alla gånger på dessa hundar.

Förutom det här med att jaga otillåtet vilt kan det givetvis finnas annat som gått snett i dressyren och gett problem som gör att hunden inte fungerar till det den var avsedd för. Och visst kan elhalsbandet då vara ett alternativ som gör att man kan få till det som brister i dressyren och slipper göra sig av med hunden.

Men å andra sidan att det gått snett i dressyren är ju oftast inte hundens fel utan du själv som gjort fel – är du säker på att du gör allt så mycket riktigare med ett elhalsband? Om inte tycker jag synd om hunden.

Varför inte elhalsband på mina hundar?

Vi kan väl vara överens om att fel utförd, ger all dressyr ett dåligt resultat. Skapar osäkerhet och får hundarna att må dåligt. En hund som är osäker på signalerna från sin förare kan inte göra ett bra jobb. Men tveklöst är risken större att förstöra hunden om du gör fel med eldressyren, än om du gör fel med konventionella metoder.

Men om vi först tar det här med viltrenhet, så visst kan det vara lätt fixat med el, och kanske det går snabbare än med konventionell dressyr. Till och med kanske resultatet kan bli något säkrare? Det senare är jag dock tveksam till, jag har sett eldresserade hundar som drar för fullt efter harar och rådjur.

Men om jag tränar på konventionellt sätt har jag en stor fördel. Jag ökar kontakten och allmänlydnaden på mina hundar mer och mer för varje träningstillfälle. På detta sätt får jag en bra lydnad som är användbar i alla tänkbara situationer. Kontakt och lydnad har jag som bekant aldrig upplevt att jag haft för mycket av på mina hundar.

Sedan har vi det här med risken att husses eller mattes humör inte är på topp någon träningsdag – det kanske till och med är nere på ett riktigt lågvattenmärke. Jag vet – inte ska vi dressera hundar i det tillståndet men tyvärr så händer det kanske ibland. Helt klart kan du då ställa till det ordentligt och mer eller mindre förstöra din hund om du missbrukar ett elhalsband. Om du vid några tillfällen tar för hårt i hunden, eller ger den en smäll över nosen vid fel tillfälle, är det inte bra. Men för normalhunden är det

oftast inte några problem. De förstår åtminstone vad som händer om än inte varför.

Elhalsbanden ger oss dessutom en möjlighet att dressera hundar som normalt sett skulle ha varit mer eller mindre omöjliga att dressera med konventionella metoder. Tro mig, det finns sådana hundar, av de flesta raser. Att dessa kanske går att få användbara med eldressyr är både på gott och ont men det är inte sådana hundar jag vill ha i mitt hem eller som avelshundar.

Jag är rädd för att om fler går genvägen via elhalsband så kommer vi att få ett ökat antal ”svåra” och jobbiga hundar”. Hundar som trots att de är mer eller mindre omöjliga att dressera på konventionellt sätt kommer att gå till pris på prov av olika slag. De hundar som går bra på prov är som bekant alltid intressanta för aveln. Och vi hamnar i en ond cirkel som det kommer att ta tid att komma ur.

Negativt beröm

Detta kanske inte har med elhalsband att göra. Men ett alternativ till elhalsbanden, användbart i vissa situationer för att förstärka din nejsignal, kan vara metoden med negativt beröm. En metod som jag tror Anders Hallgren var en av de första som beskrev, någon gång i slutet av 60- eller början av 70- talet om jag inte minns fel. Anders Hallgren är som bekant den store gurun för dem som förespråkar de riktiga mjukismetoderna.

Metoden är, använd på rätt sätt, ohyggligt effektiv, men väl så illa som elhalsbanden om den missbrukas. Jag rekommenderar den inte, men har använt den vid enstaka tillfällen (på de större raserna), då mestadels för att ”ta bort” hanhundsaggressivitet. Eller kanske rättare sagt för att överhuvudtaget kunna vistas och handskas med hunden då det funnits andra hanar i närheten.

I princip går det ut på att du med hunden i koppel, direkt efter ditt nejkommando, lite löst kastar en kastkedja (eller en liten påse med små plåtburkar) över baken på hunden. Den blir normalt inte speciellt rädd för detta. Men samtidigt som den fått kedjan med sitt lilla rasslande ljud på sig ömkar du hunden och tycker synd om den. Detta får efter några gånger exakt samma effekt på hunden som det får på ett litet barn som du ömkar och tycker synd om då den lille kommer och visar ett litet skrapsår. Plötsligt så är det lilla obehaget betydligt värre än vad det var från början.

I princip kan du knäcka vilken hård och tuff hund som helst på detta sätt om du gör fel och driver det för långt, men det är ju inte att knäcka hundar vi är ute efter med vår dressyr.

Gör rätt från början

Som sagt, om du gör allt rätt, går det snabbt och ”lätt” att vänja av hunden med att jaga otillåtet vilt med eldressyr. Men grundproblemet - en olydig hund - har du kvar. Som jag ser det är det betydligt bättre att börja i tid och lägga ned det jobb som behövs för att få en bra grundlydnad på hunden. Genvägar är som bekant ofta senvägar.

Och visst kan man träna i stort sett allt med el, den som vill fördjupa sig i detta kan hitta hur mycket som helst med hjälp av Internet. Inte minst i USA finns mycket skrivet om detta. Men det är väl inte en ”radiostyrd” hund du vill ha?

Börjar du jobba i tid med valpen/unghunden bör renrenheten inte vålla några problem även utan eldressyr.

Blodspår

Blodspår är inte något som jag lägger ned något större jobb på med mina egna hundar. Detta av den enkla anledningen att jag nuförtiden nästan uteslutande ägnar mig åt fågeljakt och alltså inte har någon större användning av det här med eftersök på klövvilt. Men en vorsteh skall ju vara en allroundhund, så nog ser jag till att mina hundar åtminstone klarar rimligt svåra nattgamla spår. För att göra mina träningstips ”kompletta” dristar jag mig, trots relativt ringa erfarenhet av eftersök, till att skriva några rader om hur jag lägger upp träningen.

Lämplig ålder för träningen

Klokt är att vänta med spårträning tills lydnaden är någorlunda befäst. Sedan beror det på ditt mål med hunden. Är ditt primära mål att få fram en bra viltspårhund prioriterar du spårarbetet och börjar tidigt. Likaså kan du börja tidigt om du helt enkelt vill ha något kul och vettigt att stimulera din hund med under den tiden på året du inte kan släppa hunden lös. Själv väntar jag med träningen tills hunden gjort sin första jaktsäsong. Främst av den anledningen att träningen tar massor av tid. Skulle hunden jag jobbar med inte visa sig hålla måttet under fågeljakten ser jag inte någon anledning till att slösa bort en massa timmar på spårträning.

Spårlinor och ett spårhalsband. Det finns för och nackdelar med båda lintyperna. Prova dig fram.

Utrustning

För hunden gäller det samma som jag skrev om under avsnittet släpspår, alltså lina och spårhalsband. Snitselband behöver du i mängder, gärna ett par olika färger. Blod (oxblod) givetvis - detta brukar gå att beställa i charkdisken i många speceriaffärer. Nu har jordbruksverket kommit med nya bestämmelser som säger att den som ska använda blod ute i markerna ska vara registrerad som mottagare av ”animaliskt avfall”. Syftet är att förhindra spridning av sjukdomar från tamdjur - via blodet - till vilda djur. Alltså bäst att registrera sig om man vill vara laglydig – och det vill man väl.

Något att lägga ut blodet med behöver du också. En vanlig ketchupflaska av plast använder jag själv. Många använder så kallade ”spårläggarkäppar” som kan fyllas med blod och sedan ger en blodstämpel varje gång man trycker den mot marken. En vanlig käpp med en bit skumgummi i änden som man doppar i en behållare med blod då och då är ett billigare men lite krångligare alternativ. De två sistnämnda alternativen skulle vara det bästa och det som mest motsvarar verkligheten fick jag lära mig en gång. Kanske är det så, men jag har då inte märkt någon skillnad. En klöv att lägga i slutet av spåret gör ”utrustningen” komplett - en bakskank av rådjur eller hjort är perfekt. Vill du träna kondition kan du givetvis släpa omkring på en älgskank, gärna för mig, det går precis lika bra.

Ålder och längd på spåret

Har du gjort några släpspår så vet hunden vad det går ut på när den får halsbandet och linan på sig. Men till skillnad mot släpspår vill du nu att hunden skall jobba lugnt och metodiskt och liggtiderna på spåret blir betydligt längre. När det gäller hur länge de första spåren skall ligga är det bara att prova sig fram. Har hunden aldrig spårat tidigare så gör som vid de första släpspåren, låt hunden se förberedelserna och när du ger dig iväg in i skogen. Gå tillbaka och släpp på redan efter tio till femton minuter.

Är hunden van vid släpspår så kanske en halvtimma till en timma kan vara lagom att vänta. Utifrån vilket intresse hunden visar, och hur den jobbar på spåret, får du avgöra om och när du skall förlänga eller förkorta tiden.

I början av träningen ser jag ingen anledning att göra långa spår. Ett hundratal meter räcker gott. Det viktigaste är här, som vid all annan träning, att göra det positivt och roligt för hunden.

Snitsla spåret och släpa klöven

En god regel är att snitsla alla spår. Kanske glömde jag säga detta i avsnittet om släpspåren, men det bör du göra. Åtminstone under så lång tid som behövs för att hunden skall bli säker i spårarbetet och tills du

själv lärt dig läsa hunden. Hur den uppträder då den går förbi en vinkel eller vid ”avhopp” eller bloduppehåll. Det kan också vara bra att hänga en snitsel i avvikande färg vid vinklar eller andra svårigheter på spåret.

Många rekommenderar att man ska släpa skanken efter sig då man går spåret, ibland gör jag detta och ibland inte. Vid spårets början (skottplatsen) skall det vara rejält med blod. Under spårläggningen några droppar blod vid var och vartannat steg. Under de första spåren blodar du relativt frikostligt för att senare successivt minska blodmängden.

I reglerna för SVK:s fullbruksprov anges att man ska använda 1 dl blod till ett ca. 400 meter långt spår. Det vill säga ett ganska lätt spår.

Vid spårslutet lägger du skanken. Sedan den gången jag inte hittade klöven vid busken jag lagt den lärde jag mig dessutom att alltid binda fast klöven vid spårslutet. Om det nu var en kråka eller något fyrbent djur som tog min klöv som lördagsgodis vet jag inte, men borta var den. En sak höll jag på att glömma bort - precis som vid släpspåret är det medvind som gäller, åtmintone i slutet av spårtet. Hunden skall ju spåra fram till klöven, inte känna luftvittringen av den.

Stör inte hunden

Påsläppet går till så att du sätter hunden några meter från spåret, låter den sitta kvar och går fram själv för att göra en ”skottplatsundersökning.” Krafsa gärna lite i marken och skapa lite intresse hos hunden som sitter och tittar på. Därefter går du fram till hunden sätter på halsband och lina, leder fram den till spåret och låter den börja jobba. Fortsättningsvis ser du till att alltid ha samma rutiner vid början av ett spårarbete.

En sak att tänka på när det gäller allt spårarbete - lite intresse kan vara bra att skapa innan spårjobbet men en upphetsad och stressad hund gör inte ett bra arbete. Ser du att hunden är för ivrig gäller det att på något sätt få ned den i varv. Vänj den att ligga för sig själv en stund tills den slappnar av och undvik att stressa upp den med att visa förberedelserna. Med andra ord kan passivitetsträning behövas på vissa hundar.

Som alltid vid spårarbete gäller det att låta hunden göra sitt jobb och lita på hunden. Ett litet ”så va bra rätt så” när den tar an spåret räcker gott. Att hela tiden hålla på och berömma under spåret är direkt fel. Du har ingen aning om vad det är för vittring den har i näsan. Den kanske till synes går rätt efter snitslarna men kanske har en helt annan lukt i näsan just då.

Går den rakt fram i en vinkel *så håll inne med tillrättavisningar!* Låt den gå en stund och säkert ser du efter en liten stund att hunden ändrar beteende och blir osäker. Stanna till lite då och se om den inte börjar göra en ring för att hitta spåret igen. Går den helt fel, alldeles för långt, så ta med den tillbaka lugnt och vänligt. Släpp på den en liten bit ifrån, tvärs mot spåret. Har du snitslat tillräckligt tätt vet du exakt var du har spåret. Nu – när du ser att den får spåret i näsan igen kan det kanske vara rätt att ge lite uppmuntrande beröm.

Att hålla på och tillrättavisa hunden under spårarbetet kan ställa till det ordentligt. Använder du nejkommando i tid och otid då hunden går fel, eller lyfter näsan från spåret, och berömmer när den har nosen i backen, har du i och för sig alla möjligheter att få en hund som går snyggt och prydligt med näsan i marken. Men spåra kommer den inte att göra.

Vid spårslutet

Självklart har du sett till att hunden på ett eller annat sätt rett ut eventuella tappter och kommit till slutet av spåret. När hunden kommer fram och hittar sin klöv ska du släppa fram allt det beröm du hållit inne med under spårjobbet. Nu kan du inte berömma för mycket – på alla sätt och vis skall du låta hunden förstå att den har gjort en jätteprestation! Lek gärna med klöven och låt den hoppa efter och bita i den.

Ökade svårigheter

Vartefter som hunden blir säkrare och säkrare i sitt spårarbete ökar du liggtid och övriga svårigheter på spåret. Minska blodmängden, gör några bloduppehåll, bukter och slingor, träsk och bäckövergångar. Lägg gärna också spåret i sådan mark där du kan räkna med att få några färska viltspår att korsa ditt blodspår. Att lägga spåret i närheten av fasanvoljärerna, och där jag vet att det finns färska fasanlöpor, är en variant som visar om hunden kan hålla kvar sitt spår trots störningar av annan intressant vittring.
Vädret varierar sig som bekant själv. Men det gäller att gå ut och träna i allt från högsommarvärme till regn och rusk om resultatet skall bli bra.

Verkligheten

Hur mycket du än tränar konstlade spår är det givetvis verkligheten som gäller. För varje praktiskt eftersök på du gör med din hund kommer både du och hunden att utvecklas. Se ovanstående rader bara som en liten introduktion till det här med viltspår.

Spårhalsband och ett bringsel av dansk modell

Bringselrapportering

En variant som kanske kan rädda ett och annat eftersök är att lära hunden bringselrapportering. Med ett bringsel (en läderstropp) hängande i halsbandet släpper du hunden lös på spåret. När den hittat djuret dött, eller avlivat det, tar den bringslet i munnen och återvänder till dig och talar på så sätt om att djuret ligger. Nu kopplar du och låter hunden på kommando visa gå före och visa var djuret finns. De hundförare som jobbar mycket med detta har vittnat om många eftersök som misslyckats vid spårning i lina men som rett upp sig när bringslet kommit till användning.

En annan variant med samma syfte är att lära upp hunden till ”totverbeller” alltså att skälla vid dött vilt. Detta kommer jag inte att gå in på här, än så länge har jag enbart tränat mina hundar med bringsel.

Träningen går fort

Efter att ha tränat fyra av mina egna hundar och ”hjälpt igång” några träningshundar, vet jag att mer än ett par tre veckor bör det inte ta innan hunden kan momentet. Träningen är dessutom ganska kul, både för dig och för hunden, så varför inte prova. Inte heller att förglömma är att imponeringsfaktorn på kompisarna i jaktlaget är skyhög.

Allt du behöver är en liten läderstropp att fästa i halsbandet och ett eller ett par torkade och hoprullade viltskinn som får simulera det döda djuret. Förutsättningen är också att din hund kan apportera och att lydnaden är acceptabel.

Så här kan du börja jobba

Se först till att hunden får bekanta sig med skinnet (djurattrappen). Den bör veta att skinnet i och för sig är trevligt men inte någon apport att bita och slita i. Sätt hunden, låt den sitta kvar och släpa iväg skinnet ett tiotal meter och surra fast det vid ett träd. Detta för att förhindra apportering av skinnet. Gå tillbaka till hunden och stående bredvid hunden kastar du bringslet intill skinnet och kommenderar ”bringsel”. Är den van vid apportering så kommer den glatt att hämta bringslet. Om den tittar frågande på dig ja då får du väl lägga till ett apportkommando. Fortsätt så här ett tag och variera platsen där bringslet hamnar – bakom, vid sidan av och framför skinnet.

Lägg ut bringslet och öka avståndet

Du behåller till att börja med kort avstånd till skinnen men i stället för att kasta går du fram och lägger bringslet vid skinnet. Variera platsen där du lägger bringslet. Lägg det gärna lite dolt under skinnet ibland. När allt går bra och hunden hämtar på kommando ”bringsel” ökar du avståndet till kanske ett trettiotal meter. Gå inte vidare till nästa steg förrän allt fungerar till 100 % och hunden verkligen visar intresse av att hitta bringslet även när det är lite dolt.

Sätt bringslet på halsbandet.

Använd en liten snörstump att fäst bringslet vid halsbandet med till att börja med. Anpassa längden på snöret så att det inte blir alltför svårt för hunden att få tag på bringslet de första gångerna.

Nu gör du om hela proceduren – sätter hunden, släpar iväg skinnet, går tillbaka till hunden och sätter ”omärkligt” fast bringslet vid halsbandet. Skickar hunden på kommando bringsel – se och häpna den kommer att springa fram till skinnet börja leta efter bringslet, hitta bringslet som den sedan stolt återvänder med till dig. Massor av beröm – men det har du givetvis slösat med varje gång hunden återvänt med sitt bringsel. Beröm ger du också varje gång den greppar bringslet vid skinnet.

Även den här övningen håller du givetvis på med tills allt fungerar perfekt. Korta successivt ner längden på snöret som bringslet hänger i tills du kan kroka det korrekt i halsbandet. Öka avståndet till ett femtiotal meter men fortfarande ska du se hela sträckan hunden jobbar på.

Förr eller senare kommer hunden att upptäcka att bringslet hänger i halsbandet och försöka ta den innan den kommer fram till skinnet – då gäller det att du är observant och kommer med ett litet lagom nej-

kommando går fram till hunden, skickar den på nytt mot skinnet och så klart massor av beröm när den greppar bringslet när den kommit fram till skinnet.

Visa

Nu börjar det nästan bli klart. Men nu blir också träningen lite jobbigare. Det är dags att börja föra in blodspår i träningen och att öka på spårlängden. Lägg ett blodspår några hundra meter på vanligt sätt. Men bind fast skinnet i stället för skanken i slutet av spåret. Lägg spårslutet så du kan ha uppsikt över det men samtidigt vara dold för hunden.

Spåra på vanligt sätt fram till mellan femtio och sjuttiofem meter från skinnet, koppla loss hunden från linan, sätt på bringslet och skicka hunden. Har du inte slarvat under den tidigare träningen kommer allt att fungera perfekt – hunden kommer med sitt bringsel i munnen.

Ta bringslet, ge beröm, koppla hunden och kommenderar visa. Kommandot är nytt för hunden och du behöver förmodligen ta ett par steg i spårriktningen och ge lite uppmuntrande ord för att den ska förstå vad du vill. Följ med hunden till skinnet och när den är framme är det givetvis världens duktigaste hund du har i kopplet!

En del tränare tar aldrig bringslet från hunden förrän den har gått tillbaka och visat var djuret är – förmodligen är detta är ett riktigare och bättre sätt att jobba. I Danmark, där bringselanvändningen är betydligt större än i Sverige är det detta som gäller. Ett måste också på fullbruksproven i Danmark. Prova gärna, men som jag beskrivit träningen har det fungerat bra för mig och mina hundar. Vikten av variation ökade svårigheter och avstånd behöver jag väl inte skriva mer om...

Och det jobbigaste

Skall du var säker på bringselrapporteringen fungerar i skarpa lägen måste du givetvis ha riktigt vilt i slutet av spåret. Har du som jag en bra kompis med en stor gård som ligger intill en större väg kan du förmodligen få tillgång till ett och annat trafikskadat vilt att använda vid träningen. Nåväl, att släpa ut rådjur eller hjort till spårsluten är inte det lättaste men som sagt vem har sagt att allt ska vara lätt. Och under jakten kommer du säkert att få bra tillfällen till träning i skarpa lägen.

Hur som helst rekommenderar jag att du har uppsikt över vad som händer de första gångerna med riktigt vilt. Första gången min hund Aron släpptes med bringsel på en skadad bock glömde han allt vad bringsel hette. En råbock, som visade sig ligga i ett stort krondike, såg han helt enkelt som en lagom apport. Han tog helt enkelt tag i bocken och började släpa den hemåt.

Finna djuret - ta bringslet

Rapportera till husse

SJCh SUCh Landinarnas Kassandra

Från valp till vuxen

I mars månad 1998, när vår tik Kassandra "Ila" var dräktig, började jag att göra de dagboksanteckningar du hittar här. Tanken var att dokumentera uppväxten och träningen av en valp fram till den första jakten.

Nu några år senare har jag facit i hand. Dels om hur det gick för den valp vi behöll och dels hur det gick för några av de andra valparna i kullen.

Två veckor kvar

Kassandra har ökat midjemåttet rejält, vi har i stort sett inte gjort några förändringar i hennes utfodring. Hon kan inte äta riktigt lika mycket som vanligt så vi håller koll på hullet och stöttar med ett litet extra mål mitt på dagen. När det gäller motion så reglerar hon det själv. Hon får följa med på kvällsrundorna som vanligt, men hon föredrar nu en stilla strövtur på fälten i stället för att hänga med de andra hundarna.

980324- Nu har det hänt

På dag 58 efter parningen var aptiten lika med noll, och mot kvällen var Kassandra märkbart orolig. Tempen började gå ner sent på kvällen och vi väntade oss en valpning under natten. Mycket riktigt - efter att ha varit vaken större delen av natten somnade husse en stund vid tretiden - och vaknade med en flämtande Kassandra bredvid sig, i hustruns säng, + två valpar. Den nya fina valplådan stod tom och övergiven på golvet bredvid sängen. Som tur var kom hustrun hem, efter sitt nattjobb, och bistod med tillsynen under dagen.

I skrivande stund ligger det fjorton (14!!) fina valpar och turas om att äta sina första mål. Fördelningen var sju tikar och sju hanar. Vikterna vid födsel låg på 400 gram, med några grams variation upp och ned. Kullen var stor, lite för stor - och den första veckan får visa om alla valparna har den livskraft som behövs för att klara kampen om maten.

980327 - tre dygn gamla

Än så länge ser det bra ut, samtliga valpar ökar normalt i vikt och Kassandra sköter om dem mönstergillt. Vi hoppas att mjölken kommer att räcka till och ser till att hon får så bra mat som möjligt. Lite tillskott av oxfärs ger vi för att få extra fart på mjölktillströmningen. Valparna delar upp sig i matlag och byts om mellan att äta och sova.

980405 - Tolv dagar

Ögonen har öppnats på valparna, men det tar ytterligare någon vecka innan de börjar reagera på syn och hörselintryck. Kassandra sköter dem perfekt, hon äter ungefär tre gånger så mycket som normalt. Det ser ut som mjölken räcker åt samtliga. Vikterna ökar fint, och alla valparna visar än så länge samma "kämpaglöd" i konkurrensen om spenarna.

Dags att börja äta själva

Tre veckor har gått, samtliga fjorton utvecklas fint. Kassandra sköter om mat och renhållning som en riktig mönstermamma. Hon verkar inte heller vara i sämre kondition nu än efter den förra normalstora valpkullen. Den första avmaskningen är gjord, klorna klippta, och vi har börjat servera lite valpvälling i skål. Efter att först ha använt vällingskålarna som badkar börjar valparna nu inse att "badvattnet" går att slicka i sig. Valparna har börjat busa lite med varandra och det börjar bli riktigt kul att studera de olika individerna. Visst finns det ämne till några jaktchampions i kullen (?) Kanske är det Boomer som blir riksprovsvinnare om ett par år. Boomer är den hane som totalt hänsynslöst och i alla lägen, alltid ser till att få tag på en spene. Detta oavsett om han är sist i kön från början eller ej. Men det vill också till en husse som kan hålla en sådan hund i svansen! Nåväl utvecklingen brukar vara ojämn - och nästa vecka kan det vara en annan valp som tar täten. Några blivande hussar och mattar har redan varit på besök och börjat se sig om efter favoritvalpen.

Med facit i hand...
Boomer blev inte någon "hårding" utan i stället en mjuk och försynt hund. Han har inte startats på prov men var ,tillsammans med sin ägare, med mig på fjälljakten hösten 2001. Bra fart och ett rejält fjällsök.

940421, fyra veckor

Nu har vi börjat ge ett mål om dagen med vanligt hundfoder, och tre vällingmål per dag. Vi ser också till att minska ned fodermängden till Kassandra och försöker hålla henne i lagom hull. Fortfarande ser hon till att lägga sig, bland de allt vildare valparna, och låta dem få lite äkta vara några gånger om dagen. Valparna har också fått sin första chans att komma ut på gräsmattan. Intressant att studera vilka som var snabbast ut och utforska omgivningen. Valparna ska hämtas 19 -21 maj.

80 liter välling

Om ett par dagar är de sex veckor och det har faktiskt gått åt ca 80 liter välling, 15 Kg valpfoder samt ett och annat kilo köttfärs. Våra höns har dessutom varit vänliga nog att förse valparna med en del ägg. Valparna är nu ute betydligt längre stunder, de bor självklart inne hos oss i huset men dörren ut står öppen så fort vädret tillåter. Utflykterna i trädgården blir längre och längre. En av tikarna, Bodil, tar täten då det gäller att upptäcka vad som är nytt. För övrigt skiljer sig valparna åt förvånansvärt lite i sitt sätt att vara. Även storleken är otroligt nog mycket jämn. Nog hade jag väntat mig att några skulle komma lite på efterkälken i den stundtals tuffa konkurrensen. Visst har vi ett par valpar som visar en liten mjukare framtoning än övriga syskon. Och visst finns det just nu en och annan som ser ut att kunna behöva en stabil husse/matte för att jaga rätt vilt och på rätt marker - Men som jag sagt tidigare mycket händer de närmaste veckorna.

Nejkommando på hundars vis..

Det vill säga ett morrande - fick ett par av valparna lära sig betydelsen av i dag. Aron (vår då tvåårige hane) hade hittat en matskål med lite rester i. Självklart kom ett par valpar fram och skulle smaka. Arons mullrande (stopp där!) var det ingen som brydde sig om. Exakt som jag försöker lära ut på kurserna gav han en väl anpassad korrigering direkt då inte kommandot blev respekterat. Valparna pep till och blev ganska så spaka - men någon minut senare var det fullt bus igen. Men jag tror jag kan garantera att de två valparna på en enda gång lärde sig vad hundarnas nejkommando betyder.

Exakt på samma sätt lär jag mina hundar vad mitt nej

Valpar födda i Danmark efter SJCH SUCH Landinarnas Albin och DKJCH Liva.

betyder - men det ska erkännas, att jag väntar nog några veckor till, och kanske är jag något mer försynt än vad Aron var. Nu hör det också till saken att Aron förmodligen aldrig läst vad en del herrar och damer hundpsykologer skriver, det är självklart helt förbjudet med en dylik korrigering och aldrig kan hundarna lära sig något heller av detta - men Aron kan ju inte läsa.

Sju veckor och kamplekarna har börjat

Denna vecka har kamplekarna kommit igång på allvar och Kassandra får ibland ta i med hårdhandskarna för att få lite ordning på de vildaste valparna. Hon tar dem över huvudet eller nacken, ganska så hårt ibland, och när de lugnat ned sig så blir det en slick på magen som belöning. En lång trasa med knutar på är en populär leksak. En ganska så häftig syn att se hela gänget kämpa med denna. En av valparna, Boss, vill ha matskålen för sig själv när han äter - med hotfulla morrningar och vilda utfall mot sina bröder och systrar lyckas han för det mesta få som han vill.

Med facit i hand...
Boss blev jaktprovschampion 2002, den första i B-kullen. Är det kanske den ilsknaste valpen i kullen man skall välja?

Socialiseringsperioden - en viktig tid!

fjärde till tolfte veckan brukar räknas som en socialiseringsperiod. Det är nu valparna ska utveckla sin kontakt mellan både hundar och människor. Redan här hos oss ser vi till att valparna får mycket med sig i bagaget av både kontakt med människor och olika hundar. En hel del miljöträning blir det också när de kan springa fritt omkring på gården som de gör.

Tänk på att när du som valpköpare hämtar hunden återstår det en hel del av den här viktiga perioden! Det är nu som valpen ska präglas på dig, få förtroende för dig och så småningom se dig som sin flockledare. Det är en tuff period i valpens liv då den skiljs från flocken och hamnar i en helt främmande miljö. Försvåra det inte genom att låta valpen gå som en vandringspokal mellan en massa olika folk som ska lyfta upp den och gulla med den! Detta skapar bara förvirring hos valpen och tillför definitivt ingenting nyttigt.

Åtminstone den första tiden, en eller ett par veckor, bör du själv vara den som till allra största delen handskas med valpen.

980521, åtta veckor

Valparna lämnar oss. Under några hektiska dagar har de flesta valparna nu hämtats av sina nya hussar och mattar. Några få är kvar, men inom en vecka har samtliga, utom Basilika, vår egen valp, åkt iväg till nya hem. Vi och valparna ser ut att ha haft riktig tur. Våra valpköpare har varit trivsamma bekantskaper, och många av dem har ett gediget hundkunnande.

Dålig aptit

Att valpen inte vill äta är inte så ovanligt i början, och ett par av valpköparna har rapporterat om detta. Miljöombyte och avsaknad av, eller betydligt minskad, konkurrens vid matbordet är troliga orsaker. Har man fler hundar hemma är det bästa om valpen får äta i sin skål intill de andra hundarna. Om valpen inte äter ganska omgående får man förhärda sig och plocka bort maten efter en stund. Att den hoppar över några mål är inte hela värden. Börjar man fresta den med lite extra godbitar har man snart en unghund som kräver vit duk och ett gott vin till middagen.

Första inkallningsträningen

Nu försöker vi mest få lugn och ro för vår valp. Låter den ensam, och i sin egen takt få följa med ut och utforska närmiljön. Det blir inte mer än ett par hundra meter från huset, än så länge. Tids nog hinner vi med mer miljöträning. Då och då när vi är helt säkra (eller åtminstone nästan säkra) på att hon kommer kallar vi på henne med ett Basilika - hit, samtidigt som vi ger det vanliga tecknet för inkallning (med armarna ut från kroppen). När hon kommer fram passar vi på att börja vänja in stannakommandot. I de fall vi vill locka på valpen när hon håller på med något intressant och vi är osäkra på om hon kommer så lockar vi med enbart namnet och säger allt utom hit till henne. Vi kräver heller inte att hon ska komma ända fram till oss, vill hon inte hänga med så går vi bara därifrån - förr eller senare så kommer hon efter.

För dem som har fler hundar hemma kan det vara värt att tänka på att inte hålla på att vissla och kommendera dessa ohejdat när valpen är med - små grytor har ju som bekant också öron. Det är risk att om valpen hör kommando i örat hela tiden så kommer detta att för valpen bli helt meningslösa omgivningsljud.

980602 Tio veckor - ovillkorlig inkallning

Det kanske låter tidigt att börja vid tio veckors ålder - men det har gått utmärkt med våra andra hundar, och det är detta vi tänker börja tillämpa från och med nu. Samtidigt börjar vi med inlärningen av nejkommandot, det vill säga ett förbudskommando. Självklart anpassar vi de korrigeringar som behövs till vad vi anser är lagom för Basilika

Tiken gör sitt till för en bra uppfostran

Träningen av ovillkorlig inkallning är alltid lite svår i början. På en liten valp är det extra viktigt att du gör allt rätt! Under avsnittet inkallning beskriver jag hur vi jobbar, men en varning kan vara på sin plats. Är du det minsta osäker på exakt hur du ska gå tillväga, eller om något ser ut att gå snett, så lägg ned träningen och se till att få hjälp. Under alla förhållanden så se till att du inte förstör inkallningsmomentet genom att hålla på och upprepa inkallningskommandot! Hela tiden som vi jobbar med valpen är det okopplad hund som gäller. Detta gäller inte bara vid inkallningen utan vid all kommande träning.

Stannakommandot

Vi fortsätter givetvis att träna stannakommandot, fortfarande då valpen är alldeles intill oss (inom tvåmetersgränsen). Nu är det inte bara vid inkallningen, utan då och då när valpen är i närheten av oss. Vi använder dessutom detta kommando då vi går ut genom ytterdörren, eller in i ett annat rum, och vi inte vill att valpen ska följa med. Att stannakommandot är viktigt förtjänas att upprepas! Visst finns det många

som fnyser åt att vi börjar redan nu, men som jag brukar säga - vi slipper förhoppningsvis utgiften för ett elhalsband nästa säsong. Elhalsband är förbjudna sedan april 2003.

Apportering

Det är Christine som har börjat träna valpen lite smått med spontanapportering. Helt meningslöst säger säkert ”de gamla och visa” nåväl låt dem säga detta - vi tränar på. Ett stort antal kurser har visat att det är helt rätt för novisen att börja med spontanapportering tidigt. En gammal räv får förmodligen lika bra resultat senare, genom att gå direkt på tvångsapportering.

Här är det självklart enbart lek och inga som helst krav som gäller. Inte heller använder vi apportkommandot! Så länge som valpen glatt springer och hämtar, och kommer tillbaka, håller vi på. Om valpen springer och hämtar men sedan ger sig iväg för att äta upp apporten lägger vi ned träningen tills in-kallningen blir säkrare. Samma sak om den inte vill hämta, då väntar vi några veckor till. Som apportföremål använder vi en liten trasa med knut på - samma föremål varje gång. Detta föremål används enbart vid apporträning, inte som leksak. Vingar och dylikt ser jag som meningslöst att använda nu, och vilt brukar jag inte börja med innan apporteringen sitter någorlunda säkert.

980616 tre månader

Nu börjar vi så smått öka svårigheterna under inkallning. Ett exempel kan vara att kalla in då valpen är i full upptagen av lek med någon annan hund. Då vi ökar störningen i momentet minskar vi givetvis avståndet till valpen så vi snabbt kan ingripa om kommandot inte fungerar. Det är viktigt att hela tiden ”läsa hunden”, och läsa rätt. Kommando - korrigering och beröm ska komma i exakt rätt ögonblick - inte för tidigt och inte för sent! Vi har också börjar träna sitt och ”sitt stanna kvar” så smått. Ja träna och träna - vi vänjer valpen vid vad kommandot betyder och håller oss max en meter eller två ifrån valpen. Om valpen lägger sig bryr vi oss inte om, huvudsaken är att den stannar kvar. Här är ett typiskt moment som många slarvar med, och försöker öka avståndet för snabbt. Helt meningslöst! Korta avstånd är det som gäller under lång tid framöver. Svårigheterna och tiden ökas successivt. Först när allt fungerar till hundra procent, och valpen hunnit få ett par månader till på sig, är det dags att öka avståndet.

Frihetskommando

När vi kallat på valpen, kommenderat stanna eller då den suttit kvar på kommando etc. måste vi ju ha ett kommando som talar om för valpen att momentet är slut och den får göra vad den vill. Här använder vi ett glatt och eggande ”JA”, och som gammal brukshundsgubbe blir det kanske ett ”hopp och lek” också. Det där jakommandot använder vi också i alla lägen då vi vill ha lite fart på valpen. Exempelvis då den får sticka iväg på apporteringen. Förhoppningen är att när vi äntligen kommer till den första fågelsituationen ska jakommandot fungera som utlösaren till den där blixtrande, avancen som man läser om i Svensk vorsteh.

Gå och göm dig.

Basilika verkar växa upp till en lite väl självständig dam. Vi försöker förbättra kontakten, och få henne att bli lite mer observant på var vi håller till genom att kila in i skogen och gömma oss då hon drar iväg för långt. Det gäller dock att hålla ögonen på valpen, blir den alltför orolig (panikspringer) och inte hittar dig med en gång är det bäst att göra ett visslande.

980705, tre och en halv månad och första valpträffen

Nio valpar med vidhängande hussar och mattar ställde upp. Att så många hade möjlighet att komma, mitt i semestertiden, tycker jag var ett fantastiskt bra resultat. Min avsikt med träffen var förutom att få se hur valparna hade utvecklats så här långt, att försöka förmedla lite av mitt sätt att träna valpar och kanske på det sättet förebygga problem längre fram. Självklart blev det inte bara träning, valparna fick busa en del också -och det gjorde de med besked. Nio femton veckors valpar i full fart (i fullt slagsmål höll jag på att skriva) är en härlig syn!

Kravnivå vid tre och en halv månad?

Hitintills har jag undvikit att skriva så mycket om hur långt vi nått i träningen och vilka krav vi ställer på Basilika. Det få aldrig bli en tävling om vem som hinner längst på kortast tid med en valp! Utvecklingen av individen måste få styra hur fort vi kan gå fram

och vilka krav vi kan ställa! *Det är inte robotar vi vill ha utan självständiga glada och framåt valpar*. Men några mål måste vi ställa upp, och i följande stycke vill jag ändå försöka redovisa hur långt vi kommit i träningen.

Inkallningen är klar

Här har vi nu helt klart krav på ovillkorlighet. Hon ska omedelbart, och i alla lägen, komma på kommando hit. Vi vill dessutom att hon sätter sig framför oss när hon kommer fram. Inkallningen ska fungera även under lek med andra hundar eller under kattjakt och liknande trivsamma aktiviteter. Detta fungerar nu, även om vi någon gång får ge ett nejkommando för att bryta vad hon håller på med, innan hon kommer.

Det visade sig också att många av Basilikas syskon på valpträffen fungerade bra i detta moment och kom snabbt på inkallning. En och annan förare hade kanske varit lite väl snäll och valparna fortsatte glatt vad de höll på med trots hitkommando. Vid det efterföljande nejkommandot tyckte jag nog att svansviftningen ibland snarare ökade än minskade. Här krävs nog en skärpning om inte problemen ska bli alltför stora längre fram. Att döma av valparnas uppträdande nu så är det inga veklingar i kullen.

Valp efter Albin och DKCH Nyramskov's A. Hella

Självklart försöker vi att hålla ett relativt kort avstånd till Basilika (inom ca 30 m) om vi ska göra inkallning under så svåra störningar som exempelvis ett gäng valpar som leker för fullt. Vi måste kunna ingripa snabbt om hon skulle ha stängt öronen.

Det här med att hunden är blockerad, eller ”har så myckt jakt i sig” som många ”experter” säger om sina hundar är bara ett annat sätt att säga att de har en olydig hund!

Inkallningsmomentet är alltså i princip färdigtränat. Fortsättningsvis är det bara fråga om att tillämpa momentet och att som alltid snabbt korrigera eventuell olydnad. Att själva träningen är slut är inte det samma som att berömmet när allt går perfekt är slut. Beröm är vi så klart frikostiga med hela tiden.

Stanna

Här har vi också krav på ovillkorlighet. Basilika stannar och sätter sig på kommando inom ett avstånd på ca trettio meter. Även detta gör hon under relativt kraftiga störningar. Momentet är viktigt och träningen fortsätter. Vi använder kommandot i skiftande situationer, flera gånger per dag. Vi går för det mesta fram till henne och löser upp kommandot med ett glatt ja som gör att hon sätter av i full fart igen (träning inför kommande avance).

Tyvärr var det få av valpköparna som hade tränat på detta moment, men de som börjat hade lyckats ganska bra. Förhoppningsvis lyckades jag övertyga fler att börja träna ”stanna” och vi får se vad som hänt till nästa träff i augusti. Fram på senhösten då vi kommer till de första fågeltagningarna, och de första hararna, är jag helt övertygat att många kommer att ångra sig om de väntar för länge med denna träning. Helt klart är det jobbigare att försöka tala om för en jaktsugen unghund vad jag menar med mitt stannakommando än att lära in momentet på valpen under lugna förhållande.

Apportering på land

Fortfarande bara lek och spontanapportering och inga som helst krav. Basilika hämtar en liten dummy eller apportbock inom kastavstånd, kommer för det mesta glatt och villigt med ett stundtals hyfsat grepp. Kastar vi i dold terräng, exempelvis högt gräs, letar hon oftast rätt på dummyn. Vi är lite försiktiga med övningarna och det blir oftast bra ett eller två kast då hon är på rätt ”jobbhumör”.

Och i vatten....

Vatten ja - här ligger vi efter med Basilika. Än så länge nöjer hon sig med att på sin höjd bada magen. Några av de andra valparna uppförde sig redan som riktiga bävrar. Om jag inte mins fel så var det tre av dem som glatt och villigt simmade ut och hämtade en kastad vinge! Det är nog ingen risk att utlova en god middag till de valpköpare som inte klarar unghundsvattnet nästa säsong.

Ligg

Vi ställer självklart inga som helst krav i liggmomentet! Vi nöjer oss med att Basilika vet vad ligg betyder och lägger sig ned med hjälp av en godbit och ett kommando. Här blir det inga krav än på några månader.

980806, fyra och en halv månad

Semester - Är vad de senaste veckorna har varit, både för Basilika och oss. Sommarveckorna har vi ägnat till större delen åt att låta Basilika ”bara vara hund” och följa med på promenader i skog och på fält. Under dessa turer låter vi henne för det mesta sköta sig själv och upptäcka vad som finns i markerna. Undan för undan söker hon ut längre och längre från oss och i de fall hon försvinner utom synhåll så stannar vi och väntar tills hon kommer fram och söker kontakt igen.

Några stunder vi sjökanten och lite lek har fått även Basilika att upptäcka att vatten kan vara riktigt kul. Att simma ut ett tiotal meter och hämta in en dummy är nu inga större problem.

Följa vid sidan

Då strövturerna blir längre och längre har det nu varit praktiskt att lära henne följa med vid vår vänstra sida och att inte springa fram till eventuella människor och hundar vi möter. Som jag nämnt tidigare använder vi sällan koppel till våra hundar, och definitivt aldrig under träning av en valp eller unghund.

Inlärningen går relativt snabbt och brukar inte bjuda på några svårigheter. Som vid all annan träning gäller det dock att nejkommandot fungerar och att kommando, korrigering och beröm ges i exakt rätt tid. Vi börjar med valpen sittande intill vänster ben och lockar med henne, med ett ”håll dig här-fot”, samtidigt som vi med handen förstärker signalen genom att klappa lite på vänster lår - promenerar iväg och berömmer så länge hon följer med. Så fort hon vill kila iväg åt något håll kommer nejkommandot och då hon stannar upp - fot, kombinerat med en klapp på benet - och självklart massor med beröm med den glada rösten så fort hon kommer på plats igen. Till att börja med blir det några tiotal meter som vi tränar, men ganska snart ökar vi till längre sträckor Godiset under träningen har vi i stort sett lagt bort nu, det räcker väl med beröm. En eller ett par veckors träning bör räcka för att få momentet att fungera acceptabelt.

Visselsignaler

Normalt brukar vi vänta lite längre (kanske en eller ett par månader till) innan vi börjar använda pipan. Men då vi ofta har med oss alla hundarna samtidigt, och använder visselsignaler till de vuxna, har vi börjat att träna även Basilika med pipan. Inte heller denna träning brukar vara några problem, inlärningen går ofta förbluffande snabbt. Vi använder en tvåtonig pipa och signalerna vi börjat med är inkallning - två, eller flera korta signaler med den ljusa tonen och stanna - en signal med drillpipan. I samband med signalen ger vi tecken för respektive moment och omedelbart efter signalen kommer det vanliga kommandot med rösten.

Första fågelkontakten

Nu har det hänt, ett gäng rapphöns håller till runt voljärerna och Basilika fick korn på dem för ett par dagar sedan. Hon stod för fågelvittringen några sekunder och började sedan följa löpan efter hönsen som sprungit undan. Efter en avance (självklart helt utan ingripande från min sida) på tjugotalet meter, och ett par korta stånd på vägen reste hon några höns och sprang glatt efter. Ett tiotal meter fick hon springa innan jag stoppade henne med ett stannakommando.

Om det skulle ha visat sig att stannakommandot inte skulle fungera - eller fungerar dåligt, vid något tillfälle längre fram då jaktlusten ökat, är det dags att gå tillbaka några steg i träningen. Vi undviker då fågelkontakt och ökar träningen av stannakommandot i andra situationer. Som jag ser det är det fel att träna momentet, och definitivt inte med hårda tag, vid fågelkontakterna. Det är lite tidigt att låta henne hålla på med fåglarna ännu så det får nog dröja någon månad eller två innan vi låter det ske lite mera seriöst.

Valpträff nr. två

Ett gäng valpar med vidhängande hussar och mattar samlades här på Hagen helgen 8-9 augusti. Det är bara att än en gång konstatera att vi fått tag på enormt duktiga och trivsamma valpköpare. Än så länge verkar det också som om det gamla talesättet stämmer - att man får den hund man förtjänar.

Vi tränade lydnad och körde igenom samtliga de moment jag tidigare skrivit om i träningstipsen, men med väsentligt ökad svårighetsgrad. Att nu kalla in sin valp då den var i full gång med att busa med den övriga

valpflocken bjöd inte på några större svårigheter för flertalet förare.
Till min stora glädje så hade nu samtliga anammat och tränat stannakommandot. Flera av förarna kunde nu stoppa sina hundar, på relativt långt håll, då de i full fart jagade efter en kastad boll!

Med facit i hand....
Så här långt fungerade stannakommandot hyfsat. Det visade sig dock längre fram när jakten och jaktproven började att många likväl fick problem med eftergångar och knallapporter. Orsaken till detta tror jag var att förarna tog lite för lätt på den riktigt tidiga träningen. Förarna tog dessutom lite för lätt på ovillkorlighet och konsekvens och var kanske lite för snälla i sina korrigeringar. Att de första fågelsituationerna sker relativt tidigt och på rimliga avstånd är väsentligt för ett lyckat resultat. Mer om detta hittar du i avsnittet "stanna är ett suveränt kommando"

Kontakt

Samtliga förare hade en imponerande kontakt med sina hundar, och just kontakten med hunden är en av grundstenarna för att all annan träning ska fungera. Det var också en riktig kontakt, det vill säga en kontakt som inte grundade sig på att valparna såg sina hussar och mattar som foderautomater. Det senare blir lätt fallet om man ständigt och jämt mutar valpen med godbitar för att den ska göra som man vill.

Några valpar hittade rapphöns

Med förmaningar om att bara ge ett enda stannakommando, och då först efter att valpen förföljt några meter, och gärna med beröm under förföljandet, provade vi att låta valparna försöka hitta några fåglar. Det var fåglar som varit ute en tid, och inte helt lätta att komma nära . Självklart använde vi ingen lina på valparna. Fyra av valparna kom för fågel, stod en stund och reste sedan. Tre av förarna hade inga som helst problem med att stoppa sina valpar med stannakommandot. Den förare som inte lyckades stoppa valpen har någon tids träning kvar och sedan ska det inte bli några problem att få stopp även på de valparna.

Alla valpar hade inte turen att hitta höns som "höll" för hunden. En del av mina rapphöns springer till skogs som fasaner och även de vuxna hundarna har ibland stora problem. Visst kunde vi ha satt ut höns i små träningsburar, men för mig känns det bättre att börja. direkt på riktigt

Kvinnor kan

Uttrycket kvinnor kan verkar stämma -av de förare som var med på valpträffen var fyra kvinnor, och det är bara att konstatera att tjejerna hade lite bättre kontakt och lite bättre ordning på sina hundar. Hmm… vart är samhället på väg egentligen. Men skämt åsido så har det har visat sig på många andra kurser att inte minst valpträning är tjejer bättre på. Tjejer brukar ha ett bättre kroppsspråk, visa känslor och variera tonfallet snabbare och på ett bättre sätt än "gubbarna".

Hur fortsätter vi

Nu låter vi helt enkelt Basilika vara ute med oss så mycket som möjligt och tillämpar det hon lärt sig i lydnad när det behövs. Fågelträning väntar vi som sagt med ett tag ännu. Däremot får hon följa med till voljärerna dagligen, och där får hon ligga (lös så klart) tillsammans med de övriga hundarna ett tiotal meter ifrån under tiden vi sköter utfodringen. Allt flygande och flaxande i burarna bryr hon sig inte så mycket om längre.

Apportering

Apporteringen har vi lagt ned med Basilika. Hon började slarva och ville lägga ifrån sig apporten då hon kom in och alltså var det dags att hålla upp ett tag. Vi har nu lagt en bra grund och kommer att börja med lydnadsapportering om några månader.

Lydnadsapportering

Visst skulle det gå precis lika bra att vänta några månader till innan vi börjar lite mer seriöst med apporteringen - men vi tycker helt enkelt det är kul att komma igång. Självklart måste var och en bedöma mognaden, och grundlydnaden, på sin egen hund för att avgöra om det går att starta upp träningen så här tidigt eller om det är bäst att vänta Vi jobbar med apporteringen på de sätt som jag skriver om i apporteringsavsnittet - det vill säga vi delar upp momentet i flera steg och börjar med att träna hålla och bäramomentet. Målsättningen är att apporteringen ska fungera "hyfsat" tills vår nästa valpträff som preliminärt är bestämd till helgen 21-22 november.

Fågelträning

Nåväl, äntligen har det roliga börjat på allvar. Nåja, allvar och allvar, så värst mycket bevänt med sök och reviering lär det inte bli och det har vi heller inga förväntningar på. Kanske det vanligaste felet, efter vad jag sett under jakt och jaktprov, är att hundarna inte respekterar fågel vid uppflog. Det är främst detta vi riktar in träningen på.

Mina funderingar om detta är då, att det för mig, och många med mig, borde vara lättast att tidigt komma tillrätta med detta. Dels genom att först, som vi gjort

fram till nu, ordentligt befästa ett stannakommando. Dels *genom att börja tillämpa kommandot i fågelsituationer innan jaktlusten riktigt kommit igång på allvar.*

Sedan någon vecka tillbaka försöker vi låta Basilika få några fågelsituationer, åtminstone varannan dag. Det blir både rapphöns och fasan (vi har inte marker så vi kan välja). En del förespråkar träning för unghunden på enbart rapphöns medan andra förespråkar fasan. Själv tror jag inte det spelar så stor roll just nu, åtminstone inte för vårt mål att få hunden lugn i uppflog.

Vi gör inte mycket mer än att släppa henne i motvind, och låta henne jobba på som hon vill. Alltför stort intresse för att rota i åkersorkarnas hål kan rendera i en liten tillsägelse och ett ”sök ut”. Inga som helst försök till dirigering etc.

En sak glömde jag, hon får ett ”arbetshalsband” på sig innan ”släppet”. Tanken med detta är, förutom att hon syns bättre, att hon snabbare ska lära sig skillnaden mellan jobb (leta fågel och söka ut) och rastning - då meningen är att hon ska hålla sig i närheten och inte dra efter vilt. Detta har fungerat bra med våra andra hundar. Nåväl, då hon står för fågel låter vi henne stå en stund (en ganska kort stund) innan vi går fram snett bakom vid sidan och med ett glatt ja låter henne resa fågeln. Vi stoppar henne nu ganska omgående - *men inte alltför snabbt* - med ett ”stanna”, självklart följt av mycket beröm då hon stannar och sätter sig.

Valptiden går fort - tiden du lägger ned på valpen har du igen många gånger om när det är dags för jakten.

Skulle hon visa det minsta tröghet i sin avance, vilket inte hänt hitintills, slutar vi omedelbart att stoppa henne och *uppmuntrar en eftergång på ett tiotal meter innan vi stoppar henne*. Risken finns ju alltid för en trög avance med så här tidigt stoppande av hunden, dvs. vid minsta tecken på detta - släpp tyglarna helt!

En enda gång, då hon stötte en lågflygande frestande fasan, gick hon ur hand och förföljde. Situationen var sådan att jag frångick min princip att aldrig korrigera i samband med fågel utan talade om ganska så bestämt vad jag tycke om hennes uppträdande. Sedan dess har det fungerat bra - vi får väl se hur fortsättningen blir, än så länge är det bara början.

Målsättningen är att Basilika under senhösten ska visa ett bra intresse för att finna fågel, kunna sköta en fågelsituation och att vi förhoppningsvis ska kunna fälla en och annan fågel för henne. Det vill säga vi kommer också att lägga in lite mer medveten skottträning om ett par veckor.

Sju månader och färdig jakthund?

Nej det är nog inte sant. Men äntligen, efter all träning, så har den stora dagen nu infunnit sig. Vi har fällt de första fåglarna för Basilika! Efter ett par veckors träning med skott (startpistol 9 mm) på lite längre avstånd och så småningom i samband med fågeltagningar bedömde vi att nu var det dags. Den första blev en rapphöna som hon lyckades resa efter, att i tre etapper, följt löpan. Hon var helt lugn såväl i flog som skott. Efter en stund fick hon apportera vilket hon utförde någorlunda acceptabelt. Visst är det tidigt att fälla fågel för en sju månaders unghund, och är du det min-sta tveksam så låt bli! Bäst är utan tvekan att skynda långsamt. Nästa fågel blev en fasantupp som gömde sig i en ”risbuske” - direkt resning, helt lugn i flog och skott. Här gick jag fram till den fällda fågeln först, kollade så den var kvar på platsen etc. Det är ju inte så lyckat att så fort det smäller skicka dem på apport. Risk för knallapportörer. Klokt är väl att själv hämta de fåglar som faller inom räckhåll. Alltnog vi provade en apportering även här. Med lite hjälp på traven så lyckades hon släpa in även fasanen. Apporteringen får vi putsa vidare på till våren när hon hunnit stadga sig ytterligare några månader.

Som alltid är det något speciellt med att efter all träning första gången kunna fälla fågel för sin hund, och med detta får noteringarna om valpträningen vara slut.

Vi har nått målet med att få ytterligare en trivsam hund i familjen och vi har lagt en god grund för att få en bra jakthund till nästa säsong.

Noteringar efter första jaktsäsongen

Basilika är nu 18 månader, hon har fungerat mycket bra under jakten, mellan trettio och fyrtio fåglar har fällts för henne. Hon är helt lugn i flog och skott, apporteringen fungerar bra. Harintresset krävde några tillsägelser under vårträningen, därefter har hon respekterat dem. Hon revierar bra, är mycket lättförd, och har en tillfredsställande vidd (för sin ålder).

Hennes avance har kanske varit väl tveksam för en unghund, men efter att ha gett henne lösa tyglar under ett tag så har det inte vållat några problem. Vad vi heller inte har varit helt nöjda med är farten och gnistan i söket. I och för sig inget som påverkat hennes jaktliga förmåga (att finna vilt), när det gäller detta har hon i sina ljusa stunder visat sig vara bättre än våra andra hundar. Förhoppningsvis kommer farten och den rätta gnistan till nästa säsong.

Hennes sociala kamplust är inte stor och kanske en av orsakerna till att apporteringen tog lite längre tid än vanligt att träna in. Basilika har startats på jaktprov och fått ett 1:a pris fält i Ukl. Hon har klarat av eftersöksgrenarna även i Ökl.

Med facit i hand...

Det blev en utmärkt trevlig och bra jakthund av Basilika. Men vi tog likväl, det svåra beslutet att placera om henne. Orsaken var helt enkelt att hon inte riktigt nådde upp till de krav på "fart och gnista" som vi vill ställa på en blivande avelstik i vår uppfödning.

De flesta av de övriga valparna fungerar bra som jakthundar. Några har startats och gått till pris på jaktprov. Tre av dem har i skrivandes stund kvalificerat sig för elitklass. En är SJCh, ytterligare en har "bara" en elitetta kvar till championat. Tre stycken har blivit utställningschampions.

Om kontakt med andra hundar

Nog kan det vara bra att någon gång låta din valp leka med andra hundar av olika raser. Men överdriv inte! Det är du och din familj som utgör flocken som valpen tillhör. Det är hos er det roliga händer!

Framförallt - låt inte valpen gå fram och hälsa i tid och otid på hundar ni möter på era promenader. Detta tillför definitivt inget nyttigt för valpen. Däremot kan du snabbt grundlägga en ovana som, när valpen blivit vuxen, gör det mer eller mindre omöjligt att passera andra hundar utan att den ska dit och hälsa - eller slåss.

En bra bur med två avdelningar där du kan växla mellan fåglarna som är inne i buren och de som får vara ute på fältet

Träningsfåglar

För att lyckas med dressyren av en stående fågelhund krävs tillgång till fågel, det håller nog alla med om. En del är så lyckligt lottade att de har fågel på sina jaktmarker så det räcker för både jakt och träning. Men av de kontakter jag har med fågelhundsentusiaster runt om i landet har jag förstått att de allra flesta har samma problem som jag själv – de saknar fågel i markerna. Visst kan man, om man är duktig, få till en bra hund om man utnyttjar fjälljakten och riporna några veckor om året, och kanske åker på en och annan ”köpjakt”. Men jag vill nog påstå att för de allra flesta är detta en utopi - om man inte bor granne med fjället. Med andra ord får vi se till att skaffa oss träningsfåglar av något slag. Det gör att träningen med hunden går avsevärt lättare. Kanske framför allt genom att möjligheterna till kontroll över fågelsituationerna ökar väsentligt.

I nedanstående kommer jag att ge en kort beskrivning av hur man på ett relativt enkelt sätt kan skaffa och hålla några få träningsfåglar för sin hund. Med andra ord kommer det inte att handla om stora voljärer, uppfödning och utfodring. De som har möjligheter till, och har planer på detta gör nog bäst i att ta råd från någon annan än mig.

Rapphöns eller fasaner

Vilket som är bäst för att träna en unghund fick jag många motsägelsefulla råd om när jag började med min första vorsteh. Jag blev egentligen aldrig riktigt klok på vad som var bäst. Men tveklöst var det lättast att hålla några rapphöns, och det var vad jag började med. Det är också vad jag rekommenderar andra nybörjare att starta med för träningen av sina unghundar. Rapphönsen har ju dessutom, till skillnad mot fasanerna, den trevliga egenskapen att de har en mycket stark flockdrift. Med andra ord om du har en flock rapphöns i bur och släpper ut några av dem så håller sig de fria hönsen i närheten av sina kompisar i buren. Skrämmer du bort dem så är de garanterat tillbaka om en stund igen. Genom denna egenskap hos rapphönsen kan du ha glädje av ett relativt begränsat antal höns stor del av träningssäsongen. Detta förutsätter givetvis att du lyckas hålla undan rovdjuren som vill åt fåglarna. I mina trakter är det hök, katt och räv, i nu nämnd ordning som står för den mesta skadan.

Självklart är det bra att ha en och annan fasan och träna på också. Men fasanerna springer ju som bekant i den riktning näbben pekar, och bryr sig inte mycket om de som är kvar i burarna. Mina utsläppta fasaner springer ganska snart från de marker där jag har möjlighet till jakt och träning. Det blir alltså betydligt dyrare att köpa fasaner än rapphöns sett till antalet träningstillfällen.

Klarar hunden av att sköta rapphönsen så lär den sig nog så småningom att reda ut fasanlöporna också. Till syvende och sist är det ju den jakt vi huvudsakligen kommer att ägna oss åt som formar och lär hunden.

Förberedelser

En bur måste man ha, och att snåla på materialet till denna är att låta snålheten bedra visheten. Den första buren jag byggde håller än, och ingen räv eller grävling har lyckats med att göra middag på mina höns.

Själv började jag med en enda bur ca 200 X 100 cm med en höjd av ca 40 cm. Halva buren, både sidor och tak, var heltäckta. Detta ger lite trygghet och skydd åt hönsen. Som nät använde jag relativt kraftigt helsvetsat fyrkantnät med små ”maskor”.

På något sätt är det bra, och nödvändigt tycker jag, om man kan ordna ett dubbelt tak. Där innertaket för hönsen består av ett mjukt, tillräckligt finmaskigt nät. Hönsen är lättskrämda och när de blir rädda flyger de upp och skadar sig lätt mot det hårda svetsade nätet. Denna bur passar bra på en bilkärra och jag använder den än i dag.

En ännu bättre bur ser du på den första och andra bilden i detta avsnittet. Principen är att buren är indelad i två avdelningar. Avdelningarna skiljs åt med en lucka som du kan öppna och stänga utifrån. I den ena avdelningen finns dessutom en lucka på vardera långsidan. På något sätt ska dessa två luckor kunna stängas då du befinner dig ett tjugotal meter från buren. Lätt fixat men några meter lina och lite uppfinningsrikedom. Taket består av tre delar, varav de två yttre är öppningsbara. Härifrån sköter du vatten och foderautomaterna. Att buren på bilderna har tak av korrugerad plast beror endast på att det var vad jag hade hemma för tillfället. Men taket fungerar bra, det blir ljust i buren och fodret är skyddad från regn.

Finessen med den här buren är att du kan ”byta fåglar ibland”. När det är dags att släppa ut några höns ser du till att du har dessa i avdelningen med luckor på sidan och stänger luckan mellan avdelningarna. Öppnar du sedan sidoluckorna promenerar de ut i den takt de vill. De kommer att uppehålla sig intill buren och går tillbaka in genom luckorna för att äta. Skulle en katt eller mink komma på besök genom den öppna luckan kan hönsen rädda sig genom den andra. När hönsen varit ute någon vecka och du tränat på dem ett tag kan du byta fågel och låta några av de instängda komma ut. Passa på när hönsen är inne och äter och stäng sidoluckorna med linan du gjort iordning.

När du fodrar eller gör rent är det också praktiskt att kunna stänga in hönsen i den avdelningen du inte grejar i. Hönsen är lugnare och ingen risk för rymmare.

Gör gärna buren rejält stor, åtminstone 300 cm lång. Tillverkar du sidorna respektive gavlarna var för sig kan du sedan med hjälp av åtta skruvar montera ihop buren på platsen där du vill ha den. Några ytterligare snickerianvisningar låter jag bli att lämna här – den som sett mina egna burar förstår varför.

Någon form av foderautomat ska du ha i buren, och givetvis vattenautomat. Här har jag själv alltid två. Hoppar jag över tillsynen någon dag vill jag åtminstone vara 100 % säker på att hönsen har vatten.

Inköp av rapphöns

Att beställa höns i god tid är ett gott råd. Råd om inköpsställe kan du säkert få från någon i vorstehklubben, eller titta i annonserna i Svensk Jakt. På vår hemsida hittar du också några tips om inköpsställe för rapphöns och fasaner.

Till buren jag beskrev i ovanstående kan det vara lagom att börja med ca femton rapphöns. Du släpper ju ganska omgående ut en del, så platsen i buren räcker. Se till att du köper höns som är minst åtta till tio veckor gamla.

Foder

Egentligen skulle jag inte skriva något om utfodring. Men för att slippa svara på alla frågor som kommer per e-post om just foder till hönsen blir det ett par rader ändå. Själv har jag fått så många motsägelsefulla råd så det bästa rådet jag kan ge är helt enkelt att du frågar där du köper hönsen.

Mina höns får i huvudsak vad som i spannmålsbutiken heter fasan hög fram till åtta veckors ålder. Därefter blandar jag vete (hel sådan) och fasan hög för att så småningom ge enbart vete. Som alltid bör man vara noga med att hålla fodret torrt och rent. Helfoder som blir fuktigt möglar lätt och blir skadligt för fåglarna.

Utsättning

Att, som jag beskrev i ett tidigare avsnitt, ha buren på en bilsläpkärra är bra. Snabbt att flytta till nya marker, eller byta plats på den stubbåker där den stått ett tag. Till detta anväder jag den första buren jag beskrev i detta avsnittet. Buren med två avdelningar passar givetvis inte att ha på en kärra.

Lämplig mark för placering av buren är mitt ute på en gräsmark eller stubbåker. Ju större fälten är desto bättre. Med skogen för nära buren blir det skogsfågeljakt du får träna när du väl släpper ut hönsen. Att placera buren under ett högt träd är mindre bra. Åtminstone för oss och hönsen i alla fall. Höken bru-

kar tycka det är bra, han kan ju liksom sitta bekvämt och välja ut middagen nedanför. Kapa gärna av några smågranar och lägg runt buren så de hönsen som är ute har lite extra skydd.

Ett tips jag själv fick, och har provat med bra resultat, är att sätta upp några meter fårnät runt buren till att börja med. Det blir då lite svårare för räven att obemärkt smyga sig fram till hönsen som uppehåller sig utanför buren.

Det som lyckats bäst för mig är då jag låtit buren stå på utsättningsplatsen några dagar innan jag släppt de första hönsen. Offrar jag sedan ett par kvällar med studsaren i beredskap och plockar bort ev. ”gäster” som vill ha mina höns till middagsmat ökar chanserna till en lyckad utsättning. Att ställa en minkfälla vid buren en tid är heller ingen dum ide. Men ta bort fällan innan du släpper hönsen annars är det höns du kommer att få i fällan. Har jag femton höns i buren brukar jag släppa fem i första omgången. Efter en vecka i det fria brukar det gå fint att börja träna. Tar du det lugnt i början och inte tröttar ut de nyutsläppta hönsen med mer än en eller max ett par fågeltagningar har du alla förutsättningar att hönsen räcker för träning långt fram på hösten.

Voljär

Har du möjlighet att ha en större bur eller kanske en riktig voljär hemma på tomten är det givetvis det bästa. Du kan ha mer fågel och dessutom kan du ge fåglarna bättre möjlighet till flygträning. Du kan då nöja dig med halva storleken, eller mindre, på de burar du har ute i markerna.

Ekonomiträning med fasaner

I texten ovanför skrev jag att fasaner springer dit näbben pekar och lätt försvinner från markerna. Detta är nog så sant men de senaste säsongerna har jag provat en ny variant som fungerat över förväntan. I början på året brukar jag köpa jag ett antal vildfångade fasantuppar dels för träning av mina egna unghundar och dels för att ha till träningshundar som kommer på besök. Tupparna är perfekta för träningen men som vanligt försvann de från marken ganska snabbt.

Intill en voljär där jag hade en fasantupp tillsammans med ett tiotal hönor gjorde jag då i ordning en ny bur. I buren fixade jag till ett par strutar av nät där tupparna kunde promenera in men inte ut. Några löst hängande tunna stålstänger längst in i strutarna fixade denna detalj. I den här buren lät jag sedan några av de vildfångade tupparna hålla till.

Problemet med ingångsstrutarna jag beskrev är att även predatorer kan komma in i buren, så att förvara alla tuppar man har i denna typen av bur är inte att rekommendera.

Nåväl - det gick som det var tänkt. Hönorna fungerade som en magnet på tupparna (tala om mänskligt beteende) som snällt promenerade in i strutarna några timmar eller någon dag efter jag burit ut dem och tränat på dem.

För dig som är riktigt lat

Burar ute i markerna kräver tillsyn och givetvis marker som är tillräckligt stora. Är du lat och eller har dåligt med tid och kanske mark så gör så här i stället. Håll dina rapphöns i en bur hemma i trädgården eller på balkongen om du nu bor i lägenhet. Plocka med dig en höna eller två då du ska ut och träna. Någon mark för träning en timma eller två måste du väl kunna fixa. Sätt ut hönsen, och du har alla möjligheter till ett par tre kontrollerade fågelsituationer på varje höna. Me lite tur kan du åka tillbaka några gånger till och hitta hönsen i marken.

Tänk på att inte gå rakt ut i marken och sätta ut hönsen. Då blir det spårträning av det hela. Kan du köra ut på marken med bilen, det brukar gå fint på stubbåkrarna, och ”lägga ut hönsen” från bilen är det perfekt.

Försvinner hönsen efter fösta dagen har du ändå fått ett antal fågelsituationer för en relativt billig penning jämfört om du åker X antal dyra mil för att gå på en ännu dyrare träningsmark. Själv brukar jag göra på detta sättet ibland för att få variation på mark för unghundarna.

Att sätta ut några fällor för de här ”odjuren” kan spara många fåglar

Hackning

Då många drabbas av hackning bland sina fåglar får det bli några rader om detta fenomen också. Med hackning menar jag att fåglarna plockar fjädrarna av varandra och hackar på varandra. Det kan gå riktigt fort och ser man inte till att snabbt sätta in åtgärder kan det gå illa.

Det bästa är så klart att se till att sköta sina fåglar så inte problemet uppstår, men ibland gör man sitt bästa och får ändå problem med hackning. Blir det problem för mig uppstår detta sällan i burarna ute på fälten med relativt få fåglar i. Skulle jag se minsta tecken på hackning i desa burarna släpper jag givetvis ut den eller de fåglarna som är utsatta.

I voljärerna hemma vid gården, där fåglarna får gå lite längre, försöker jag förebygga hackning genom att inte ha för många fåglar tillsammans och dessutom se till att det finns några smågranar och några färska lövruskor i burarna. Detta ger dels fåglarna något att plocka med och dels något att springa undan och ta skydd i. Några rejäla torvor med maskrosor och lite annat grönt ger också bra sysselsättning. På vintern är ett vitkålshuvud, som jag delar på mitten, uppskattat av både fasanerna och rapphönsen.

Näbbringar

Har man väl fått hackning i en grupp med fåglar är det inte mycket annat att göra än att sätta på dem näbbringar. En näbbring är en liten ring av plast, som man kan bända isär och sätta i näbbet på fågeln. Detta gör att de inte kan stänga näbbet helt och få något nypgrepp så de kan plocka fjädrarna av sina kompisar i flocken. Samtidigt man sätter på näbbringar brukar man klippa av spetsen på näbbet en liten bit. En vanlig nagelsax modell större brukar jag själv använda. En rätt påsatt näbbring hindrar givetvis inte fåglarna från att äta och dricka och de verkar heller inte ha några obehag av ringarna. Näbben på fågel växer ju, och så småningom växer den ut så mycket att ringarna inte gör någon nytta. Då är det hög tid att plocka bort ringarna och förhoppningsvis har hackningen upphört och du slipper ringarna i fortsättningen.

Ringarna finns att köpa i olika storlekar passande till rapphöns från (tror jag) tre veckors ålder upp till ringar för vuxna fasaner. Ibland hittar man ringar i den där butikskedjan för lantmän som byter namn var och vartannat år, eller hos de firmor på nätet som säljer tillbehör för hönsfågeluppfödning.

Min gamla bur på bilkärran ute på fältet. Hönsen går på nätgolv och jag lägger ett par reglar under buren så den kommer upp eb bit från flaket. Spåillningen försvinner genom nätet och hönsen har det rent och fint.

Rapphöna med näbbring

En bra vattenanordning utanför buren

Ingångsstrut för fasaner och rapphöns i de större voljärerna

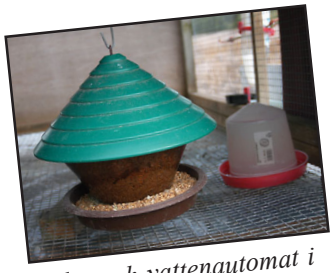

Foder och vattenautomat i buren

Mentalitet

Mentalitet kanske inte direkt hör hemma bland träningstipsen. Men lite information om olika termer som används för att beskriva en hunds egenskaper och vad en mentalbeskrivning går ut på kan väl vara till glädje för de flesta hundägare. Många hör också av sig och frågar om det är någon mening med att låta mentalbeskriva sin hund. Hur jag ser på detta kommer jag också att redovisa här.

Inte något nytt

Även om mentalbeskrivningar just nu tycks vara på modet är det inte något nytt. Om jag inte minns fel så började försvaret med detta på 40-talet. Avsikten var att ta fram en metod för att tidigt kunna avgöra vilka hundar som lämpade sig som tjänstehundar.

Resultatet från mentalbeskrivningarna var tidigare i form av ett betyg på hunden. Det vill säga en värdering av hunden. Numera gör mentalbeskrivaren (testledaren), som namnet anger, i stället en beskrivning av hur hunden reagerar under de olika momenten.

Hur går det till

I stora drag går det till så att hunden får passera ett antal stationer där den får vara med om allt från att hälsa på främmande människor, lek och kamp med en trasa, till olika varianter av överraskande och ibland ”hotfulla” moment som på ett eller annat sätt får hunden ur balans.

Genom att studera och tolka hundens reaktion före, under och efter momenten skapar sedan mentalbeskrivaren en bild av hundens mentala status.

Det är hundens reaktioner och beteende under hela provtiden som ligger till grund för beskrivningen av hunden. Det vill säga ett enstaka moment ligger inte till grund för en specifik egenskap.

Definition av mentala egenskaper

Definitionen kan lyda lite olika beroende på vilken mentalbeskrivare du pratar med eller vilken hundklubb denne tillhör. Men i stora drag ser en kort beskrivning ut så här:

Tillgänglighet

Hundens fallenhet för att ta kontakt med främmande människor.

En tillgänglig hund är alltså en hund som gärna söker kontakt spontant även med andra människor än sin förare och sin familj.

Social kamplust

Hundens glädje över att jobba med muskler och käkar för kampens egen skull.

Brukar provas bland annat genom att se om och med vilket intresse hunden vill kampa med en trasa eller liknande.

Jaktkamplust

Hundens vilja att förfölja ett byte. Här gäller det ett konstgjort byte, och återigen är det trasor i olika form och storlek som används.

Många blir förvånade över att deras hund som hemma hejdlöst jagar katter och harar i protokollet efter beskrivningen kanske får en ”liten jaktkamplust” som resultat. Med andra ord intresset för levande vilt (eller tamdjur) är inte samma sak som mentalbeskrivningens jaktkamplust.

Bytesintresse

Hundens intresse av att tillgodogöra sig sitt byte. Vill hunden behålla trasan eller struntar den totalt i den då den ligger stilla.

Tänk på en del stövare som jagar sin hare timme efter timme för att när haren väl ligger där är helt ointresserade. Jämfört med en och annan tax som när rådjuret är skjutet luggar i djuret och nätt och jämt släpper fram sin förare.

Försvarslust

Hundens vilja att försvara sin förare, flock eller revir mot angrepp. Att hunden morrar och reser ragg ibland är inte samma sak som att den har försvarslust. En hund som har försvarslust visar klara angreppssignaler eller går till angrepp med större eller mindre kraft.

Dådkraft

Hundens mod, förmåga att övervinna sin rädsla och lösa en konfliktsituation. Eller som definitionen löd på 60 talet. Hundens förmåga att stå emot verkliga eller förmenta faror. Det behöver alltså inte vara reella faror utan helt enkelt sådant som hunden uppfattar som en potentiell fara. Du har säkert sett hunden bli rädd för de mest alldagliga saker. Det kan räcka med en sopsäck som hänger över ett staket och fladdrar i vinden. Speciellt när det är lite mörkt ute kan man se det här. Väldigt generellt kan man säga att den hund som gör ett par skällande och sedan snabbt går fram och undersöker vad det är frågan om har en stor dådkraft. Hunden som försvinner 20 meter bakom dig och inte ens vågar gå fram och undersöka vad det är, trots att du försöker locka fram den har en betydligt mindre dådkraft

Skärpa

Hundens benägenhet att reagera med aggressivitet i hotsituationer. Hunden som ensam står bunden vid ett träd och morrar och gör utfall så snart någon går mot den och ser lite hotfull ut kan sägas ha en hög skärpa.

Att en pappfigur kan vara så otäck

Hårdhet

Hundens benägenhet att minnas obehagliga erfarenheter. Lite generellt är det så att den hårda hunden som klämmer svansen i dörren obekymrat går ut genom dörren nästa gång. Den veka hunden visar tveksamhet och kanske inte alls vill gå ut genom dörren. Då är det väl i och för sig bra med en hård hund kan tyckas. Men riktigt så enkelt är det inte. Vi vill ju gärna ha en dresserbar hund. En riktigt hård hund, kanske dessutom med stor kamplust, kan vara näst intill hopplös att få till. En sak till som gör den hårda hunden jobbigare - den svarar inte lika bra som en vekare hund på ditt beröm. Nog så viktigt att tänka på.Vi kan ta ett par av mina egna hundar som exempel. Landinarnas Albin har varit, och är, en extremt lättarbetad hund, suverän på fält, fjäll och skog. Albin har ett 1:a pris på fullbruksprov. Att gå ifatt och ta hand om påskjutna rävar och rådjur har aldrig vållat några problem för Albin. Kunde jag klona den hunden hade jag aldrig sett åt någon annan hund! Albin är mentalbeskriven som en vek hund med liten social kamplust och stor jaktkamplust. Landinarnas Aron däremot är mentalbeskriven som en måttligt hård hund med måttlig socilal kamplust och stor jaktkamplust. Det låter väl trevligt och bra i och för sig, och visst är jag belåten med Aron. Även Aron är suverän på fältet och med 1:a pris på fullbruksprov. Däremot har Aron varit betydligt mer svårjobbad än Albin och för många hade det varit en omöjlig uppgift att få hejd på Aron när det gäller fågel som går upp eller harar som ger sig iväg.

Temperament

Snabbhet i uppfattning är ett sätt att beskriva temperament. Är hunden livlig eller lite åt det slöa hållet är kanske den enklaste förklaringen. Vad det är fråga om är hur benägen hunden är att reagera, och hur starkt den reagerar på olika signaler och intryck.

Skottfasthet

Helt enkelt hur hunden reagerar under och efter skottlossning. Självklart något som är viktigt inte bara för jakthundar. Skotträdsla eller skottberördhet är ett jätteproblem för många ägare av sällskapshundar. Det är många hundägare som flyr städerna vid påsk och nyår.

Nervkonstitution

Hundens förmåga att koncentrera sig på en uppgift och att reagera på ”rätt sätt” i olika situationer.

Mentalitet är komplext

Det är inga klara gränser mellan de olika egenskaperna, exempelvis mellan skärpa och försvarslust finns ett samband. Dådkraft är också en egenskap som anses ha en koppling till flera andra egenskaper. Det fungerar heller inte så att en enda egenskap testas vid en station. Det är hundens uppträdande under hela den tid som testet varar som ger grunden för bedömningen av de olika mentala egenskaperna.

Vad är ett bra resultat?

Vad som är bra är inte helt lätt att svara på. Vad som är bra för dig kanske inte jag tycker är särskilt bra. Men ser vi bara till att vi vill ha en normal trevlig och stabil hund som inte ger oss några större problem i vardagslivet blir det lättare. Då vill vi ha en vek hund som är tillgänglig och öppen och inte har för stor kamplust eller bytesmedvetenhet. Någon skärpa har vi inte användning för och försvarslusten kan vi säkert klara oss utan. En hyfsad dådkraft vill vi ha, likaså en

hund där nervkonstitutionen ligger åt det nervfasta hållet. Temperamentet ja – där har du säkert gjort ett val redan när du bestämt valet av ras, även om det givetvis skiljer en hel del inom raserna. Men någonstans i mitten på skalan, mellan slö och mycket livlig, impulsiv kanske kan vara lagom för de flesta.

Vad är bra mentalitet för en jakthund?

Att med hjälp av resultatet från mentalbeskrivningen säga om hunden blir en riktigt bra jakthund eller inte är omöjligt. Att hundar för olika typer av jakt kräver olika mentala egenskaper är en självklarhet. Men många av de egenskaper som är väsentliga för jakten vet vi för lite om, och saknar metoder för att testa. Hur det blir i framtiden kan vi bara gissa. Det finns exempel på hundar som gått igenom mentalbeskrivning med riktigt ”bra” resultat och som sedan visat sig bli ytterst mediokra jakthundar. Motsatsen finns också. Hundar som ägaren i mer eller mindre uttalade ordalag rekommenderats att avliva har visat sig bli både duktiga jakthundar och fungerat bra i vardagen.

Med andra ord så är det fortfarande, och förmodligen under överskådlig tid, våra jaktprov som är den bästa värdemätaren för jakthundarna.

Tittar vi på min egen ras, vorsteh, där vi förutom de vanliga jaktproven även har ett så kallat fullbruksprov. Ett prov där hunden under två hela dagar provas i ett stort antal praktiska moment. En hund som klarar ett sådant prov med ett bra resultat vill jag nog påstå har fullt tillräckligt bra mentala egenskaper.

Vad är en dålig hund?

En ”dålig hund” är lättare att skilja ut. Ingen vill ha en hund som inte är tillgänglig och som är rädd för allt och alla. Ingen vill heller ha den där hunden som har en hög skärpa kombinerat med en obefintlig dådkraft. Det vill säga en hund som lätt blir rädd och reagerar med att gå till angrepp.

Ska jag låta mentalbeskriva min hund?

Alla vill vi ha en så bra hund som möjligt. Mentalbeskrivningen är, trots sina brister, en liten del av helhetsbilden vi behöver för att kunna göra ett bra avelsurval. Detta är ju något som vi alla har glädje av. En annan sak är att ska mentalbeskrivningarna utvecklas och förbättras så kräver detta att så många hundar som möjligt testas. Så naturligtvis måste så många som möjligt försöka att få sina hundar mentalbeskrivna!

Träna för mentalbeskrivning

En återkommande fråga är om man ska träna sin hund för att den ska få ett ”bättre resultat” på mentalbeskrivningen. Svaret på frågan måste bli ett nej – *Du gör en mentalbeskrivning för att få veta hur din hund verkligen är – inte vad den kan tränas till att bli!*

Men att det ibland hävdas att det inte går att träna hunden så att resultatet blir bättre håller jag inte med om. Visst kan jag höja nivån på många egenskaper genom träning om jag nu skulle vilja detta. Men det är också så att desto duktigare mentalbeskrivaren är, desto svårare är det att dölja hundens svagheter. Återigen, träning före mentaltest är inget jag rekommenderar.

Att ensam springa igenom här kan vara tufft, även om husse eller matte finns någonstans bakom figurerna.

Vem arrangerar mentalbeskrivningar och vem ska jag välja?

Till att börja med var det bara SBK (Svenska brukshundklubben), bortsett från försvaret, som ordnade olika former av mentaltester. Nu börjar alltfler rasklubbar, för både jakt och sällskapshundar, att hoppa på ”mentalbeskrivningståget”. Det finns också privatpersoner och privata ”hundskolor” som åtar sig att göra mentalbeskrivningar. Det kan tyckas självklart att jag ska vända mig till min rasklubb för att få min hund mentalbeskriven. Men – som jag ser det är det inte lika självklart som det låter.

En mentalbeskrivning gör man när hunden är ganska ung och vanligtvis bara en gång. Omdömet från beskrivningen följer hunden hela livet. Det är då av flera skäl väsentligt att mentalbeskrivningen verkligen blir korrekt. En enda feltolkning av mentalbeskrivaren kan ge en ”dålig stämpel” på hunden som är mer eller mindre omöjlig att få bort.

Ett exempel från en mentalbeskrivning är när figuranten böjde sig ned mot hunden och skulle börja kampa med trasan. Hunden tog i ett läge tag om figurantens arm med käftarna, vilket i slutsummeringen tolkades som aggressiva tendenser. Jag känner väl till hunden och jag kan lova att i den hunden finns det inga som helst tendenser till aggressivitet. Hunden har helt enkelt det, inte alls ovanliga, beteendet att den tar tag i armen som en del i sin hälsningsceremoni när den blir riktigt glad. Men – den som läser mentalbeskrivningen under funderingar på att köpa valp eller para väljer naturligtvis inte en hund med aggressiva tendenser.

Med andra ord är det enlig min uppfattning mycket viktigare vem som gör mentalbeskrivningen än i vems regi detta sker. Självfallet förutsatt att resultatet redovisas öppet och är tillgängligt för alla.

Lämplighet och utbildningskraven på mentalbeskrivaren är, eller kanske rättare sagt borde vara, betydligt högre än på utställnings och jaktprovsdomare. Har du otur och får en mindre kompetent domare, eller en domare som dömer förare i stället för hundar, på utställning eller jaktprov spelar det mindre roll. Förmodligen ställer du ut och går på prov med din hund många gånger och för många domare. Den som vill ha information om din hund får då en rättvis bild av hunden även om ett enstaka resultat är ”felaktigt”. Så är alltså inte fallet med mentalbeskrivning, här är det en gång som gäller.

Som jag nämnde inledningsvis så har mentalbeskrivning blivit på modet och på sina håll ute i landet snabbutbildas mentalbeskrivare. Detta gör mig lite rädd – för en sak är säker det krävs år av erfarenhet och jobb med massor av hundar för att skaffa sig den erfarenhet som en mentalbeskrivare bör ha. Det är en utopi att tro att detta ska kunna läras ut genom ”snabbutbildning” under några veckoslutskurser. Även om veckosluten sprids ut under ett eller ett par år.

Förvissa dig om att ”din mentalbeskrivare” har många års erfarenhet av att ha arbetat med ett stort antal olika hundar av olika ras och givetvis en god teoretisk grund när det gäller etologi och hundars mentalitet. Hittar du inte den personen inom din rasklubb rekommenderar jag att du söker dig till SBK för att försöka få hjälp med att beskriva din hund. SBK är så långt jag har funnit den organisation som har den bästa erfarenheten och de bästa utbildningsplanerna för sina mentalbeskrivare. SBK redovisar dessutom sina utbildningsplaner öppet och lättåtkomligt på Internet.Gå in på www.brukshundklubben.se om du är intresserad att ta del av utbildningsplanerna.

Det är verkligheten som gäller

Som avslutning på det här avsnittet kan följande episod ytterligare tjäna som ett exempel på hur svårt det här med mentalitet är.

För några år sedan tränade vi vattenapportering i en av Vänerns vikar. Mina båda hanar Aron och Albin samt en rutinerad tik var med. Hundarna var jämnåriga och alla tre med ”bra resultat” från mentalbeskrivning. Tiken skickades ut mot apporten först. Ett par kanadagäss som simmade omkring i viken tog direkt kurs rakt mot tiken. När gässen var någon meter från tiken vände hon direkt och gick upp på land.

Självklart kunde jag inte hålla mig utan skickade ut Aron mot apporten. Samma sak – gässen tog full fart mot Aron, som inte gjorde en min av att bry sig, det var i stället gässen som fick vända om och Aron fullföljde sitt jobb. Samma sak upprepades sedan med Albin.

Det är kanske sant som en av mina vänner från Skåneslätten sa – får jag bara se hur hunden beter sig under ett par dagars jakt så säger det betydligt mer än alla mentaltester i världen. Tyvärr är det ju omöjligt att få se alla hundar man vill under praktisk jakt så vi får nog försöka jobba tillsammans på att få fram ännu bättre mentaltester.

Lite av varje

Här kommer jag, i en salig blandning, att ta upp dels en del saker som läsarna av den tidigare utgåvan av tipsen frågat om dels kommer det att handla lite om smådetaljer som jag noterat under det senaste årets ”hundjobb” och inte hittat någon bra plats för i de tidigare avsnitten. En del av detta kanske du har läst något om tidigare i ”tipsen” – men lite repetition skadar väl aldrig.

Pip och gnällhundar

En del hundar har svårt för att hålla tyst. Att detta inte är bra och att det oftast har med de mentala egenskaperna att göra kan vi väl vara överens om. Problemet, och ett problem är det, är olika för individerna. En del står och piper i hundgården eller så fort de blivit lämnade ensamma i ett rum. En del, kanske det vanligaste, piper i situationer då förväntan på att något ska hända är hög. Typ jaktprov, kurser med många hundar samlade etc. Men vad kan man göra åt problemet om man nu har haft oturen att få en ”pip och gnällare”? Ja en sak är säkert - det är inte lätt. Hade det varit lätt så hade vi haft det betydligt tystare på prov och kurser. Men att inte försöka tycker jag är att ge upp alltför lätt.

Konsekvens

Det är mer än en gång jag skrivit konsekvens här i ”tipsen”, men här kanske det är viktigare än någonsin. Har du bestämt dig för att hunden ska vara tyst när den står vid sidan av dig eller i hundgården gäller det att på något sätt tala om detta direkt pipet börjar. Tyst - och en tillräckligt tuff korrigering om det behövs. Givetvis beröm direkt det blir tyst. Jo – du har säkert provat och det hjälper inte. Jag kan hålla med, i många fall är det hopplöst. Men alltför många förare står en stund med det pipande odjuret vid sidan utan att göra någonting alls – för att efter en stund när, blodsockret sjunkit, bli tillräckligt irriterade och nypa till hunden över nosen med ett ”håll tyst”. Ofta tystnar hunden i rena förskräckelsen, men börjar pipa igen efter en stund. Nu händer inget – de närmaste fem minuterna är det tillåtet för hunden att pipa igen, tills irritationen hos föraren stegrats så mycket att det är dags för nästa smäll. Är det någon som känner igen sig? Nåväl att det inte fungerar att jobba så här är en självklarhet, men vill du verkligen få tyst på pipet så ta itu med det på rätt sätt och var konsekvent.

Jag vet att det inte kommer att fungera på alla hundar, men jag vet också att en hel del hundar tystnar när de vet vad som gäller.

Trygghet i stanna kvar

Något som fungerar oftare än man kan tro är att lära hunden ett ordentligt ”stanna kvar”. Med det menar jag att du alltid lämnar hunden okopplad när du går ifrån den. När man börjar träna på detta verkar det som om många hundar har fullt upp med att koncentrera sig på att stanna kvar och är tysta bara för det. Med tillräcklig träning blir många hundar trygga och tysta, de vet vad som gäller och vet att husse eller matte alltid kommer tillbaka. Samma sak med hunden som piper när den sitter vid din sida. Låt den sitta okopplad, eller sätt den några meter bort.

Ge hunden något att göra

En ”grej” som jag inte sett tidigare fick jag se på fältet för en tid sedan. En av förarna vars hund gick och gnisslade i kopplet tog helt enkelt och gav en av sina handskar till hunden att bära på. Kanske inte en långsiktig lösning, men fungerade på den hunden gjorde det.

Beröm på gott och ont

Beröm är något jag återkommer till på var och varannan sida. Det är sant att beröm, i rätt tid ofta är avgörande för om och hur snabbt du lyckas med träningen. Men då och då måste du nog lära dig att vara tyst. Vissa förare har en förmåga att i stort sett alltid berömma hunden då den gör något och det är inte alls bra. Dels tar man bort effekten av berömmet och ibland kan man faktiskt se att hundarna slutar ”fungera” om ordströmmen från föraren den blivit van vid plötsligt upphör. Inte alls bra då man kanske under apporteringsmomentet på ett prov, där man inte kan hålla på att låta hur mycket som helst, plötsligt är tyst.

Inte är det väl så trevligt heller under jakten att behöva ”snacka hunden” genom apporteringen eller vad det nu är den ska utföra.

Med andra ord, använd beröm när det behövs, men se till att hålla tyst mellan varven och låt hunden göra jobbet i fred. Men så klart, en klapp när jobbet är klart blir den säkert glad över.

Rymmare

Med rymmare menar jag att hunden, när föraren försöker kalla in den eller försöker komma åt den för att korrigera något fel, väljer att fly. Vissa hundar uppehåller sig i närheten av föraren medan vissa sticker till skogs och blir borta längre eller kortare stunder.

Självklart har något fel gjorts i dressyren, exakt vad är jag inte riktigt säker på. En kvalificerad gissning kan vara att det har blivit något fel med tajmingen mellan beröm och korrigeringar. Eller helt enkelt att man slarvat med den grundläggande träningen och inte fått till tillräcklig press på hunden och ovillkorligheten i momenten - och sist men inte minst man kanske har varit för dålig på att berömma tillräckligt och på rätt sätt. *Det gäller ju att hunden i alla lägen vet när den gör rätt och kan lita på förarens signaler!*

Själv har jag aldrig haft en vuxen hund som visat sådana tendenser. Däremot får jag uppleva detta med nästan varje valp vid något tillfälle när valpen är någonstans mellan två och en halv och tre månader. Då det händer är vid de tillfällen när jag tränar inkallning och börjar kräva att valpen obönhörligen kommer på kommando. Att jag aldrig senare i hundlivet får problem med försök till flykt kanske beror på just detta att jag redan i valpåldern lär den att flykt aldrig kan löna sig. Ofta är jag ju snabbare (och tro det eller inte, smartare) än den lilla valpen - *och otroligt noga med att ge rätt signaler när den lyder.*

Att komma tillrätta med en hund som utvecklar flykten till fulländning är, åtminstone enligt min erfarenhet, inte lätt och kan ta tid. Var alltså uppmärksam på detta redan från början när du jobbar med hunden. Har du en hund som rymt några gånger och märker vid inkallning, eller kanske då du tar till med ditt nejkommando för att hunden gått efter fågel, att hunden skyggar och visar tendens till att sticka från dig i stället för att stanna upp och se lite undergiven ut (skillnaden kan vara hårfin) så var försiktig. Växla snabbt i detta läget till att låta lite vänligare och kanske gå iväg åt andra hållet. Börjar du jaga efter hunden på en plats där du inte får tag på den så blir det snabbt värre. I denna situationen, och med en hund som uppträder som jag beskrivit här ska du också vara försiktig med att ta hårt i hunden när du väl får den till dig.

Kalla absolut inte in hunden för att när den kommer vara hård mot den! Vad du har att göra är att gå tillbaka några steg i träningen av framför allt stannakommandot och se till att detta sitter betydligt bättre och verkligen se till att hunden får positiva signaler från dig så snart den lyder kommandot.

Inomhus och i hägn

En del hundar kommer inte ens på inkallning inne i huset alla gånger. Dessa tillfällen kan till exempel vara när det är dags för kloklippning, medicinering eller liknande. Här är det ju då ett perfekt läge att tala om att flykt inte lönar sig. Utnyttjar du en sådan här situation på rätt sätt (se under avsnittet inkallning) har du kommit ett steg närmre att bota din rymmare.

Träning i hägn har jag nämnt tidigare, inte lätta ordna för alla, med helt klart det bästa sättet att bota en rymmare. Tar du hjälp av någon eller några kompisar så kan dessa hjälpa till med att göra klart för rymmaren att det helt klart är trevligast att vara hos husse när han kallar.

Lina

Att prova med träning i lina är ytterligare ett alternativ. Du vänjer hunden vid att alltid när den ”är lös” ha en lina släpande efter sig. Längd och typ av lina väljer du efter vad du har för storlek på hunden. *Linan ska inte användas som koppel, hunden ska verkligen känna sig fri när linan är på.* För träningen väljer du fält omgivna av skog. Efter några dagars träning springer hunden som vanligt på fälten utan att bry sig om linan. När du nu ger inkallningssignal eller vad det nu är som utlöser flykten så kommer hunden att bete sig som vanligt och försöka sticka från dig. Ofta in mellan träden i skogen – och här blir den snart fast om du valt rätt lina och längd. Nu kan du alltså få tag på syndaren, kanske köra några korta inkallningspass i koppel, och visa på hur trevlig du är när den lyder, och hur otrevligt det är om den inte lyder. En liten varning – det är förvånansvärt hur långt en hund

kan komma i skogen om linan är för kort eller av fel kvalitet. Har du en hund som du vet ger sig iväg långt och kanske förblir tyst om den fastnar så var försiktig och välj ett annat alternativ för träningen.

Jaga iväg hunden från flocken

En gammal beprövad variant som tillsammans med annan träning kan vara värd att prova är att då hunden kommer tillbaka jaga iväg den igen några gånger. Att vara tillsammans med sin flock är ju, trots rymningarna, det viktigaste för hunden, och att bli ivägjagad är ingen trevlig upplevelse. Så småningom låter du hunden på nåder ta kontakt med dig och vara tillsammans med dig igen. På vissa hundar fungerar faktiskt den här metoden riktigt hyfsat men som sagt i kombination med annan träning. Inte minst då med att lära hunden hur trevligt det är att lyda kommandon.

Hunden som rymmer till grannen

Många har problem med hundar som när de får chansen drar iväg till någon av grannarna i kvarteret. Gärna då någon granne med katt eller någon som har kaniner i en bur på tomten. Säkert trevligt för hunden men inte för grannsämjan. Grannar är ju som bekant aldrig hunddressörer, och hur jobbigt de än tycker det är med din hund jagande deras katt eller kanin så kan de förmodligen inte ta i så pass mycket med hunden som behövs för att det ska bli slut på ofoget. Mitt förslag är att du helt enkelt ber en kompis hjälpa till. Se till att kompisen står på pass hos grannen (gärna när grannen är bortrest) ge hunden en chans att rymma och med rätt kompis ”på passet” bör det räcka med en enda gång för att för all framtid stoppa besöken hos grannen.

Gå och göm dig

Ta lite tid och läs igenom detta även om du fnyste och skakade på huvudet redan då du läste rubriken. Har du en hund som vill ge sig iväg för långt, och för länge, så ge det här sättet att jobba ett par veckor. Jag tror jag kan lova att du lär dig en del om din hund och kanske får ett bättre resultat än du väntat dig – om inte så får åtminstone både du och hunden motion.

Alla vet säkert att det ibland kan vara en bra ide att gå och gömma sig för hunden om den tenderar att bli alltför vidlyftig. Vad som är alltför vidlyftig kan vara allt från 30 meter till någon kilometer. Detta beroende på vad vi har för hund, var vi vistas, och vad vi använder hunden till. Nåväl, många av oss har provat att gömma sig när valpen försvinner. Några har konstaterat att det fungerar riktigt bra medan det för några inte fungerat alls. Det kan så vara att det inte fungerar med alla hundar, men *om du tänker till lite på hur du gör när du ”försvinner”, och när hunden hittar dig*, är jag övertygad att det fungerar riktigt bra på de flesta hundar. Då menar jag de hundar som är normalt kontaktbenägna och har flockkänsla. Detta gäller en stor del av sällskaps och brukshundarna och givetvis även för våra fågelhundar. Att rådjursdrivaren inte kommer springande efter husse om han släpper den i skogen och går och gömmer sig hoppas jag alla inser. Givetvis samma sak med hundar, oavsett ras, som försvinner i skogen för att de lärt sig att det roligaste som finns är att jaga klövvilt.

Tio sekunders varianten

Prova så här om du har en unghund eller vuxen hund som vill ta ut svängarna för mycket och inte söker kontakt regelbundet. Att du håller dig på marker där hunden kan försvinna ett tag och utan större vägar i närheten är givetvis en förutsättning. Har du en stående fågelhund så är ju heller inte den bästa fasanmarken det idealiska stället att hålla till på

När du släppt hunden på fältet och den drar iväg bakom en skogsdunge så vänta tio sekunder. Tio sekunder har passat bra för de hundar jag jobbat med men självklart kan du välja en tid som passar bättre för hur du vill ha det – *men använd samma tid varje gång.* Har inte hunden kommit inom synhåll inom tio sekunder så ser du själv till att försvinna. Spring undan en bra bit och *se till att du springer i vindriktningen!* Står du gömd i fel vind behöver ju inte ens hunden komma i närheten av dig för att ha koll på var du finns. Meningen är att du ska göra det så svårt som möjligt för hunden att hitta dig. Det brukar gå ganska bra, åtminstone de första gångerna, om man har lite uppfinningsrikedom. Ställ dig gärna på en höjd så du kan ha uppsikt över hunden.

Tålamod

Nu gäller det att du förhärdar dig och har en god portion tålamod. Med stor sannolikhet kommer hunden springande tillbaka till den plats den senast såg dig på fältet och börjar leta. Ska det här få avsedd effekt så ropa eller vissla inte på hunden. Låt den springa och leta – ofta kan man se att farten ökar betydligt och många hundar visar att de blir mer eller mindre stressade. En del hundar gör också några skällande. Det är precis så här jag vill ha det, hunden ska känna sig lite dålig till mods nu. Jodå, det finns gränser, och du känner som vanligt din hund bäst, så ser du att det går överstyr får du väl ropa på hunden. Det bästa är dock att vänta ut hunden, till slut lär de allra flesta hundarna leta rätt på husse eller matte.
När hunden till slut hittar dig tar du emot den med beröm och kanske en godbit. Fortsätt nu att gå, men

inte ut på fältet ni var tidigare utan åt ett helt annat håll. Tar hunden nu kortare turer och kanske kommer fram och söker kontakt så uppmuntrar du givetvis detta med rikligt med beröm. Sticker hunden ifrån dig ur synhåll mer än tio sekunder så gör du som tidigare. G*löm inte bort att du alltid ska gå åt något annat håll då hunden kommer.*

I skogen

För dig som håller till i ”skogslandet” gäller i princip samma sak – men beroende på den terräng du brukar gå i så anpassa tiden tills vad du bedömer som lagom för din hund och det sättet du vill att hunden ska jobba.

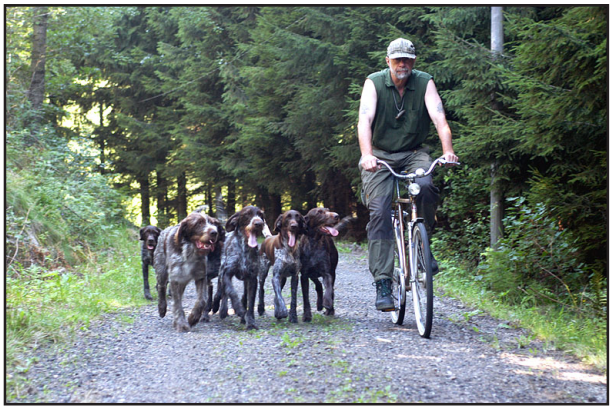

Kontaktproblem

Desto mer du jobbar med hunden desto mer kontaktbenägen blir den, och visst är det både praktiskt och trevligt med en hund som ofta söker ögonkontakt med sin förare. Just ögonkontakten är väsentlig och vad jag saknar hos många ekipage. Bland alla goda råd man läser för att öka ledarskap och kontakt är något av de vanligaste att hunden ska sitta framför dörren innan den får lov att gå in eller ut, samma sak vid matskålen etc. *Dessa råd är inte så tokiga alls – men lägger du till att hunden ska titta på dig ”och fråga om lov med ögonen” blir det genast betydligt bättre* och effektivare. Det är ju inte så svårt att få ögonkontakt med hunden när du sitter i skogen med kaffe och en korvsmörgås. Men kontakt bara då du har korv eller annan godis i handen är inte riktigt vad jag menar här.

Se till att hunden måste fråga (med ögonen) innan den får ge sig iväg på sök, ut mot apporten, ut eller in i bilen – ja det finns hur många tillfällen som helst, så ska du få se att du snart har en hund som är betydligt mer kontaktbenägen och trevligare att jobba med. Med en ”svår och uppstressad hund” kan det ibland underlätta att göra den lite osäker i vissa situationer. Som exempel så tar vi gå ut genom ytterdörren. Hunden vet vad som är på gång och står med nosen mot dörren. Du börjar öppna dörren men hejdar dig, hunden försöker rusa ut, stöter emot dörren, samtidig som du ger ett ”litet försynt nejkommando” och stänger dörren. När hunden lugnat ned sig gör du om proceduren. Med all säkerhet får du då en lite osäker frågande blick från hunden – nu kommer berömmet ”bra så stanna kvar”, och sedan ja eller vad du nu vill använda. Hela tiden är det du som bestämmer vad som ska ske och hunden som måste fråga först. Med en sådan här hund gäller det självklart att ta det lugnt och själv vara lugn, en stressad förare lär inte lyckas.

Förvandla din vorsteh till en spaniel

Inte vet jag så mycket om hur en spaniel fungerar, men så vitt jag vet så ska en spaniel söka inom bössan, det vill säga kanske ett tjugotal meter ut. Av olika anledningar kan det ibland vara praktiskt att även våra stående hundar, eller för den delen vilka hundar som helst, begränsar sitt sök till din närhet eller helt enkelt håller sig relativt nära dig när du är ute på promenad. Inte behöver man köpa en spaniel för att uppnå detta.

Själv började jag träna så smått på detta inför fullbruksprovet där jag tänkte ”starta” mina ungtikar Cissi och Dagny. Normalt går mina hundar ganska stort men då de rapporterar eller kan kallas in från stånden ser jag inga problem med detta. Men fullbruksprovet innehåller ju ett moment ”sök i tät vass” där hundarna ska jobba ”inom bössan” – alltså dags för lite träning.

Självklart kan du styra hunden med signaler och på så sätt få den att hålla sig där du vill men ibland kan det vara kul att testa något nytt. Vad jag gjorde var att införa ett nytt kommando ”sök här” med betoningen på ”här”. De första försöken gjordes på ett fält där jag höll mig ett tjugotal meter ut från skogskanten.

När jag går på fält är skogen förbjudet område, och bakom mig ska inte hundarna vara. Då återstod att lära hundarna att inte gå mer än tjugo meter ut åt sidan på fältet eller mer än tjugo meter framför mig. Givetvis tittade hundarna förvånat på mig första gången jag gav ett uppmuntrande - sök här, ännu mer förvånade blev de när jag efter de sprungit ut tjugo meter klämde till med ett - nej- här . Med beröm och uppmuntran när de höll sig inom lagom håll och ett nej när de gick för långt ut gick det förvånansvärt

fort att få dem att förstå vad jag ville. Efter att ha tränat så här under rastpromenaderna en tid kunde jag med ett kommando - sök här, gå kors och tvärs över öppna fält med hundarna hela tiden inom 20 – 30 meters håll. När det fungerade på fälten där det varit lätt, att med hundarna hela tiden inom synhåll, korrigera i rätt tid var det dags att prova i tätare terräng. Bland snår och buskar var det betydligt svårare men efter ett antal påminnelser om vad som gällde fungerade det hyfsat även här.

Nu måste jag erkänna att det inte var någon vidare fart på söket, träningen gjordes i fågeltomma marker – och brist på tid (och intresse) gjorde att jag nöjde mig med det resultat jag uppnått – att i vissa lägen kunna begränsa sökvidden. Vill man jobba vidare med ”spanielsöket” är det nog bara att se till så hundarna hittar fågel i vart och vartannat släpp så lär det nog bli fart på söket.

Fundera på att byta kommando

Du vet redan att vad du använder för ord eller kommando när du kommunicerar med din hund inte spelar så stor roll. Det väsentliga är tonfallet och att du lär hunden vad du vill att den ska göra när den hör ditt kommando sägas på ett visst sätt. Så vad jag egentligen menar nu när jag skriver att du ska fundera på att byta kommando är att du ska ta dig en funderare på vad ditt stannakommando betyder för hunden och hur den skulle reagera på om du byter. Låter det lite rörigt? Om jag tar ett exempel så kommer det kanske att klarna.

Vi tar hundens intresse av att förfölja harar som exempel. Om du använder din stoppsignal eller stannakommando när haren skuttar upp så är du säkert nöjd om hunden stannar efter några meter – och hunden lyder ju ditt kommando så visst har du anledning att vara nöjd och ge beröm.

Kanske, om du har gott om hare på dina marker, kommer hunden så småningom att stoppa utan signal direkt på synintrycket av haren som skuttar iväg – men säkert är det inte. Vissa hundar får du under överskådlig tid fortsätta att stoppa med signal eller kommando. Detta fungerar bra så länge du ser hunden och har den inom hörhåll – men hur många gånger gör man det precis när haren dyker upp, och det händer garanterat aldrig på jaktprov.

Om du i stället byter ut ditt stannakommando mot ett nejkommando kan du kanske få ett annat och bättre resultat. Med det menar jag att hunden betydligt snabbare lär sig att hare är förbjudet att förfölja och alltså bara registrerar haren och fortsätter med sitt sök.

Jag skriver kanske för detta är ju helt beroende av både hur din hund är och hur du har lärt in din stoppsignal. Har du jobbat på rätt sätt med ditt nejkommando och använt det som ett verkligt förbudskommand och konsekvent korrigerat direkt hunden vägrat att lyda kommandot? Ja - då kommer du förmodligen att få bättre och snabbare resultat om du byter ditt stannakommando mot ett nejkommando i situationer som till exempel eftergångar.

Bevisligen har detta fungerat för vissa förare. Om det är kommandobytet eller, kanske mera troligt, sättet att se på och agera i problemsituationen som gett resultatet spelar kanske inte så stor roll – huvudsaken är väl att resultatet har blivit bra.

Jag måste erkänna att det är nog så här jag själv har jobbat utan att tänka så mycket på det. I början av träningen så är det stanna som gäller. Omedvetet räknar jag med att hundarna efter en tid ska stanna utan kommando, gör de inte det blir jag ”något irriterad” och tar till med storsläggan i form av ett nejkommando.

Din hund är lyckligt lottad

Att du orkat läsa ända hit visar att din hund har en husse eller matte som lägger ned en massa jobb på att lära sig mer om hundar och dressyr. Att man inte kan läsa sig till att bli en bra dressör är nog så sant – men sant är också att den som inser att man aldrig blir fullärd och försöker skaffa sig mer kunskap har betydligt bättre förutsättningar att lyckas. Fler hundar skulle ha en förare som dig!

Tack och lycka till med träningen!

Förhoppningsvis har du hittat några små korn bland träningstipsen som du kan ha användning för när du jobbar med din hund. Framför allt hoppas jag du slipper upprepa alla misstag jag själv gjorde med min första hund. Inte minst din hund kommer att bli glad för det.

Under det senaste året har jag jobbat med ytterligare ett antal träningshundar av olika raser. Flertalet av dessa har varit stående fågelhundar - både riktigt duktiga hundar och hundar med problem av olika slag. Det är dels erfarenheterna från detta, och dels frågor och önskemål från läsare av den tidigare utgåvan av ”tipsen” som resulterat i den utgåva du nu har i din hand.

För varje år som jag har jobbat med hundar och utbildning av hundägare har jag blivit mer och mer övertygad om att du når det allra bästa resultatet om du börjar jobba så tidigt som möjligt med träningen av hunden. Detta trots alla dessa ”experter” som hävdar att du skall vänta till ettårsåldern innan du börjar träna. I och för sig börjar denna skara av ”experter” tunna ut - fler och fler inser det riktiga i att utnyttja den enorma inlärningskapacitet som valpar och unghundar har.

Varför tjatar jag då så mycket av vikten av att börja träningen tidigt kanske du undrar över, varför inte låta dem som vill vänta göra detta. En bra och berättigad fråga, och jag låter gärna ”experterna” vänta - men jag tycker det är så fruktansvärt trist med alla dessa trevliga människor jag träffar på kurser och träning som lyssnat på fel ”expert” och sedan kommer till mig för att få hjälp då ”loppet så att säga är kört”. Visst, de flesta hundarna går att få till ändå, men dessvärre inte alla. Och för att få till den vuxna hunden som redan lärt sig att göra fel krävs oftast betydligt tuffare och kanske inte alltid så trevliga metoder.

Jodå, jag vet, många lyckas bra även om de väntar med träningen tills både ett och två år. Men hur många klarar detta – och hur många hundar har de misslyckats med, sålt eller grävt ned?

Och nog tror jag att du som orkat läsa ända hit är så klok att du förstår att anpassa träningen, metoderna och kraven, till den individ du jobbar med även om du börjar jobba tidigt med din kompis.

Är det förresten någon som hört det där gamla uttrycket ”det är svårt att lära gamla hundar sitta” – så sant som det är sagt.

Anders